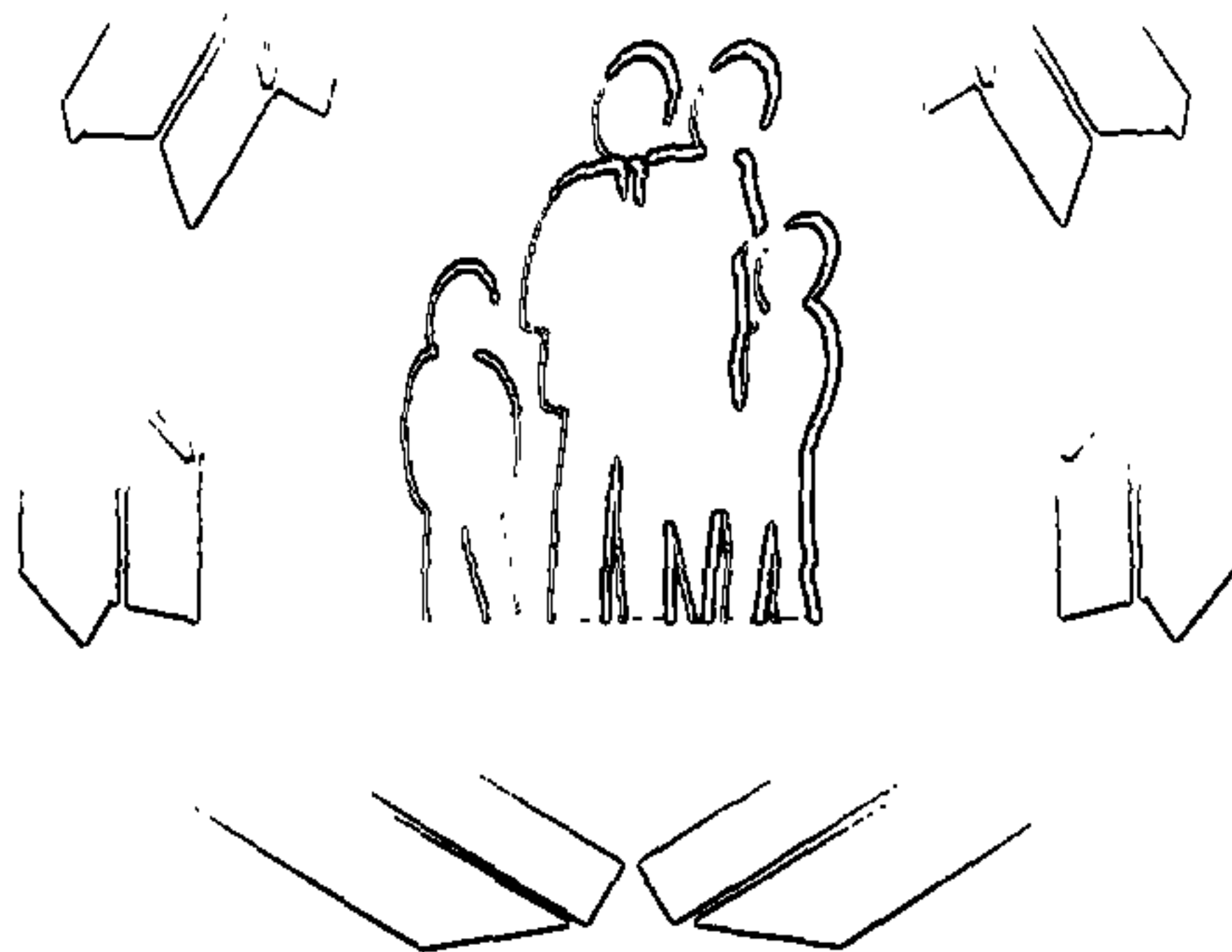

המוסד לביטוח לאומי

מפעלים מיוחדים

**פרויקט "גיל הצפון":
גמלאים יוצרים, מפיקים ומשדרים
שידורים קהילתיים**

**מאת:
ד"ר הלל נוסק**

מס' 71

המפעלים המיוחדים - הכתובת שלך לרעיונות מקוריים

המוסד לביטוח לאומי, באמצעות הקרן למפעלים מיוחדים, תומך בפיתוח שירותי רווחה חדשניים ונסיוניים. "מפעל מיוחד" הוא פרוייקט נקורי העוסק במתן שירותי רווחה קהילתיים. הוא מיועד לציבור מקבלי הגמלאות במוסד לביטוח לאומי (קשישים, נכים, מובטלים, משפחות, ילדים ועוד) ומבוצע על ידי גוף משפטי רשום.

אם יש לך רעיון מקורי הקשור לתחום הרווחה והעבודה הקהילתית, נא לפנות אלינו:

המחלקה למפעלים מיוחדים, המוסד לביטוח לאומי, שדרות ויצמן 13, ירושלים
95437

פרוייקט שאושר על ידנו זוכה ל:

- * השתתפות במימון תקופה ראשונית-נסיונית.
- * מעורבות מקצועית בשלבי התכנון וההפעלה.
- * ביצוע מעקב מחקרי ופרסום דריח מפורט.

המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון

**פרויקט "גיל הצפון":
גמלאים יוצרים, מפיקים ומשדרים שידורים קהילתיים**

מאת: ד"ר הלל נוסק

ירושלים, שבט התש"ס, ינואר 2000

ה ק ד מ ה

בתחילת שנות התשעים החלו להתפתח שידורים קהילתיים בטלביזיה, והחלה פעילות קהילתית סביב נושא זה בקרב אוכלוסיות שונות.

ביוזמת " אשל תקשורת מרכז אורקולי לקשיש" וארגונים העוסקים ברווחת הקשישים באזור חיפה והצפון, התארגנו גימלאים למערכת המפיקה מגזין קבוע בשם "גיל הצפון", שהוחל בשידור באוקטובר 1993.

השידור הקהילתי הציע עיסוק חדשני ובעל אתגר לגימלאים, התורמים בפעילות התנדבותית לכלל הקהילה ובאמצעות כלי זה יש ביכולתם להשפיע על המרקם החברתי סביבם.

המרכז האורקולי לקשיש בניהולו של מר משה יונס הפך החל משנת 1990 לכתובת מקצועית וביצועית מרכזית בהפעלת נושא הטלביזיה הקהילתית בארץ והיה בין הראשונים להפעלת נושא זה בקהילות עירוניות.

מעורבות המוסד בפרוייקט במסגרת "מפעל מיוחד" נועדה לחזק ולהרחיב את התשתית לשידורים הקהילתיים לגימלאים באזור הצפון. המוסד לביטוח לאומי המסייע באמצעות הקרן למעלים מיוחדים, בפיתוח תחומי עיסוק לגימלאים תמך בתוכנית שבמרכזה העצמה של גימלאים, עידוד השתתפותם בכל תהליך העשייה ויצוגם בפורומים המחליטים.

פרסום זה מסכם את המפעל המיוחד שפעל מאוקטובר 1995 ועד נובמבר 1997.

ההערכה המחקרית בוצעה על ידי ד"ר הלל נוסק מביה"ס לתקשורת במכללה למינהל ואנו מודים לו על עבודתו המקצועית בלוי הפרוייקט. תודה לצוות שליווה את המחקר במהלך הפעלת הפרוייקט: לגבי מרית פרס – שליוותה את מחקר השדה בחלק הראשון, לגבי זוהרה צור שביצעה מרכיבים שונים של עבודת השדה, וסייעה בכתיבה ובגיבוש הדו"ח הסופי. תודות גם לגבי ציפי נוי – שסייעה בנתוח המשדרים, ולגבי סמדר שטרקס – שעיבדה את הנתונים וערכה את הדו"ח הסופי. עבודת השדה של הסקרים בוצעה על ידי חברת "מדגם".

את הפרוייקט ליוותה ועדת היגוי שכללה נציגים של המרכז האורקולי לקשיש, נציגי הגימלאים ומרכזי העמותות המקומיות – לוי זה סייע לשתוף פעולה פורה ולעיצוב השידור הקהילתי.

תודה לכל הפעילים במערכת "גיל הצפון" על התנדבותם ותרומתם לקהילה.

תודה מיוחדת לגבי שרית בייץ-מוראי, וגבי כרמלה קורש-אבלגון שליוו את התוכנית מבחינה מקצועית ותקציבית.

שלמה כהן
סמנכ"ל מחקר ותכנון

חברי ועדת ההיגוי של הפרוייקט : טלביזיה קהילתית לגימלאים במסגרת "גיל הצפון"

מרכז אורסולי לקשיש

משה יונס - מנהל
אלון ענתבי - רכו
יפתח שביט - מדריך צוותים
צביה קרן - מדריכה

צוותי גימלאים

אורה ציבולסקי - צוות קרית טבעון
איזו אכד - צוות חיפה
בני ריכטמן - צוות קרית מוצקין
רולף יונס - צוות קרית ביאליק
ברוריה כרמי - צוות קרית אתא
שושנה שני - צוות עכו

עמותות למען הקשיש

חדוה גלמן - קרית טבעון
תמי פרידמן - קרית אתא
שרלוט פרידמן - אגודת שילה, חיפה
יפה גדיש - קרית מוצקין
עמי מלכה - עכו
בתיא גורין - קרית ביאליק

המוסד לביטוח לאומי

כרמלה קורש-אבלגון - סגנית מנהלת תחום מפעלים מיוחדים

מחקר מלווה

דרי הלל נוסק - אחראי על המחקר
זחרה צור - עוזרת מחקר

תקציר

מטרות הפרויקט

1. גיוס, הכשרה והפעלה של 30 פעילים חדשים, מקרב הגמלאים, בתחום התקשורת הקהילתית.
2. העמקת ההכשרה של הפעילים הקיימים.
3. הגברת מעורבות הגמלאים בקהילתם.
4. הגברת הקשר בין הקבוצות המשדרות לבין הגמלאים, באזורם.
5. שיפור תדמית הגמלאים והעלאת מודעות הציבור לצורכיהם.
6. קשר דו-סטרי: משדרים - קהילה.
7. העלאת נושאי הזקנה, איכות חיים, מעורבות קהילתית ומידע, בכלי התקשורת.

מטרת המחקר

לבדוק באיזו מידה הצליח מודל ההפעלה של "גיל הצפון", לממש את הרעיון של הפעלת ערוץ תקשורת ציבורית לקהילת הגמלאים המוגדרת באזור הגיאוגרפי של מרחב השידור של הערוץ, כחלק מן הקהילה הגיאוגרפית הרחבה?

עיקרי הממצאים

1. פעולות הגיוס וההכשרה של הגמלאים היו יעילות ואכן חוסיפו פעילים לגרעין שהתגבש.
2. העמקת ההכשרה של הפעילים הקיימים הצליחה באופן חלקי. הניסיון להכשיר פעילים לעריכה לא הוכתר בהצלחה בשל המורכבות המקצועית של נושא העריכה.
3. בעניין הגברת המעורבות של הגמלאים בקהילה, נעשו פעולות במאומץ ובאופן מצומצם ביותר. עם זאת השידורים החיים עודדו קשר זה.
4. הקשר עם הגמלאים באזור השידור נעשה רק באמצעות השידורים. ניכרת נטייה להתרחק מקשר זה.
5. הפעילות תרמה במידת מה לשיפור תדמית הפעילים בעיני עצמם, אך לא בעיני הגמלאים שאינם פעילים וקהילה באופן כללי.
6. במבנה הארגוני שהיה קיים עד לפרויקט ובמהלכו, לא נוצר קשר דו סטרי משדרים - קהילה.
7. התכנים שנגעו לגמלאים זכו לצפייה גבוהה יחסית, אך נצפו הרבה פחות על ידי הקהילה ככלל.
8. הצפייה בשידורים הקהילתיים באופן כללי, הייתה גבוהה יחסית לנתונים מהעולם ומאזורים אחרים בישראל, ללא קשר לשידורי "גיל הצפון".

עיקרי המסקנות והתמלצות

1. נראה כי הפעלת גמלאים בשידורים הקהילתיים מתאימה לפלח קטן יחסית של האוכלוסייה ולהם גם תהיה התרומה המרבית, אך פוטנציאל לתרומה לכלל הגמלאים וכן לקהילה באופן כללי, רב יותר וחשוב למצוא את הדרך לממש אותו.
2. העובדה כי בקרב כלל האוכלוסייה לא זכתה התכנית לצפייה משמעותית, מעידה על כך שאין זו דרך יעילה לשיפור תדמית הגמלאים. ניתן להעריך, כי הפניית חלק מהמאמצים של הגמלאים להפקת תכנים קשורים יותר לכלל הקהילה, תעלה את הצפייה בשידורים הקהילתיים בקרב כלל האוכלוסייה ותשפר בעקיפין את תדמיתם של הגמלאים בעיני כלל הקהילה.
3. חשוב להציע מודל ארגוני שונה מזה הקיים כיום, מודל בעל שלשה קדקודים:
 - א. צוותי הפקה הפועלים בשני כיוונים כשפניהם לכלל הקהילה : האחד חפיקת תכנים חמיועדים לקהילת הגמלאים, השני, חפיקת תכנים לכלל הקהילה באזור.
 - ב. צוות ניהול שתפקידו לטפל בכל הצד הארגוני, הניהולי, השיווקי והפרסומי.
 - ג. צוות "עם הפנים לקהילה" שיחיה מופקד על קשר ישיר לקהילת הגמלאים במרכזי קשישים ובמועדונים.על המבנה הארגוני לאפשר קשר פתוח ואפקטיבי עם קהילת הגמלאים שאינה פעילה בשידורים, ועם הקהילה בכלל. הקשר צריך לתרום להעלאת נושאים לשידור וכן למשוב קבוע על הרלוונטיות של התכנים לצרכים של הקהילות במקום. המבנה המוצע יאפשר הרחבת מעגל הפעילים בתחומים שונים ויתרום לחיזוקו של הקשר הדו סטרי.
4. להרחיב את תכנית החכשרה שתכלול גם התמחות שאינה קשורה בחפיקות.
5. יש מקום ללוות את הפעילים לאורך זמן עם שני מדריכים צמודים : אחד מתחום החפיקה והשני מתחום הפעלת קבוצות של מתנדבים.
6. יש לבצע ניתוק של הצוות מן ההדרכה הקבועה באופן הדרגתי ומבוקר, עד ליציאת הצוות לעצמאות מלאה.

תוכן עניינים

עמוד

1	תיאור הפרויקט ומטרותיו
3	סקירת ספרות
15	מערך המחקר
18	ממצאים
18	קבוצת "גיל הצפון" - היבטים ארגוניים ותפעוליים
29	פעילי "גיל הצפון" - הישגים מול מטרות
36	שידורי "גיל הצפון"
41	גמלאים כקהל - הישגים מול מטרות
49	דיון והמלצות
55	ביבליוגרפיה
57	נספחים
	פירוט הניתוח האיכותי והטכני של המגוינים ששודרו
	שאלונים

רשימת לוחות

- לוח מספר 1 - משתני רקע רלוונטיים של פעילי "גיל הצפון" וכלל אוכלוסיית הגמלאים בישראל
- לוח מספר 2 - תמונת מצב - פורשים מול מתמידים בפעילות
- לוח מספר 3 - נושאים עיקריים בהם יש לעסוק במגזין (כלל הפעילים - 1997)
- לוח מספר 4 - נושאים עיקריים בהם מעוניין לעסוק במסגרת המגזין (אחוז הסכמה גבוה, השוואה בין פעילים חדשים וותיקים - 1996 ו- 1997)
- לוח מספר 5 - תרומת העיסוק במגזין "גיל הצפון" למימוש צרכים (כלל הפעילים - 1997)
- לוח מספר 6 - תרומת העיסוק בטלוויזיה הקהילתית למימוש צרכים (כלל הפעילים - 1997)
- לוח מספר 7 - תרומת העיסוק בטלוויזיה הקהילתית למימוש צרכים (אחוז הסכמה גבוה, השוואה בין פעילים חדשים וותיקים - 1996 ו- 1997)
- לוח מספר 8 - תרומת העיסוק בטלוויזיה הקהילתית לקשרים חברתיים (כלל הפעילים - 1997)
- לוח מספר 9 - מעורבות הקהילה בפעילות המגזין וקבלת משוב ממנה (כלל הפעילים - 1997)
- לוח מספר 10 - העצמה: האזרח והקהילה (אחוז הסכמה גבוה, השוואה בין פעילים חדשים וותיקים - 1997)
- לוח מספר 11 - מעורבות בפעילות התנדבותית בקהילה (אחוז העוסקים בפעילות, השוואה בין פעילים חדשים וותיקים 1996 ו- 1997)
- לוח מספר 12 - תחומי עיסוק קיימים ורצויים - בקרב פעילי המגזין (אחוז העוסקים והמעוניינים לעסוק בתחומים הבאים, כלל הפעילים - 1997)
- לוח מספר 13 - הערכת הסיפוק הפוטנציאלי של צרכים תקשורתיים של גמלאים בתוכניות "גיל הצפון", ניתוח תוכן כמותי
- לוח מספר 14 - ניתוח התכנים ב"גיל הצפון" לפי קהל היעד והתקופה - ספירה כמותית
- לוח מספר 15 - אחוזי הצפייה במגזין "גיל הצפון" (השוואה בין גמלאים פעילים, קהל הגמלאים וכלל האוכלוסייה, 1996 ו- 1997)
- לוח מספר 16 - צפייה במגזין בתדירות גבוהה (אחוז הצופים פעם בחודש או יותר, בקרב צופי המגזין)
- לוח מספר 17 - סיבות לאי צפייה במגזין
- לוח מספר 18 - גורמים שיעודדו צפייה במגזין (גורמים מעודדי צפייה, בקרב הצופים במגזין)
- לוח מספר 19 - אחוזי צפייה בשידורים הקהילתיים (בקרב הצופים במגזין ובקרב מי שאינם צופים בו)
- לוח מספר 20 - גורמים שיעודדו צפייה בערוץ הקהילתי
- לוח מספר 21 - התנדבות בערוץ הקהילתי בעתיד (אחוז המעוניינים להתנדב בערוץ הקהילתי ובמגזין בעתיד, בקרב הצופים במגזין ואלה שאינם צופים בו)

לוח מספר 22 - אחוזי הצפייה בתכניות ששודרו במגזין, בקרב קהל הגמלאים ומידת העניין בהן (1997)

לוח מספר 23 - אמצעי הפרסום המועדפים להעברת מידע אודות שידורי הערוץ הקהילתי (בקרב הצופים במגזין ואלה שאינם צופי בו, השוואה בין 1996 ו-1997)

לוח מספר 24 - דירוג הצרכים כמעודדי פעילות קהילתית, בקרב גמלאים (אחוז המסכימים עם ההיגדים בקרב גמלאים הצופים במגזין ואלה שאינם צופים בו, ב-1997, ודירוגם)

לוח מספר 25 - דימוי עצמי של גמלאים (ערך המדד הממוצע, השוואה בין גמלאים פעילים, קהל הגמלאים וכלל האוכלוסייה, 1996 לעומת 1997)

לוח מספר 26 - גמלאים כמפיקים תכניות והשפעה על תדמית הגמלאים (אחוז הסבורים כי הפעילות תורמת להעלאת התדמית, השוואה בין הגמלאים הצופים במגזין ואלה שאינם צופים בו-1997)

תיאור הפרויקט ומטרותיו

"גיל הצפון" כפרויקט של הטלוויזיה הקהילתית

שלב א'

ביוזמת "אשל תקשורת מרכז אורקולי לקשיש", המתפקד כמרכז הדרכה לקשישים והאגודה לפיתוח שירותים למען הזקן בישראל, החלה ב- 1990 הפעילות בתחום הטלוויזיה הקהילתית עם הקמת קבוצות ביהוד, רחובות, תל אביב ובצפון, שם חברו מספר אגודות מקומיות המפיקות ביחד את "גיל הצפון".

עד תחילת הפרויקט הוכשרו כ- 100 פעילים לשידור בטלוויזיה, מתוכם מעל 50 מתמידים עד היום. עד לסיום שלב ב' הופקו כ- 40 מגזינים ששודרו פעם עד פעמיים בחודש במקור וכן במספר שידורים חוזרים.

הפרויקט מתבסס על שש קבוצות של פעילים ומערכת מרכזית. הקבוצות פועלות במסגרות יישוביות: חיפה, קרית טבעון, קרית אתא, קרית ביאליק, קרית מוצקין ועכו. כל מסגרת יישובית יוזמת ומבצעת פריטים להפקה המצטרפים ביחד על-פי החלטת המערכת למגזין לשידור.

שלב ב'

שלב זה הנו השלב הראשון של הפרויקט (מנובמבר 1995 ועד נובמבר 1996) בהשתתפות המוסד לביטוח לאומי, והוא מתמחה בהכשרת קבוצת פעילים חדשה, העמקת הידע המקצועי של הפעילים הוותיקים, רכישת ציוד עריכה לפרויקט וגיבוש המסגרת הארגונית של הפרויקט.

שלב ג'

שלב זה (מנובמבר 1996 עד נובמבר 1997) התמקד בהעמקת הידע של הפעילים, הגברת התפוקה של השידורים לאור ההצטרפות של הפעילים החדשים ושיפור היעילות בעקבות המבנה הארגוני החדש תוך הפניית הפעילות גם לקשרים עם הקהילה.

מטרות הפרויקט הוגדרו כלהלן:

1. גיוס, הכשרה והפעלה של 30 פעילים חדשים, מקרב הגמלאים, בתחום התקשורת הקהילתית.
2. העמקת ההכשרה של הפעילים הקיימים.
3. הגברת מעורבות הגמלאים בקהילתם.
4. הגברת הקשר בין הקבוצות המשדרות והגמלאים, באזורם.
5. שיפור תדמית הגמלאים והעלאת מודעות הציבור לצורכיהם.
6. קשר דו-סטרי: משדרים - קהילה.
7. העלאת נושאי הזקנה, איכות חיים, מעורבות קהילתית ומידע, בכלי התקשורת.

מטרות המחקר שנגזרו ממטרות הפרויקט, נוסחו כלהלן:

1. בחינת דרכי הגיוס של הצוותים החדשים והמידה שהם מיצגים את אוכלוסיית הגמלאים באזור.
2. בחינת המניעים לגיוס וההתמדה בהפעלה.
3. בחינת דרכי ההכשרה ועמידה במטרות.
4. הערכת התרומה לגמלאים המשתתפים בצוותי ההפקה בקבוצות הותיקות והחדשות, החל באספקטים האישיים, כגון הרגשת ערך עצמי, וכלה באספקטים החברתיים - התרומה לקהילה.
5. בחינת מידת החשיפה והעניין של קהל הגמלאים הצופים בשידורים של התכניות, והמידה שהן עונות על צורכיהם התקשורתיים בהקשר הקהילתי.
6. בחינת מידת החשיפה של קהל מנויי הכבלים באזור לתכניות שהופקו על-ידי הגמלאים, ובאיזו מידה הן עונות לצרכים כלליים של הקהילה.
7. תרומת התכניות לשיפור תדמיתם של הגמלאים בעיני עצמם ובעיני הקהילה.
8. מידת העניין בקרב הגמלאים והקהל האחר בשידורים ישירים ובהפעלה שאינה קשורה בהפקה.

סקירת ספרות

רקע

התקשורת הקהילתית ואמצעי התקשורת בקהילה מהווים מזה שני עשורים מוקד לדיון ועיון תיאורטי ולמחקר אמפירי המלווים את העשייה בשטח. העשייה מתבטאת בהקמה, הפקה והפצה של שידורים באמצעי תקשורת קהילתיים. צרכים תקשורתיים ייחודיים, הזכות לתקשר, הפלורליזם התרבותי והזכות להביע את הצרכים הקהילתיים הייחודיים, מהווים מקורות תיאורטיים וציודוקים פילוסופיים להקמת טלוויזיה קהילתית והפעלתה.

היבטים תיאורטיים אלה לא באו לידי ביטוי בטלוויזיה, לפני שהופיעו מערכות התקשורת בכבלים, שלוו במגמות ביזור ולוקליזציה של ערוצי תקשורת וכן בפעולות של תנועות לרפורמה חברתית. תנועות אלה שביקשו להשתמש באמצעי התקשורת החדשים ולשם כך פעלו לקביעת מדיניות התקשורת בהקשר להתפתחות הטכנולוגיה של הטלוויזיה בכבלים.

התיאוריות הרלוונטיות לדיוננו עוסקות ביחסי הגומלין שבין הדמוקרטיה, חופש הביטוי ואופן מימושו בחופש העיתונות ובזכות לתקשר. הזכות לעשות שימוש בטכנולוגיות תקשורת חדשות, לקידום אינטרסים חברתיים וקהילתיים מחד גיסא, ותיאוריה חברתית על צרכים וסיפוקם ואופן מימושם באמצעות ההתפתחויות הטכנולוגיות מאידך גיסא (שנער; Lewis and Booth, 1997; 1989; Jankowski, Prehn & Stapper, 1992), הביאו להקמת תנועות חברתיות המעורבות באופן ישיר ובלתי מתווך בשידור. המשמעות היא, יתר מעורבות של אזרחים בתהליכים הדמוקרטיים.

תהליכים אלה מצאו את ביטויים במושג "העצמה" (Empowerment) ומימושה גם באמצעות הזכות לתקשר (תמיר; 1993, סדן; 1996). המעורבים ואינטרסנטים העיקריים בביזור היו: ארגונים חברתיים ותרבותיים שביקשו לממש את רעיון העצמה; ארגוני שידור שביקשו יתר עצמאות בתהליכי קבלת החלטות על תכנים ופיקוח יותר דמוקרטי על פעולתם; מפלגות פוליטיות שחיפשו אפיקים ואמצעים נוספים לניגוח הממשלה, וחסידי המסחור - כדרך להכניס רגל למערכות השידור הלאומיות המונופוליסטיות.

הופעת הכבלים בעולם נתפסה כאיום על מונופול השידור ומונופול הבזק המקומי. בתחילה הותרו רק ניסיונות מבוקרים לשידורי טלוויזיה מקומיים לקידום ענייני הקהילה ושיפור הדמוקרטיה המשתתפת. הופעת הטלוויזיה בלוויינים, טלוויזיה בתשלום, רדיו וטלוויזיה פירטיים, חייבו בסוף את הממשלות לגבש מדיניות חדשה ומקיפה הכוללת בתוכה גם את השידורים הקהילתיים.

השינויים במדיניות הביאו להעברת הדגש משימוש בכבלים לטלקומוניקציה, לשימוש לצריכה של תכנים. בעבר, מתוך שמרנות, השימוש בכבלים שלא לשם העברת שידורים מהאוויר היה רק לניסויים בתקשורת קהילתית, אבל גם זה לא קיבל הכשר חוקי כדי לא להעלות דרישות לשידורים שאינם ממלכתיים או בעלי אוריינטציה ציבורית.

השינוי במדיניות היה במעבר לשימוש בכבלים לשידורים מסחריים לצד השידורים הקהילתיים, שהיו צריכים להתחרות עכשיו עם שירותים אחרים כמו שידורי לוויין, ערוצי מידע, וידאו-טקסט וערוצי גישה לציבור. הדבר חייב את השידורים הקהילתיים להציע תכניות מקצועיות יותר ואטרקטיביות יותר לצופים, מה שיצר לחצים על תקציב השידורים. פתרון זול יחסית נמצא בשידור רדיו בכבלים ובאוויר שמגיע לקהלים רחבים יותר בעלויות נמוכות בהרבה משידורי טלוויזיה קהילתיים. גם המשאבים הנדרשים מבחינת הכשרה וידע טכנולוגי הרבה יותר פשוטים.

טלוויזיה קהילתית בעולם

להכרה החברתית בצורך בשידורים של הקהילה שני מקורות:

1. הזכות לתקשר כזכות יסוד של הפרט בחברה דמוקרטית, ואי היכולת למלא צרכים אלה באמצעי התקשורת ההמוניים הקיימים ובמיוחד אלה המשודרים.

2. הכרה כי ביכולתן של טכנולוגיות תקשורת חדשות שהטלוויזיה בכבלים היא אחת הבולטות שבהן, לענות לצרכים תקשורתיים, ואף צרכים שאינם תקשורתיים, של קהילות מגוונות ובתוכן גם הגמלאים.

בעולם מוכרים שלושה דגמים עיקריים להפעלה של טלוויזיה קהילתית: (Nossek, 1999)

1. הדגם של ערוץ הגישה (Access Channel) ממוקד במתן אופציה לממש את הזכות לתקשר ובעיקר להביע דעה. המימוש האופייני ביותר שלו הוא בערוץ הגישה של מנהטן בניו-יורק, שם כל אזרח יכול להביע את דעתו או להציג עניין בשידור ואפילו את עצמו, במסגרת מגבלות הקבועות בחוק. מדובר בביטוי אישי פרטני.

ניתן לראות בערוץ כזה ביטוי אלקטרוני לנוהג המפורסם המתקיים בפינת הנואמים שבפאתי Hyde Park בלונדון, מעין Hyde Park טלוויזיוני, כאשר המצלמה והמיקרופון מחליפים את הדוכן שמביא עמו הנואם לפינת הנואמים ומתייצב עליו על מנת לדבר אל הקהל המתאסף לפניו. המימון להפעלה והאמצעים, מקורם בבעל הזיכיון והם פועל יוצא של כושר המיקוח של הרשות המקומית בעת הענקת הזיכיון.

הערוץ הקהילתי מופעל בדרך כלל על-ידי עמותה. אין חובה לעבור הדרכה, והאחריות לתוכן השידור חלה על המשדר ולא על בעל הזיכיון, מאז החלטת בית המשפט העליון של ארה"ב ב-1996 כי מעורבות בעל הזיכיון בתוכן השידורים של הטלוויזיה הקהילתית נוגדת את החוקה.

2. הדגם של הערוץ הפתוח (Open Channel) שמקורו בגרמניה, מאפשר ליחידים וקבוצות להתבטא בעניינים הקשורים בדרך זו או אחרת לקהילה. המימון לפעולה בא מהאגרה, הערוץ מוחזק על ידי רשות השידור המקומית והאחריות לתוכן השידורים היא על המשדר בלבד. בדרך כלל הרשות לשדר ניתנת לתושבי המקום בלבד.

3. הדגם של הערוץ הקהילתי (Community Channel) מאפשר מתן כלים לקבוצות ויחידים בקהילה לקחת חלק פעיל בשידורים קהילתיים, כאשר התוכן ממוקד בענייני הקהילה ולא כאמצעי לביטוי אישי אומנותי או כאמצעי למימוש הזכות לחופש הביטוי בכל נושא שהוא. במודל זה, קיימת מגבלה על הזכות לשדר והאחריות בדרך כלל היא על בעל הזיכיון. המימון ייתכן שיהיה ממשלתי, ציבורי או מסחרי. מודל זה מאפיין את השידור בקנדה (Goldberg, 1990), בחלק ממדינות אירופה (Jankowski, Prehn & Stappers, 1992) ואף בישראל.

מניתוח הגישות השונות להפעלת טלוויזיה קהילתית ניתן ללמוד כי בארה"ב נתפסה הטלוויזיה הקהילתית כמקבילה אלקטרונית לדמוקרטיה הג'פרסונית, כלומר שטח ציבורי אלקטרוני (Electronic Commons), מקום בו יתקיימו שוויון, חופש ביטוי ודיאלוג דמוקרטי (Hamilton, 1998) ואילו במחשבה האירופאית רווח המושג "המרחב הציבורי" (Public Sphere) כפי שהגדיר Habermas (1991).

המרחב הציבורי הוא המרחב שבין הפרט לשלטון ובו מתקיים הדיון הציבורי ומתעצבת דעת הקהל החיונית לקיומו של המשטר הדמוקרטי.

התפיסות השונות של הטלוויזיה הקהילתית הן פועל יוצא של האבחנה הכללית יותר בדבר תפקידם של אמצעי התקשורת ההמוניים. בארה"ב אמצעי התקשורת הם הם המרחב הציבורי ואילו באירופה הם פועלים במרחב הציבורי. התפיסה העיונית השונה מתבטאת גם בדגשים ביישום הרעיון, כאשר בטלוויזיה הקהילתית בארה"ב מודגש במיוחד חופש הגישה (Access) למרחב הציבורי ובאירופה מודגשת יותר הנוכחות והשתתפות (Participation) במרחב הציבורי (נוסק, 1999).

טלוויזיה קהילתית בישראל

תחילתם של השידורים הקהילתיים בישראל, במתכונת הכלל ארצית, התאפשרה מאז חקיקת התיקון לחוק הבזק (1986)¹ שאיפשר את הפעלת הטלוויזיה בכבלים בישראל. עוד בטרם הוחלט על התרת השימוש בטלוויזיה בכבלים באופן חוקי, אפשרה הטכנולוגיה לקהלים קטנים למצוא חלופות לאמצעי התקשורת הכלל ארציים לצורך סיפוק צורכיהם המיוחדים. מקלטי וידאו, תחנות רדיו וכבלים פירטים, צלחות לקליטת לוויינים ועוד.

שינויים טכנולוגיים אלה ולחצים שנבעו מקואליציה בין קבוצות בעלות אינטרסים פוליטיים, כלכליים וחברתיים, הביאו את הממסד להתארגנות לקראת מתן בסיס חוקי להרחבת מגוון השידורים לרמה שתתאים לרצונות הציבור.

הטלוויזיה המקומית-קהילתית, נתפסה ככלי עזר לשלטון המקומי, כלי שאפשר יהיה להשתמש בו כדי לשפר את מתן השירותים לאזרח ולהקל על דרכי התקשורת עם התושבים (אברהם; 1996). היזמה לא נתפסה כאיום על הסטטוס-קוו התקשורתי הקיים וכחסרת חשיבות במישור הכלל ארצי, ולכן החוק התקבל בקלות יחסית.

מטרת המחוקק הייתה לתת ביטוי בשידורים הקהילתיים, למיסוד תחומים מרכזיים בחיי הקהילה ולפעילות החברתית המתקיימת בה.

ערוץ זה יועד לקהילה, ונעשה ניסיון למנוע הפיכתו למסחרי או לניצולו לצרכים של הפוליטיקה המקומית והארצית גם יחד.

תפקיד הערוץ הקהילתי על-פי תפיסה זו, היה לשמר את הדינמיקה החברתית בקהילה ולאפשר שיפור תחומים מרכזיים בחיי הקהילה, כגון תיעוד וסיקור אירועים מקומיים וקהילתיים, עדכונים על המתרחש בקהילה, מתן ביטוי לדעות, השקפות, טיפוח גאווה קהילתית, העלאת נושאים לסדר היום הציבורי, איתור צרכים ובעיות, פירוק מתחים ועוד (אברהם; 1966, תמיר; 1993, שנער; 1993).

בהתאם לחוק, הוקמה המועצה לטלוויזיה בכבלים שהורכבה מנציגי הממשלה, אנשי מקצוע ונציגי ציבור, מתוך כוונה ליצור מערכת טלוויזיה אופקית, בה בכל שעה יהיה שידור הפונה לקבוצות יעד שונות (NarrowCasting) וזאת בניגוד לטלוויזיה הארצית הבנויה בצורה אנכית שמטרתה לפנות לפלח רחב יותר באוכלוסייה (Broadcasting).

¹ תיקון מספר 4 לחוק הבזק, קובע את דפוסי פעולתה של הטלוויזיה בכבלים.

באשר לטלוויזיה הקהילתית קובע החוק כי המועצה לשידורים בכבלים אחראית "לקיים שידורים קהילתיים באזורים השונים" (סעיף 6 בחוק הבזק).

שני גופים עיקריים זכאים להפיק ולשדר שידורים קהילתיים:

1. מוסד חינוכי, המוגדר כבית ספר או מוסד להשכלה גבוהה.
2. מוסד קהילתי: מרכז קהילתי, מתנ"ס וכל מוסד ציבורי העונה על התנאים הבאים:
 - א. עליו להוכיח שפעילותו היא בתחום האזור.
 - ב. אינו פועל תחת חסות ופעילות של מפלגה פוליטית.
 - ג. המוסד יאפשר הצטרפות חופשית לתושבי האזור בלא אפליה.
 - ד. פעילותו היא למען התושבים בתחומים שהוגדרו (חינוך, צרכנות, תיעוד, תרבות ועוד).
 - ה. המוסד הוא תאגיד המנוהל על-ידי הנהלה ציבורית נבחרת ויהיה נתון לביקורת ציבורית.
 - ו. פעילותו של הגוף המשדר היא ללא מטרות רווח.
 - ז. על הגוף המשדר להציג יכולת להפיק שידורים קהילתיים.

הפעילות בשטח התחילה עם הפריסה של התשתית לטלוויזיה בכבלים ב-1990. למעשה, הפעילות המעשית המשמעותית היא בחמש השנים האחרונות, כאשר גופים שונים והמועצה הציבורית לשידורים בכבלים, החלו לעודד ברוח ובחומר קבוצות מגוונות באוכלוסייה לעסוק בשידורים אלה. על-פי נתוני המועצה לשידורים בכבלים, פועלות בישראל בעת כתיבת דו"ח זה, כ-150 קבוצות המשדרות כפעם בחודש מגזין מקורי באורך של כ-30 דקות המשודר במספר שידורים חוזרים, וכן שידורים חיים בהשתתפות קהל באולפן ומטלפנים מעת לעת.

אמצעי תקשורת קהילתיים או תקשורת קהילתית – גישות מנוגדות או גישות משלימות?

מסגרת תיאורטית למחקר המלווה

שתי מסגרות תיאורטיות יכולות לשמש בסיס אפשרי למחקר מלווה של טלוויזיה קהילתית.

1. הגישה התיאורטית העוסקת בתקשורת המונים והשפעותיה על הקהל. גישה זו רואה את הקשר בין המוען לנמען כקשר פסיבי חד-כיווני של משפיע ומושפע. היא רואה באמצעי תקשורת המונים אמצעי להשפעה פוליטית או מסחרית המושגת באמצעות מניפולציה, ומבחן הישגיה הוא בהצלחת ההשפעה. גישה זו תראה את הטלוויזיה הקהילתית כמקרה פרטי של אמצעי תקשורת המונים הפונה אל קהל המובחן על פי הגדרת הקהילה עליה הוא מבקש להשפיע.

לגישה כזו לתקשורת קהילתית תתאים הגדרה על פי גבולות גיאוגרפיים של הקהילה, כפי שנקבעו על-ידי השלטון, או מאפיינים של השתייכות לקבוצה המתארים גבולות של קהילה על פי אינטרס משותף שאינו בהכרח גיאוגרפי.

על פי גישה זו, שאלות המחקר של הפרויקט תתמקדנה בהמונים ביחסים שבין אמצעי התקשורת - טלוויזיה הפונה לקהל יעד שהוגדר על ידי המשדר - לבין הקהילה - קבוצת הגמלאים או מפעיליהם. הצלחת הפרויקט תיבחן על-פי המידה שבה השיגו חברי הקבוצה את מטרת השידור שלהם כגון: חשיפה לשידורים, הנעה לפעולה בקרב הקהילה, גיוס פוליטי לקידום עניינה של הקהילה, והצלחה אישית כמשדרים המוכרים בקהילתם ועל השידור תהילתם.

2. הגישה שאינה רואה בשידור אמצעי לתקשורת המונים אלא אמצעי לתקשורת ציבורית. הרעיון הוא לתפוס את אמצעי התקשורת ההמוניים כאחד האמצעים המשמשים את הקהילה בחברה המודרנית לעשיית פומבי למסרים מסוימים. המבחן הוא בפונקציה החברתית של הפומביות, שיכולה להיות ואף מושגת בפועל בחברות מסורתיות ובחברות מודרניות במצבים מסוימים, לא רק באמצעות אמצעי תקשורת המונים.

גישה תיאורטית זו מציעה לתפוס את תקשורת המונים כאחד האמצעים של החברה בראייה רחבה יותר ואת היחסים בין המוען והנמען כיחסים אינטראקטיביים.

למעשה, זוהי התייחסות למוסד התקשורת במובן הסוציולוגי-פונקציונלי שלו, במסגרת הבחינה של כלל צורכי הקהילה או החברה בתקשורת, והאופנים השונים שהצרכים התקשורתיים יקבלו ביטוי. משמעות הגישה למחקר מלווה, היא לבחון את צרכי הקהילה או הקהילות השונות, ולבדוק באיזו מידה חלק מצרכים אלה בא לידי ביטוי בהפעלה של הטלוויזיה הקהילתית וביחסי הגומלין בין פרטים בקהילה והקהילה כיחידה חברתית, לבין השידורים הקהילתיים.

גישות מחקריות ששימשו בסיס למחקרים אמפיריים של התקשורת הקהילתית

המחקר האמפירי על הטלוויזיה הקהילתית מתאפיין באי גיבושה של הגדרה משותפת למהותה של הטלוויזיה הקהילתית ובהתמקדות בתיאורים של מקרים בודדים, ולא בניתוח של קהילה או מדינה ספציפית. המחקר התעלם לרוב מן הממד של יחסי הגומלין שבין הקהל לאמצעי התקשורת ונטה לראות את הטלוויזיה הקהילתית כאמצעי ביטוי אלטרנטיבי לאמצעי התקשורת הקיימים ולא כחלק אינטגרלי של הקהילה (Hollander & Stappers, 1992).

Hollander and Stappers (1992) Hollander & Stappers מזהים שלוש גישות עיקריות :

גישת הלוקליזם-קוסמופוליטניזם, גישת האינטגרציה או הקשרים הקהילתיים וגישת המבנה הקהילתי.

גישת הלוקליזם –קוסמופוליטניזם וגישת הקשרים הקהילתיים, יוצאות מנקודת מוצא של הפרט בקהילה ומנסות לתאר ולהסביר את השימושים שפרטים עושים באמצעי תקשורת קהילתיים ובאופן מיוחד לערכים שאנשים מייחסים לקהילה בה הם חיים ולקשרים שהם מפתחים בקהילותם.

הגישה הראשונה מדגישה את האבחנה שבין קוסמופוליטניזם (הפרט רואה עצמו כחלק מקהילה על מקומית – עולמית) לעומת לוקליזם (הפרט ממוקד במקום בו הוא חי וזיקתו העיקרית היא ללאום או לקהילה מוגדרת). הטלוויזיה הקהילתית על פי גישה זו משמשת לצרכים של חיזוק וגיבוש זהות קהילתית ביחס לזהויות אחרות,

הגישה השנייה של אינטגרציה או קשרים קהילתיים (Community Ties) מדגישה את השימושים של הטלוויזיה הקהילתית לחיי היום יום בקהילה ואת הצורך במידע לשם הרגשת מעורבות והשפעה על החיים בקהילה (Stamm, 1985).

הגישה השלישית של המבנה הקהילתי (Community Structure) מתמקדת במבנה של הקהילה בה אנשים חיים. למשל, השאלה, האם הקהילה מורכבת מאוכלוסייה הומוגנית לעומת אוכלוסייה הטרוגנית נחשבת לגורם המשפיע הן על המאפיינים של אמצעי התקשורת הקהילתי (התוכן), והן על השימוש שאנשים עושים באמצעי התקשורת המקומית. נקודת המוצא היא הקהילה כמערכת ולא הפרט וצרכיו (Tichenor, Donohue and Olien, 1980 ; Olien, Donohue and Tichenor, 1972).

Hollander and Stappers (Hollander & Stappers, 1992) מציעים הגדרה מחקרית שתשמש את היוצרים והחוקרים גם יחד, ואנו מציעים לאמץ אותה גם לדיוננו. לפי הצעתם יש לראות את הקהילה כמסגרת חברתית ואת הפרטים החברים בה כמסגרת הרלוונטית למחקר. התקשורת הקהילתית על פי הגדרה זו היא חלק מן המרקם של מבנה הקהילה ויחסי הגומלין שבין הפרטים לקהילה. אמצעי התקשורת ההמוניים הפועלים בקהילה לצד ערוצי תקשורת בינאישית מטרתם להוות במה לתקשורת הציבורית. התקשורת הציבורית בקהילה מאפשרת מתן ביטוי פומבי למידע האמור להיות משותף לכלל וליצור את המרחב הציבורי הקהילתי.

פועל יוצא של הגדרה זו של התקשורת הקהילתית הוא הצורך במאמץ לשלב בין מספר גישות מחקריות כדי לפתח מודל תיאורטי לחקר אמצעי תקשורת קהילתיים. המאפיינים העיקריים של מודל כזה צריכים להיות:

1. שילוב של המבנה הקהילתי ושל גורמים אינדיבידואליים.

2. פרספקטיבה דינמית של השימוש באמצעי התקשורת המקומיים כמו גם הדינמיקה של התהליכים שאנשים עוברים בסוציאליזציה בתוך הקונטקסט הקהילתי.
3. האופן שבו מפתחים זהות מקומית – קהילתית.

היישום של גישה מחקרית יתבטא באבחנה ברורה בין ההיבטים המוסדיים והארגוניים על פיהם פועלים אמצעי התקשורת הקהילתיים, לבין הפורמטים והתכנים של השידור, דרכי הפקתם והפצתם.

הגיל השלישי

מאפייני צרכי התקשורת של הגיל השלישי

גישת "שימושים וסיפוקים" בחקר התקשורת רואה במניעים פסיכו-חברתיים את המוטיבציה לצריכה ושימוש בתקשורת, והיא יכולה להציע מסגרת תיאורטית מתאימה לחקר הצרכים התקשורתיים של הגיל השלישי ואופן סיפוקם בסוגי תקשורת שונים.

אפשר להפיק שני סוגי סיפוקים מעצם האינטראקציה בין הקשיש ואמצעי התקשורת ההמוניים.

1. סיפוקי תוכן - סיפוקים הנובעים מהתכנים אליהם נחשפים באופן ישיר על-פי ערכם התוכני הישיר. שימוש במסרים העוברים לצורך סיפוק הצורך במידע, הבנת המתרחש וצמצום אי הודאות.

2. סיפוקי תהליך - הנובעים מיחסי הגומלין עם המדיה ללא קשר לתוכן. סיפוקי תהליך הם הרגעה, הימלטות, צמצום רגשות בדידות, הבנת הזמן, שעון תרבותי.

צרכי התקשורת של הגיל השלישי ממוקדים בארבעה תחומים (שנער 1997):

1. צרכים חברתיים (קוגניטיביים): ראייה כוללת של הזקנה כסדר חיים חדש המאופיין מצד אחד, בשינויים בתפקוד התעסוקתי, ביחסים האישיים ובמעמד החברתי, ומצד שני בהערכות לקויה של החברה בת זמננו להגדיר את השינויים ולהיענות לקשיים הכרוכים בהם.

הצרכים העיקריים בתחום ההכרתי קשורים במידע שימושי אודות קיומם וזמינותם של שירותים, פעילותם ותפקידם, הבנת הסביבה, קבלת מידע שימושי, דרישות ותקנות חברתיות כגון נוהגי פרישה, תנאים וכדומה, הכרת הזקנה ומידע על מאפייני הזקנה ושירותי תמיכה שונים.

2. צרכים רגשיים (אפקטיביים): עניינם העיקרי של היבטים אלה בהגדרת זהות ותודעת הקיום המושפעת מתהליכי שינוי ביולוגיים ואישיותיים ומהאקלים התרבותי של הסביבה, כל זאת, בשל

המחסור בהגדרות ברורות של תפקידי הקשיש בחברה בת זמננו, הגדרת מקומו של האדם בעיני עצמו ובעיני אחרים.

הצורך לשמירת מורל ונכונות לתפקד, הנו אוניברסלי ומודגש במיוחד לגבי קשישים בשל נסיבות ההזדקנות האופייניות לחברות בנות זמננו. הצורך בהדדיות וביחסים שוויוניים ככל האפשר, נובע מהצורך בהקלת הלחצים והחרדות הכרוכים במשברי זקנה והצורך בהגברת הנכונות להגדיר זהות ותפקודים חילופיים מספקים. כמו כן, קיים צורך בקבוצות התייחסות שיחליפו את הקבוצות הקודמות וקבלת אישור מהקהילה והחברה לביטוי הזהות שלהם. כל רמז שקיומם נלקח בחשבון ושמתייחסים אליהם, הוא צורך בסיסי בכל הקשור ביחסים בין דוריים במישור הרגשי כמו במישורים אחרים.

3. צרכי לכידות (אינטגרטיבים): נסיבות ההזדקנות בחברות בנות זמננו מהוות איום מוחשי לצורךן של כל אדם בביטחון, יציבות, מניעת זעזועים ותחושת סדר.

הצורך ברלוונטיות ומשמעות מניח מעצם הגדרתו פעילות תקשורתית מוגברת, בעיקר מבחינת הביקוש לתקשורת בין דורית ולתקשורת פנים דורית מצדם של הקשישים (צרכי לכידות הנובעים מפערים מבניים ותרבותיים) וצרכים של המשכיות שעניינם העיקרי הוא מניעת התפוררות עולם הסמלים של האדם.

היבטים תקשורתיים קיימים בכל סוגים של צרכי המשכיות: אנכיים, לאורך זמן, בשזירת העבר לתוך עיצוב העתיד כדי להעבירם הלאה לדור הבא; ורוחביים, מעבר לגבולות היחיד, במסגרת קבוצות ההתייחסות שלו, המשכיות אישית תוך מודעות לזיקתם לשינוי בנקודות שונות של מחזור החיים, והמשכיות היסטורית שעניינה בצירוף אירועים חיצוניים למסכת חיי האדם תוך יצירת לכידות בינו ובין תקופתו (שזירת העבר בחיי ההווה).

שמירת הזיקה יכולה להתבטא בצורך במגעים בין דוריים, צרכים של גישור פערים, המשכיות אישית והיסטורית במסגרת המשפחה והקהילה, ובהארת זיקת הקשיש לחברה במישור הכלל חברתי (זיקות חברתיות).

4. צרכי הרגעה וריפוי (תיראפויטיים): השימוש בצריכת אמצעי תקשורת ההמונים לצורכי הרגעה. עניינו בצרכים כמו "להרוג את הזמן", להתגבר על בדידות, להשתחרר ממתח ולהימלט ממצואות (אופייני לקשישים הנזקקים למיתון פערים ולהגברת מוטיבציה).

היבט תיראפויטי נוסף קשור בצורך בקבלת פיצוי על אובדן, חיפוש מסגרת התייחסות חליפית ושבירת מעגל קסמים בין תלותם באחרים לבין נטייתם לאמץ לעצמם תדמית שלילית הנפוצה בחברה. תסמונת "הבנייה מחדש" נעשית באמצעות אספקת משאבים ויצירת הזדמנויות שיגבירו

את תחושת יעילותם ונחיצותם לחברה ולסביבה ושחרור מערכים המדגישים את נחיתות הזקנים בחברה.

הגרונטולוגיה החברתית הקדישה מחשבה רבה לשאלות ההזדקנות הנורמלית. רבות מהתפיסות המוקדמות המתייחסות לגיל הזקנה, מקורן בתדמיתו של הקשיש כנוזק וכחולה. חשוב לכן להבין מהו התהליך ה"נורמלי" של ההזדקנות ומה נכון מהבחינה הפסיכולוגית. התשובות אינן חד משמעויות וברורות, ובמהלך ארבעים השנים האחרונות הועלו מספר רב של תיאורים ששימשו מקור לויכוחים מקצועיים רבי משמעות.

הגיל השלישי והטלוויזיה הקהילתית

השינויים הדרמטיים המתחוללים בתחום הגמלאים בעולם ובארץ מחייבים את העוסקים בתחום זה ללמוד את המציאות המשתנה ולפתח דרכי פעולה בהתאם. ההתבוננות במציאות חדשה זו מלמדת על קיומם של מספר מאפיינים בולטים של הגמלאים בחברה בת זמננו. תוחלת החיים עולה בהתמדה. מספר הקשישים עולה בעקביות, השכלתם עולה ובריאותם יחסית טובה. המודעות שלהם לצורכיהם הולכת וגוברת כמו גם מודעותם לדרכים העומדות לרשותם למימוש צרכים אילו.

חלק מהפורשים ממעגל העבודה עושה זאת היום מרצון, מתוך מחשבה ורצון לנצל אחרת את הזמן העומד לרשותו. בניגוד לאחרים שהפרישה נכפת עליהם כשמצב בריאותם טוב והם מרגישים עדיין מוכנים להוות חלק ממעגל העובדים הפעילים. (שלא לדבר על ההשלכות הפסיכולוגיות, הכלכליות והחברתיות של מצב זה).

הגידול המספרי של גמלאים החיים ברווחה פיזית, בריאותית וכלכלית והשואפים לפעילות גופנית ורוחנית מאתגר את הגורמים העוסקים ברווחתם להציע דרכים חדשות למתן שירותים והפעלה של ציבור זה במסגרת הקהילה בה הם חיים.

אחד התחומים שיכול להציע שיפור הן בבחינת היצע השירותים והן בהפעלה של גמלאים לרווחתם ולרווחת הקהילה בכלל הוא תחום התקשורת הקהילתית.

פעילות של גמלאים בשידורים הקהילתיים בישראל

תחילת הפעילות של קבוצות גמלאים המשדרים באופן קבוע לקהילה הייתה ב-1990, עם הקמת ארבע קבוצות ראשונות ברחובות, יהוד, ראשון לציון ו"גיל הצפון".

הפרויקט התחיל כיוזמה של שני גופים: "אשל תקשורת מרכז אורקולי לקשיש" והאגודה לפיתוח שירותים למען הקשיש בישראל.

1. פתיחת ערוץ פעילות חדש ויצירתי לקשישים בתוך הקהילה.
2. שימוש בערוץ כאמצעי להעברת מסרים לקהילת הגמלאים.
3. שיפור הדימוי של הקשיש בקהילתו, כמעורב ומשפיע.
4. מתן הזדמנות לקשיש להתוודע לטכנולוגיה עכשווית ולהתאמן בהפעלתה.
5. העברת מידע לבתי הקשישים והדרכתם בנושאים הרלוונטיים לחייהם (יונס; 1995).

בהמשך נוספו עוד קבוצות גמלאים ברחבי הארץ. הקבוצות הבולטות בהיקף הפעילות, בנוכחות סדירה על המסך ובהתפתחות בשידור הנן "גיל הצפון" ו"עלי יהוד".

"אשל תקשורת מרכז אורקולי לקשיש" בניהולו של משה יונס, מפעיל תכנית ליווי לטווח ארוך הכוללת מספר שלבים: הקמה - ציוד בסיסי, גיוס אנשים לסדנא; סדנא - הכוללת הכשרה מקצועית בתחום הצילום, הפקה ותחקיר; ליווי וייעוץ בנושאים המקצועיים, ניהול תקציבים ועזרה בהפעלת המתנדבים; גיוס וסדנאות להרחבת מעגל הפעילים.

מסגרת תיאורטית למחקר

לאור סקירת הספרות הרלוונטית, בחרנו כמסגרת תיאורטית למחקר זה בגישה של תקשורת קהילתית כתקשורת ציבורית של קהילה, ומכאן יהיה עלינו להגדיר את הקהילות עבורן או במסגרתן פועלת מערכת השידור שהנה אובייקט המחקר, הצרכים התקשורתיים הכוללים של הקהילות, הצרכים בתקשורת ציבורית, האלטרנטיבות הקיימות לכל אחד מן הצרכים הללו, הערוצים החלופיים הניתנים לבחירה, הצרכים הבלעדיים להבאה לציבור באמצעות השידור הקהילתי, השיקולים להעדפת חלופה זו על אחרות, טיב יחסי הגומלין בין אמצעי התקשורת הציבוריים לבין הציבור ואופן קיומה של האינטראקציה בין הערוץ לקהלו.

מנקודת מוצא של הפעלה קהילתית, ניתן לראות את הערוץ כאמצעי תעסוקתי להפעלה של קבוצות שונות, במסגרת תחביב או עיסוק התורם להם בלבד, כאשר התרומה לחברה עשויה להיות המטרה או המניע והנה חלק בפעילות, שאינו בהכרח המרכזי.

המטרה עשויה להיות לספק לקבוצות של גמלאים עניין לעסוק בו, כאשר עבור סוג מסוים של גמלאים, המניע להפעלתו נובע מתכונותיו והרקע שלו, ומתבסס על הרגשתו שהוא פועל לא רק למען עצמו אלא בה בעת גם לטובת הקהילה.

במקרה כזה הראיה תיאורטית הקודמת רלוונטית רק בשוליים, והראיה התיאורטית המרכזית צריכה לבוא מתחום מדע הגריאטריה וההפעלה הקהילתית חברתית. על פי הגישה הזו, אמצעי

התקשורת הוא האמצעי והמטרה היא רווחתם של קבוצות מסוימות של גמלאים, בעוד לפי הגישה הראשונה, המטרה הנה הפעלת אמצעי תקשורת ציבורית של קהילת הגמלאים או אמצעי תקשורת קהילתית על-ידי חברים בקהילה שהם גם גמלאים.

למעשה, הגישות אינן סותרות אחת את השניה אלה משלימות, כאשר יוצאים מן הגישה הראשונה ומצרפים לה גם את הגישה השניה. לעומת זאת, הגישה השנייה נגמרת בנקודה שהראשונה מתחילה.

שאלת המחקר

מן המסגרת התיאורטית שאומצה, נגזרת השאלה הכוללת של המחקר:

באיזו מידה הצליח מודל ההפעלה של "גיל הצפון", לממש את הרעיון של הפעלת ערוץ תקשורת ציבורית לקהילת הגמלאים המוגדרת באזור הגיאוגרפי של מרחב השידור של הערוץ, כחלק מן הקהילה הגיאוגרפית הרחבה ?

מערך המחקר

כללי

הליווי המחקרי של הפרויקט החל בנובמבר 95' ונמשך עד סוף נובמבר 1997, וכלל תצפיות משתתפות, ליקוט מסמכים, השתתפות בדיונים של הקבוצה ושל צוות ההיגוי וכן קבוצות מיקוד וסקרים בקרב הפעילים, בקרב הגמלאים באזור הפעולה והשידורים של המגזין, וכן בקרב האוכלוסייה הבוגרת באזור. הסקרים בוצעו בשיטות מגוונות: שאלונים במילוי עצמי, ראיונות טלפוניים וראיונות פנים מול פנים. הסקרים נערכו בשני מועדים, סמוך לתחילת הליווי של הפרויקט, וסמוך לסיומו.

במחקר נאספו נתונים ביחס לשלושה פלחים עיקריים של אוכלוסייה:

1. הפלח הראשון: גמלאים הפעילים במגזין "גיל הצפון", הכולל:
 - א. פעילים חדשים.
 - ב. פעילים ותיקים.
 - ג. פורשים מפעילות.

2. הפלח השני: קהל גמלאים צופים במגזין.

3. הפלח השלישי: אוכלוסיית יעד כללית (קהל- כלל הציבור. מחוברים לכבלים).

שיטות המחקר

א. שיטות המחקר נקבעו על-פי מטרות המחקר, בהתאמה לפילוח הקבוצות השונות.

1. ביחס לגמלאים הפעילים הוותיקים: נערך ניתוח מוסדי, תצפית משתתפת, קבוצת מיקוד ושאלון למילוי עצמי.

2. ביחס לגמלאים הפעילים החדשים: נערכו תצפיות משתתפות, קבוצת מיקוד והועבר שאלון למילוי עצמי.

3. ביחס לכלל הגמלאים באזור שידור המגזין: התבצעה קבוצת מיקוד, סקר טלפוני בקרב מדגם מייצג של המלאים באזור השידור בהיקף של 200 מרואיינים, וסקר פנים אל פנים גם הוא בקרב מדגם מייצג של הגמלאים באזור שכלל 215 מרואיינים (שחולקו לשתי

קבוצות : אלה הצופים ב"גיל הצפון" ואלה שאינם צופים בשידורי המגזין. כל קבוצה היוותה מדגם מייצג בפני עצמה).

4. ביחס לקהל באזור השידור : נערכו שני סקרים טלפוניים בקרב מדגמים מייצגים של המחוזים לכבלים באזור : סקר מקדים בהיקף של 200 מרואיינים בשלב א' וסקר בתום שלב ב' שהקיף 250 מרואיינים (שנחלקו לצופים ולאינם צופים בשידורי המגזין).

ג. שלבים ולוח זמנים בעבודת השדה

בשלב ב' של הפרויקט (החל מנובמבר 1995 ועד נובמבר 1996) :

בוצעו הפעולות הבאות :

תצפית משתתפת בפעולות ארגוניות.

דיונים של ועדת ההיגוי.

ראיונות פנים אל פנים בקרב אוכלוסיית הגמלאים באזור.

קבוצות מיקוד.

סקרים :

1. שאלון למילוי עצמי ע"י פעילים ותיקים ופעילים חדשים.

2. סקר טלפוני בקרב מדגם מייצג של הגמלאים באזור השידור בהיקף של 200 מרואיינים.

3. סקר טלפוני שכלל 200 מרואיינים במדגם מייצג של האוכלוסייה הבוגרת המחוברת לכבלים והצופה בשידורי "גיל הצפון", במהלך חודש יוני 1997.

בשלב ג' של הפרויקט (החל מנובמבר 1996 עד נובמבר 1997) : בוצעו הפעולות הבאות :

תצפית משתתפת : בפעולות ארגוניות ובמפגשים עם הקהילה.

ניתוח מוסדי.

ניתוח תוכן של השידורים.

ראיונות עומק עם פורשים.

ניתוח תוכן של השידורים מתחילתם ועד לסיום המחקר המלווה.

סקרים :

1. העברת שאלון למילוי עצמי בקרב הפעילים – מילוי השאלונים הסתיים בחודש דצמבר 1997.

2. סקר באמצעות ראיונות פנים אל פנים בקרב מדגם מייצג של אוכלוסיית הגמלאים באזור,

באוקטובר 1997.

3. סקר טלפוני בקרב מדגם מייצג של האוכלוסייה באזור, שהקיף 250 מרואיינים (שנחלקו

לצופים ולמי שאינם צופים בשידורי המגזין).

ממצאים

קבוצת "גיל הצפון" - היבטים ארגוניים ותפעוליים

מאפיינים דמוגרפיים

ב- 1996 ענו על השאלונים 67 פעילים, מתוכם 40 ותיקים (מתוך 46 פעילים במגזין באותה עת) ו- 27 חדשים (מתוך 31 שסיימו את הסדנה).

ב- 1997 ענו על השאלונים 53 פעילים, מתוכם 31 ותיקים (מתוך 40 פעילים במגזין) ו- 22 חדשים (מתוך 24 פעילים).

כפי שנראה בלוח להלן, 27% מהפעילים במגזין הנם בגילאי 64 או פחות, 65% בגילאי 65 עד 74 ו- 8% בני 75 שנה או יותר.

כמחצית מן הפעילים הנם גברים ומחציתם נשים. 86% מהפעילים הנם נשואים, כשלושה רבעים מן הפעילים (76%) מגדירים עצמם כחילונים ואחוז דומה (73%) בעלי השכלה על-תיכונית. קרוב למחצית מן הפעילים (48%) דיווחו כי רמת הכנסתם גבוהה מן הממוצע. 61% מהפעילים ילידי אירופה/אמריקה ו- 35% ילידי ישראל, רוב אלו שנולדו מחוץ לישראל, עלו לפני 1950 למדינה. 43% מהפעילים ציינו כי עסקו במקצועות אקדמאים ומדע ו- 16% ציינו כי עסקו במקצוע חופשי, ורובם גרים עם בן זוג או בדיור מוגן.

מאפיינים אחרים של הקבוצה מלמדים כי הפעילים בחלקם התנדבו ועדיין מתנדבים לפעילויות שונות בקהילה; הם בעלי צורך בתחושת שייכות, ריבונות ואחריות ציבורית; יש להם תחושה משותפת והעיסוק נותן להם יותר מאשר לקהילה; רובם הגיעו מתחומי עיסוק קודמים העוסקים בניחול, חינוך, תקשורת ואמנות; רובם שמעו על הפרויקט מפעילים ותיקים ומקורות אחרים כגון: עיתון מקומי, עובדת סוציאלית או ארגוני מתנדבים למען הקשיש.

לוח מספר 1 - משתני רקע דמוגרפיים של פעילי "גיל הצפון" לעומת כלל אוכלוסיית

הגמלאים בישראל

המשתנה	ערכים	פעילים במגזין	כלל הגמלאים בישראל *
פעילים		53 (בסיבוב השני)	650,000
גיל	60-64	** 27%	
	65-74	65%	****
	75 ומעלה	8%	
מין	גברים	*** 49%	43%
	נשים	51%	57%
מצב משפחתי	רווק	2%	2%
	נשוי	86%	58%
	אלמן	12%	37%
	גרוש	0%	3%
מגורים	לבד	25%	28%
	לא לבד	75%	72%
רמת דתיות	חילוני	76%	
	מסורתי	18%	****
	דתי	6%	
השכלה	תיכונית (ומטה)	27%	66%
	על-תיכונית	73%	34%
הכנסה	מתחת לממוצע	13%	
	ממוצעת	39%	****
	מעל לממוצע	48%	
ארץ לידה	ישראל	35%	7%
	אמריקה/אירופה	61%	67%
	אסיה	0	14%
	אפריקה	4%	12%
רקע תעסוקתי	אקדמאי/מדען	43%	12%
	מנהל בכיר	10%	5%
	בעל עסק/סוכן	4%	20%
	מקצוע חופשי	16%	7%
	פקיד	8%	19%
	טכנאי/בעל מלאכה	16%	21%
	בלתי מקצועי/עקרת בית	3%	12%

* בקרב כלל הגמלאים באוכלוסייה, הנתונים מחושבים מתוך בני 65 ומעלה.

** הצעיר ביותר בן 54, והמבוגר ביותר בן 83.

*** אחוז הגברים גבוה יחסית בקרב הפעילים לעומת כלל הגמלאים בישראל, ככל הנראה קשור

בסוג הפעילות במגזין, שהנה טכנית במהותה.

**** אין בידינו נתונים מתואמים לנתוני הפעילים.

הפעילים החדשים

פעולות האיתור והמיון של הפעילים, מרבית המועמדים שמעו על פתיחת הקורס מחברים פעילים ותיקים, ממודעות בעיתונות והפניה על-ידי פעילים העוסקים בפעילות חברתית מוניציפלית. ניתן היה להבחין במספר תכונות מאפיינות של קהל המועמדים: ערנות, נטייה למעורבות בחיי הקהילה ורצון להיות מעורב בתהליכי קבלת החלטות. חלק מן המועמדים היו בשלב שלפני "הפרישה", וחלקם גמלאים ש"פרשו" זה עתה. נראה כי פעולת המיון התבצעה נכון, שכן, רמת הנשירה מהקורס הייתה נמוכה (שני אנשים בלבד).

פעולה והכשרה לאחר הגיוס, נערכה פעילות שוטפת - קורס פעילים חדשים. במסגרת הקורס התבצעו 20 פגישות. הסדנה חולקה לשני שלבים:

שלב הלימוד וההתנסות - היכרות עם התקשורת הקהילתית והתנסות במדיום הטלוויזיוני.

שלב ההפקה - הפקת תכנית טלוויזיה קהילתית לשידור, כפרויקט הסיום של משתתפי הסדנה.

בשלב הראשון, ניתן היה לחוש באמביציה הגבוהה ובשיתוף הפעולה מצד המשתתפים, אלה הראו ערנות לגבי הנושאים הספציפיים הנלמדים בפרט וכן מעורבות בחיי הקהילה, בכלל. רובם הביעו את הצורך בליווי ותרגול מעבר לשעות הלימוד הפורמליות, בנגישות לציוד וכן רצון לעסוק בנושאים הקשורים לקהל הצופים הרחב ולא רק בנושאים הקשורים לגמלאים.

רשמים עיקריים מן ההכשרה בקרב הפעילים, חזרו על עצמם מניעים להצטרפותם לקורס (כפי שהועלו בקבוצות המיקוד):

חשיבות תחום התקשורת ומשיכתו;

הפעלת המוח בגיל מבוגר;

עבודת צוות - חשיבה משותפת;

גירויים חדשים מסביבה חדשה;

אתגר;

סקרנות;

בשלות לחזור לפעילות המוגדרת כפעילות של גמלאים;

עצם העשייה, אקטיביות;

העיסוק בדבר עכשווי;

רצון להתפרסם, לראות ולהיראות - מתן חיזוקים מהסביבה;

היכרות חדשות;

סיפוק הנובע מהתמודדות מוצלחת עם מכשור טכני חדשני, תחושת ערך עצמי.

המניעים מלמדים על רצון לספק בעיקר צרכים קוגניטיביים וצרכים אינטגרטיביים (ראה עמוד 11).

כמו כן, הועלו ציפיות מן הכתבות המשודרות:

שתהיינה מעניינות;
שתעסוקנה במגוון רחב של נושאים;
שתהיינה גם כתבות ביקורתיות - לא תמיד מלטפות.

בנוסף, הביעו חברי הקבוצה בעיות וחששות:

חשש מסטריאוטיפ של זקנים;
חששות הנוגעים לפעילות בקבוצה הומוגנית;
החשש מחוסר מודעות והכרה מצד הקהל הרחב;
להיות גאים ולא להתבייש.

להלן, רשימת גורמים שהוזכרו כמעודדים התמדה בפעילות:

עבודת צוות טובה;
כתבות מעניינות;
הדרכה מלווה בפעילות השוטפת;
רוטציה בין ובתוך הצוותים;
תחושת קבלה והכרה מצד הפעילים הותיקים.

לבסוף, המלצות לטלוויזיה הקהילתית למשיכת קהל:

זמני שידור קבועים וסדירים;
הגברת המודעות בקרב הקהל;
הגברת פעולות שיווק ופרסום;
הפחתת שידורים חוזרים.

הפעילים הותיקים

במקביל לתצפיות ולמפגש עם הפעילים החדשים, עקב המחקר אחר פעילות הותיקים, נפגש עמם במסגרת מפגש כולל של כל הקבוצה הותיקה (מפגש שנערך במהלך דצמבר 1995) וכן במסגרת של קבוצת מיקוד.

בפגישה המורחבת בדצמבר, עלו כמה בעיות הממוקדות בשני תחומים מרכזיים:

1. בתחום המקצועי וההפקה :

"עייפות החומר" - מחסור בתפוקה (כתבות רבות שלא יוצאות אל הפועל) ;
היעדר לוח זמנים קבוע לשידור הכתבות וכתוצאה מכך שימוש חוזר בכתבות למילוי חללים ;
חשש מפני שידורים חיים ;
בעיות הקשורות במחסור בציוד ;
מחסור בתרגול וליווי שוטף בידי מדריך מקצועי ;
פרויקט המבוסס על התנדבות יוצר בעיות ;
צורך בהשתלמויות לפעילים הותיקים ;
אי עמידה בלוחות הזמנים להכנת הכתבה ;
מחסור בפעילות הקשורה בפרסום ובשיווק ;
תסכול עקב חוסר המודעות בקרב הציבור לפעילות המגזין.

2. בעיות חברתיות בתוך הצוות : העבודה בצוות יצרה חיכוכים על תפקידים וכן תסכול כתוצאה מקשיים בהשתלבות בתפקידי הפקה מבוקשים.

רשמים עיקריים מקבוצות המיסוד, תרומת הפעילות בטלוויזיה קהילתית כפי שהוצגה בידי הפעילים :

קבלת הנאה ממגע עם אתרים ;
הרחבת קשרים הדדיים ;
התנסויות משותפות ;
תחושה של הכרת ערך עצמי ;
החזרה של משמעות החיים לאחר אובדן אישי ;
מציאת אתגר ;
הנאה ממפגש חברתי ;
חיזוק קשר בין דורי ;
יצירת עניין לשעות הפנאי ;
תחליף לתעסוקה, לאחריות ולתחושת התחייבות קודמת שהייתה לאדם ;
פיתוח ושמירה על יצירתיות ;
תחושת סיפוק מפעילות שיש בה חדשנות ;
תחושת אוטונומיה וביטוי אישי ;
תיעוד והנצחה של תקופת חיים ;
שליחות חברתית וציבורית ;
ביטוי לצורך להתנדב ;
התפתחות אישית ;

יצירת מסגרת לקביעת סדר יום.

נראה כי הפעילות עונה על צרכים מגוונים ובעיקר על צרכים אפקטיביים ואינטגרטיביים.

ארגון ותפעול חיצוני ופנימי

מבחינה גיאוגרפית חברי "גיל הצפון" מפוזרים בשטח רב. שיתוף פעולה בין מקומות המרוחקים זה מזה יוצרים ביזור ומחייבים מבנה ארגוני וניהולי שיאפשר להתגבר על בעיות ארגוניות הנוצרות עקב המרחק הפיזי ביניהם, לדוגמה - נוהלי קבלת החלטות שיבטיחו זרימת אינפורמציה דו-כיוונית.

עם תחילת פעילותו של המגזין הוקמה מערכת ארגונית שבה היו נציגים מחמשת הקבוצות הפעילות בערים השונות, נציגי "אשל תקשורת מרכז אורקולי לקשיש" שהנם מובילי הפרויקט. ובנוסף מדריך שתפקידו ללמד את הפעילים וללוותם בכל שלבי הפרויקט.

חברי הקבוצות הגישו הצעותיהם למערכת וזו גיבשה רעיונות עבודה, שאותם העבירה לצוותים לצורך יישום.

שינוי המבנה הארגוני ככל שהתרחב היקף פעילותו של המגזין, נוספו תחומי טיפול נוספים שדרשו התמודדות מעמיקה, כדוגמת הצורך בפרסום ושיווק, הסברה, גיוס חסויות, יצירת מגע עם חברות הכבלים, תכנון משדרים מיוחדים וכיוצא באלה, עמם התקשה המנגנון להתמודד.

יתרה מזו, האינטרס לנטרל ככל הניתן את השפעותיהם של גורמים חיצוניים על עבודת המערכת, הן מן ההיבט הפיננסי והן מההיבט הארגוני, נוצר עקב הרצון לשמר את השליטה בידי הפעילים במגזין והרחבת ייצוגם והשתתפותם הפעילה. ביולי 1996, נערכו קבוצות דיון הכוללות את פעילי המגזין, במסגרת הועדה לארגון מחדש של "גיל הצפון" ועל-פי דרישות הפעילים מהשטח הוחלט כי המגזין יהווה אמצעי הבעה עבור הגמלאים על-ידי הפקת תכניות טלוויזיה המשקפות חוויות ובעיות בקהילתם, תוך עידודם לשיתוף פעולה בין הקבוצות.

בנוסף, הוגדרו תפקידי הכנס הכללי, החוגים המקומיים, צוותי ההפקה והעמותות המקומיות, ומקומם במערך הכללי.

הכנס הכללי הנו מליאת חברי "גיל הצפון", המהווה את הגוף העליון המתכנס מספר פעמים בשנה, במועדים הנקבעים בתיאום עם הועד הארגוני ומנהל "אשל תקשורת מרכז אורקולי לקשיש".

צוות הפקה: מורכב מחברי המגזין ביישוב מסוים האחראים להפקת כתבה מסוימת. מספר הצוותים, נקבע בהתאם למספר החברים בחוג המקומי. בכל יישוב, החוג המקומי אחראי להקמת ועד המפעיל את צוותי ההפקה, מתאם ביניהם, דואג לצורכי החוג ומייצג אותו כלפי חוץ. בנוסף,

נשלח מטעם החוג נציג אחד קבוע לוועד המארגן ונציג אחר למערכת, הם גם ממלאי מקום איש את רעהו בעת הצורך.

המליאה החליטה לחלק את המערכת הקיימת לשני גופים: **הוועד הארגוני ומערכת התכנית**, בהם מספר מצומצם של חברים, שנבחרו על-פי יכולתם הארגונית וניסיונם בהפקות קהילתיות. לעומת זאת בפעילות הצוותים הומלץ לערב את העמותות המקומיות ומחלקת הרווחה.

הוועד הארגוני מהווה גוף ביצועי של "גיל הצפון" ומתפקידו לדאוג למהלך השוטף של החוגים המקומיים והוועדות. חברי הוועד מכהנים שנתיים ובכל שנה מתחלפים מחצית מחבריו. הוועד בוחר מתוכו גמלאי לתפקיד יושב ראש לשנה אחת, והלה מנהל את ישיבות הוועד ואחראי לפעילותן של הוועדות. כל פעיל במגזין רשאי להעלות הצעות בפני הוועדות, ויושב ראש הוועד מזמנו לישיבת הוועד לפי סדר יומה.

הוועד מתכנס בדרך כלל פעם בחודש, ולכל הפחות שמונה פעמים בשנה. בתחילת הכינוס מתנהל דיון אודות עבודתן השוטפת של הוועדות, ובסופו נקבע סדר יום ומועד לישיבה הבאה. בתום הישיבה מופץ סיכום דיון לנציגי העמותות ול"אשל תקשורת מרכז אורקולי לקשיש".

הוועדות הקיימות הן:

ועדה לשידורים חיים ותכניות מיוחדות: תפקידה, בשיתוף עם צוות החדר, לייעץ ולסייע מקצועית וטכנית למפיקים, וכן ליזום הפקות של שידורים חיים בתאום עם המערכת.
ועדת שיווק, פרסום והסברה;
ועדת כספים, חסויות וציוד;
ועדת קישור לחברות הכבלים.

כל חבר בוועד הארגוני יפעיל ועדה, במסגרתה יהיה אחראי לכך שכל חברי החוגים המקומיים יופעלו במסגרת צוותי הפקה. בנוסף, החבר הוא איש הקשר בין הוועדה בה הוא חבר לוועד הארגוני.

חברי הוועדות, למעט המערכת המקצועית, ייבחרו על-ידי הוועד הארגוני מבין המתנדבים לוועדות, תוך התחשבות בהמלצות החוגים המקומיים, ויכהנו שנתיים, כאשר בכל שנה יוחלפו מחצית חבריהן. חברי הוועדות אינם פטורים מהשתתפות בהכנת הכתבות, ומפעילי הוועדות רשאים להזמין לישיבות אורחים על פי שיקול דעתם. הוועדות אחראיות בפני המערכת בלבד.

המערכת המקצועית המתכנסת אחת לשבועיים בהשתתפות המדריך המקצועי, אחראית להפקה בפועל של תכניות "גיל הצפון", ייעוץ לצוותי ההפקה, שמירה על לוח זמנים, צפייה בכתבות, קביעת תוכן התכנית ומינוי מפיק תורן לכל תכנית.

קשיים המלווים את השינוי המבני ראשית, הפעילים חשו שהם מקבלים הנחיות סותרות לאור עבודתם במקביל הן עם המדריך המקצועי והן עם המדריך הצמוד, מה שיצר תחושה של בלבול ועבודה כפולה.

בהמשך, עם סיום עבודתו של המדריך שעבד בצמוד עם הפעילים בשטח מתחילת הכשרתם, והיווה עבורם מעין "אב רוחני" ומקצועי, והמעבר לעבודה מול העורך המקצועי המופקד על מערכת התכנית ועל העריכה הסופית, נוצר בקרב הפעילים חשש מפני חוסר יכולת לתפקד, זאת לאור העובדה שהניהול בפועל התבצע בידי המדריך שליווה את הקבוצה מראשיתו.

קושי אחר התעורר כשהביטוח הלאומי סיים את מעורבותו בפרויקט:

הפעילים חששו מאוד כי חשבו שאין להם גב כלכלי. בנוסף, הליווי המחקרי, וועדות ההיגוי המשותפות ונוכחות צוות המחקר, סיימו אף הם את פעילותם בפרויקט, דבר שעורר חשש כי הדברים לא יהיו כבעבר.

קושי נוסף קשור בהסכם שנערך מראש בין "אשל תקשורת מרכז אורקולי לקשיש" והעמותה המקומית. הוחלט כי המרכז ילווה את הפרויקט במשך 18 חודשים, במסגרתן יועבר קורס בסיסי והדרכה צמודה לשישה מגזינים ראשוניים לאחריהם תועבר האחריות באופן בלעדי לידי הגורם המקומי, ומעורבות המרכז תצטמצם להשתלמויות ולאירועים מיוחדים. זאת לאור התפיסה הרווחת כי יש לשאוף להעביר בתהליך מבוקר וידוע מראש את הניהול המקצועי והארגוני לידי הגורמים המקומיים, ולהימנע מניהול בשלט רחוק.

למרות שההסכם נערך מראש, עצם השינוי והצורך להמשיך מנקודה זו לבד גרר בעקבותיו חשש כבד בקרב הפעילים.

ליווי המגזין בידי המרכז נמשך זמן רב מהמתוכנן וזאת לאור ביזורו של הפרויקט, היקפו וייחודו, במקביל למעורבותו של הביטוח הלאומי ועמותות נוספות.

"אשל תקשורת, מרכז אורקולי לקשיש" שליווה את הפרויקט בצמוד תוך קשר שוטף ומעורבות מרובה בצד הארגוני, הכספי והרגשי, הגיע למסקנה שהקרע בשלה להעביר את הניהול הכספי לידי העמותות המקומיות ולהגביל את מעורבות המרכז לארגון השתלמויות ולמפגשים משותפים של כלל החברים הפועלים (כפעמיים בשנה). לפיכך, העמותה למען הקשיש בטבעון מונתה לנהל את פעילות המגזין מן ההיבט הכספי והמנהלי.

כיום עוברים החשבונות דרך המרכז האורקולי בירושלים האחראי לתשלום הוצאות העריכה, ההדרכה והוצאות חריגות. המעבר המלא לניהול כספי עצמאי בידי גוף מרכז יתרחש בשנת הכספים הבאה, ובמהלכו יועברו כספי המועצה לשידורי כבלים, וכספי העמותות השונות ונותני החסויות לידי הגוף שיהיה אחראי לניהול המאזן הכספי והפעילויות השוטפות, וכן לתיאום וארגון מפגשים.

בשל מיעוט הפעילים בחלק מן היישובים, הוחלט על הקמת גוף שיאחד בתוכו את כלל הפעילים מהקריות ומעכו, ויערוך מפגשים מסודרים בנוכחות מנחה שתהיה יושבת ראש המערכת. גוף זה יהיה שקול לגוף חיפה המנוהל בידי אחד הפעילים הותיקים, ומונה 30 פעילים הנפגשים אחת לחודש. כאמור, כלל פעילי המגזין מתכנסים כפעמיים בשנה.

לסיכום ניתן לומר כי אחרי תקופת התארגנות מערכתית מחודשת, המלווה בקשיים וחרדות, חשים הפעילים כי הם מסוגלים כיום יותר מבעבר לתפקד באופן עצמאי, ואף פרידתם מן המדריך הצמוד שליווה אותם מתחילת דרכם, מתקבלת בהבנה, לאור תחושת ההקלה בעבודתם מול מדריך מקצועי אחד והיעדר סמכות כפולה המלווה לעתים בחילוקי דעות ובלבול.

המבנה הארגוני צריך להביא לידי ביטוי את הרעיון הבסיסי של שידורים קהילתיים. "גיל הצפון" הנו גוף הפועל למען חבריו, מאפשר לו להביע את דבריו, משתף אותם בתכנון ובעשייה ואסור שיהיה כפוף לשליטה בירוקרטית מרכזית, אלא יאפשר נגישות, השתתפות פעילה וניהול עצמי, שהנם בסיס לרעיון "העצמת הקהילה" כולה, ולא רק באמצעות פעילות של יחידים.

עם הפנים לקהילה

מטרות ודרכי יישום אחת ממטרות הפרויקט הייתה להגביר את הקשר בין הקבוצות המשדרות וקהל הגמלאים באזור, כדי שישקפו את רוח המקום. מטרה אחרת הייתה הרחבת מעגל הצופים והנחשפים לתכנים שחופקו, קבלת משוב מאוכלוסיית היעד הפוטנציאלית ויצירת אינטראקציה עם הפעילים.

מטרה נוספת קשורה להרחבת פעילות הגמלאים בפרויקט וקיום דיונים נוספים אודות התכנים המשודרים, במסגרות נוספות של הקשישים.

לצורכי בדיקה, נקבעו ארבעה² מפגשים בין נציגי הפעילים לבין הקשישים במועדונים ובמרכזי יום, שהונחו בידי נציג "אשל תקשורת", מרכז אורקולי לקשיש.

בכל מפגש הוקרנו תכניות "גיל הצפון" שנעשו על-ידי הצוות המקומי שנציגיו נכחו במקום, וקטעים מתכניות העוסקות בבעיות הנוגעות לקהל הגמלאים לצורך דיון בהמשך.

² המפגשים נערכו במהלך מאי-יוני 1997, והונחו על-ידי מר משה יונס.

במפגש שהתקיים במועדון קשישים בעכו נכחו 19 אנשים, מתוכם 3 גברים, וכן נציגי הפעילים בעכו. בשיחת הפתיחה התברר שרבים שמעו על "גיל הצפון" וגם צפו בחלק מהתכניות.

במפגש הוקרנה כתבה "סוד הנעורים של מרים", העוסקת בצעירה ברוחה שעברה את גיל התשעים והיא פעילה בספורט, בעבודה ובהתנדבות. תגובת הצופים הייתה חמה ומלווה במחיאות כפיים לדמותה המיוחדת של גיבורת הסיפור. תגובות אלה מעידות שלנוכחות חיובית של גמלאים על המסך, ישנה השפעה מיידית על הצופים. יחד עם זאת, האווירה האופטימית לא מנעה מן הנוכחים להעיר הערות על סוג השאלות ועל האופן שבו המראיין שאל את גיבורת הסיפור שאלות מיותרות.

בעקבות הצפייה התפתח דיון בנושא התנדבות לעומת עבודה. מרבית הנוכחים סיפרו שחסרה להם מסגרת של עבודה ולכן אלו שעבדו קודם כמתנדבים, באים למועדון, לוקחים קורסים וכדומה.

סיכום הדיון בנושא תומצת על-ידי אחד הנוכחים, שצייד בהתנדבות בטענה ש"התנדבות זה דו סטרי, עבודה זה חד סטרי".

האנשים התבקשו להעלות נושאים ובעיות שהיו רוצים שהצוות המקומי יטפל בהם ואשר ישודרו במגזין כגון הזנחה, לכלוך, עצים שנכרתו על המצבות בבית הקברות המקומי, רחוב חשוך שמסוכן להלך בו גם בשל חפירות שנעשו בו מטעם העירייה, המחיר הגבוה שגובות חברות הכבלים, מסים יקרים כשאינן הנחה משמעותית לגמלאים, יחס משפיל בסניף הביטוח הלאומי ובעיות קהילתיות אחרות שאכן יכולות להיות מטופלות במסגרת "גיל הצפון". גם שאר הכתבות שהוקרנו התקבלו באהדה ועוררו שיחה עניינית שתרמה לשני הצדדים.

העניין שעוררו הכתבות המשודרות והדיונים שנלוו אליהם, מצביעים על הצורך ועל הרלוונטיות של פעולות אלה. במקביל חשוב שהמשוב העולה מתוך קבוצת הגמלאים יחזור אל הפעילים ויהווה בסיס להמשך העבודה במגזין.

התמדה לעומת פרישה מן הפעילות

בחינת דרכי הגיוס של הצוותים הפעילים, המניעים להתנדבות ויכולת ההתמדה בהפעלה בקבוצה ובעבודת צוות, היוו חלק ממטרות המחקר.

לקראת סוף תקופת המחקר, התעורר הצורך לתת את הדעת לתופעת הפורשים מפעילות, להבין האם הפרישה היא חלק מתהליך טבעי של עייפות או שחיקה, או שמא ישנן סיבות אחרות שעצם חשיפתן תסייע להקטין את ממדי הפרישה.

לוח מספר 2 - תמונת מצב - פורשים מול מתמידים בפעילות

פורשים	סיימו את הקורס	התקבלו	עברו ועדת קבלה	תאריך	סדנא
7	28	28	65	07.11.90	1
9	27	27	43	16.11.93	2
4* במהלך הקורס, 4 בהמשך, 1 חזר לפעילות	28	31	50	28.11.95	3
24	86	86	158		סך הכל

* סיבות הפרישה במהלך הקורס: מחלה ואשפוז מיד לאחר הקבלה לקורס, קבלה לעבודה במהלך הקורס, קשיים בשפה ובהיקלטות חברתית, פרישה מסיבות לא ידועות.

סיבות לפרישה מן הפעילות

עם הסיבות לפרישה נמנו:

מגורים רחוקים;

מעבר דירה או מעבר לדיור מוגן;

מחלת בן משפחה או הרעה במצב הבריאות.

סיבות אחרות הקשורות בפן החברתי:

היעדר שפה משותפת עם האנשים וחוסר השתלבות בצוות;

היעדר תנאים חברתיים מתאימים;

היעדר שיתוף פעולה בצוות;

סכסוכים אישיים והצורך להילחם על מקום בצוות.

בהקשר האישי, הועלו הטענות לפיהן:

חסר סיפוק אישי בעבודה;

קיימת עייפות ושחיקה מהעשייה הספציפית;

ישנו פער בין ההשקעה העצומה לחוסר הסיפוק;

קיימת תחושה שההערכה לעבודת הפעילים אינה מספקת.

מן ההיבט המקצועי, ציינו חלק מן הפעילים כי:

חופש העיתונות לא בא לידי ביטוי וקיימת תחושה של מחויבות למארגנים;

תחושתם כי אין מספיק תמיכה מקצועית.

בשיחה עם חלק מהפורשים ועם גמלאים שעדיין פעילים, הועלו סיבות דומות להסברת הפרישה, ואלה עלולות להביא לפרישתם של פעילים נוספים.

פעילי "גיל הצפון" - הישגים מול מטרות

שיטת המחקר

על מנת לבדוק האם הפרויקט עמד במטרות שהוגדרו בהקשר לגמלאים הפעילים, נתבקשו הן הפעילים הותיקים והן החדשים למלא שאלונים בתום שלב ב' ובתום שלב ג' של המחקר.

להלן הממצאים ההשוואתיים בין השלבים והקבוצות.

ניתוח השאלונים למילוי עצמי

הפעילים דיווחו על צפייה קבועה ובתדירות גבוהה יחסית במגזין, בטרם הצטרפותם לפרויקט. נראה כי הדרך היעילה לגיוס פעילים נוספים והרחבת הפעילות, היא השקעת משאבים בהעלאת אחוזי הצפייה בשידורי המגזין, בשאיפה שצופים קבועים של השידורים הקהילתיים בכלל וצופי המגזין בפרט יצטרפו בהמשך לפעילות.

חברי הקבוצה מניחים, כי הפקת נושאים מעניינים וזמני שידור נוחים, הם המפתח להגברת הצפייה.

הסקר שנערך בקרב הגמלאים ב-1997, מלמד כי הנושאים העיקריים בהם מעוניינים הגמלאים לצפות כתכנים במגזין הנם: רפואה, מדע וטבע, אמנות, מפגשי קשישים, ספורט, מידע רלוונטי ועניינים הקשורים במשפחה.

לוח מספר 3 - נושאים עיקריים בהם הפעילים סבורים שיש לעסוק במגזין

(כלל הפעילים - 1997)

שכיח	ערך ממוצע (בסולם 1 עד 5, נמוך לגבוה)	אחוז הסכמה גבוה	משיבים N=	הנושא
4	3.9	78%	49	עניינים הקשורים בקהילה המקומית
4	3.6	57%	47	כתבות בנושאי תרבות ואמנות
4	3.4	52%	48	עניינים הקשורים באזור
3	3.5	50%	50	כתבות דיוקן על אנשים מעניינים
3	3.2	39%	49	עניינים הקשורים בגמלאים

מבחינת התכנים, לדעתם של הפעילים כדאי לעסוק במגזין בנושאים הקשורים בקהילה המקומית, תרבות ואמנות, דיוקן על אנשים מעניינים, האזור ועניינים הקשורים בגמלאים.

לוח מספר 4 - נושאים עיקריים בהם הפעיל מעוניין לעסוק במסגרת המגזין

(אחוז הסכמה גבוה, השוואה בין פעילים חדשים וותיקים - 1996 - 1997)

הנושא	ותיקים 1996 (N=40)	ותיקים 1997 (N=31)	מגמה	חדשים 1996 (N=27)	חדשים 1997 (N=22)	מגמה
גמלאים	53%	27%	↓	70%	58%	↓
אנשים מעניינים	63%	50%	↓	80%	50%	↓
תרבות ואמנות	58%	48%	↓	81%	70%	↓
קהילה מקומית	79%	86%	↑	81%	67%	↓
אזור	57%	53%	↓	67%	50%	↓
הארץ כולה	24%	14%	↓	35%	16%	↓

מעניין לציין את ההתאמה הנוצרת כעבור זמן בין הפעילים הוותיקים לחדשים ביחס לסוג הנושאים שלהערכתם כדאי לעסוק בהם במסגרת המגזין. ההבדל העיקרי בין הקבוצות קשור להתחזקות הרצון בקרב הפעילים הוותיקים, לעסוק בנושאים הקשורים בקהילה, בעוד בקרב החדשים, קיימת ירידה ביחס לעיסוק בתחום זה.

ביחס לנושאים הקשורים בגמלאים, בתרבות ובאמנות, קיימת מגמה של ירידה בחשיבותם בקרב הפעילים הוותיקים והחדשים כאחד, אך עדיין ניתן לראות כי הפעילים החדשים מעוניינים במידה רבה יותר, לעסוק בתחומים אלה במסגרת המגזין.

ייתכן וניתן ללמוד מכך, כי המודל הרצוי הוא גיוס הפעילים החדשים לעבודה משותפת עם הוותיקים, ובהדרגה להפנות את הוותיקים לפעילות הקשורה בנושאי כלל הקהילה, ובכך ליצור תחושת חדשנות ואתגר מתמידים שנראה כי דרושים להמשך קבלת סיפוקים מן הפעילות.

לוח מספר 5 - תרומת העיסוק במגזין "גיל הצפון" למימוש צרכים

(כלל הפעילים - 1997)

שכיח	ערך ממוצע (בסולם 1 עד 5, נמוך לגבוה)	אחוז הסכמה גבוה	משיבים N=	העיסוק
4	3.8	72%	47	חשיפת הדברים היפים בקהילה
4	3.4	53%	49	תחושת אחריות ושותפות למסגרת
3	2.9	29%	48	ייצוג קהילה בה אני חי
1	2.3	24%	46	תחליף למחויבות שהייתה במקום העבודה
2	2.5	19%	48	גורם המבקר את המוסדות המקומיים

הפעילים ציינו כי פעילותם במגזין מאפשרת להם בעיקר לחשוף את הדברים היפים בקהילה, יוצרת עבורם תחושת אחריות ושותפות למסגרת ומאפשרת להם לייצג את הקהילה בה הם חיים, אך אין היא משמשת כתחליף למקום עבודתם או כאמצעי ביקורת על המוסדות המקומיים.

לוח מספר 6 - תרומת העיסוק בטלוויזיה הקהילתית למימוש צרכים

(כלל הפעילים - 1997)

שכיח	ערך ממוצע (בסולם 1 עד 5, נמוך לגבוה)	אחוז הסכמה גבוה	משיבים N=	סוג הצורך	צרכים
4	4.0	80%	51	אישי	לחוש סיפוק מפעילות שיש בה חדשנות
4	3.9	73%	48	אישי	למצוא אתגר
4	3.7	63%	48	אישי	לפתח ולשמור על יצירתיות
4	3.6	62%	52	אישי	ליצור עניין לשעות הפנאי
4	3.7	58%	45	חברתי	לקבל הנאה ממגע עם אחרים
4	3.6	57%	49	אישי	להתפתחות האישית
3	3.6	54%	50	אישי	לחוות התנסויות חדשות
4	3.4	50%	46	אישי	לחוש אוטונומיה וביטוי אישי
4	3.4	49%	47	חברתי	ליהנות ממפגש חברתי
3	3.4	47%	49	חברתי	להרחיב קשרים הדדיים
4	3.2	47%	47	אישי	לחוש תחושה של הכרת ערך עצמי
3	3.1	41%	49	אישי	לבטא צורך להתנדב
4	2.9	39%	46	אישי	להוות תחליף לתעסוקה
3	2.9	28%	47	חברתי	להיות בשליחות חברתית וציבורית
2	2.4	27%	45	אישי	ליצור מסגרת לקביעת סדר יום
3	2.6	23%	47	אישי	לתעד ולהנציח תקופת חיים
				חברתי	
1	2.3	20%	46	אישי	לחזק קשר בין דורי
1	1.7	13%	39	אישי	להחזיר משמעות לחיים לאחר אובדן אישי

מן הממד האישי עולה כי, למעלה ממחצית הפעילים, החדשים והוותיקים גם יחד, מעריכים כי התרומה העיקרית של פעילותם בטלוויזיה הקהילתית קשורה לתחושת הסיפוק מפעילות שיש בה חדשנות, מציאת אתגר, פיתוח ושמירה על יצירתיות, יצירת עניין לשעות הפנאי, התפתחות אישית, התנסויות חדשות ותחושת ביטוי אישי. הסכמה גבוהה נמצאה בהקשר לממד החברתי ביחס לקבלת הנאה ממגע עם אחרים, הנאה ממפגש חברתי להרחבת קשרים הדדיים.

עוד מלמדים הממצאים, כי תחושת תרומה לחברה ולסיפוק צרכים אלטרואיסטיים, לא נתפסת כפועל יוצא של הפעילות בטלוויזיה הקהילתית. ייתכן, כי הדבר נובע ממאפייני הקבוצה הספציפית של "גיל הצפון" כפי שהתגבשה.

לוח מספר 7 - תרומת העיסוק בטלוויזיה הקהילתית למימוש צרכים

(אחוז הסכמה גבוה, השוואה בין פעילים חדשים וותיקים - 1996 - 1997)

מגמה	חדשים 1997 (N=22)	חדשים 1996 (N=27)	מגמה	ותיקים 1997 (N=31)	ותיקים 1996 (N=40)	צרכים
						<u>אישיים</u>
↓	85%	88%	↓	77%	85%	לחוש סיפוק מפעילות שיש בה חדשנות
↓	56%	67%	↓	47%	62%	לחוש אוטונומיה וביטוי אישי
↓	58%	63%	↓	66%	84%	לפתח ולשמור על יצירתיות
↓	55%	68%	↓	53%	74%	לחוות התנסויות חדשות
↑	90%	78%	↓	61%	64%	למצוא אתגר
↑	70%	60%	↓	48%	50%	להתפתחות האישית
↑	50%	42%	↓	45%	46%	לחוש תחושה של הכרת ערך עצמי
↑	35%	30%	↓	41%	47%	לחוות תחליף לתעסוקה
↑	24%	23%	↓	17%	32%	לחזק קשר בין דורי
=	28%	28%	↓	21%	35%	לתעד ולהנציח תקופת חיים
	71%	-	↓	55%	79%	ליצור עניין לשעות הפנאי
↓	42%	44%	↑	40%	36%	לבטא צורך להתנדב
↓	0%	11%	↑	20%	13%	להחזיר משמעות לחיים לאחר אובדן אישי
↑	25%	13%	↑	28%	12%	ליצור מסגרת לקביעת סדר יום
						<u>חברתיים</u>
↓	50%	70%	↓	63%	69%	קבלת הנאה ממגע עם אחרים
↓	53%	60%	↓	46%	74%	ליהנות ממפגש חברתי
↓	42%	62%	↓	50%	55%	להרחיב קשרים הדדיים
↑	39%	35%	↓	21%	27%	להיות בשליחות חברתית וציבורית

בבחינת תרומת הפעילות בטלוויזיה הקהילתית בקרב הפעילים, בהשוואה בין שתי התקופות, נמצא כי הערכת התרומה של הפעילות בטלוויזיה הקהילתית למימוש צרכים פוחתת. ניתן לומר כי המגמה

עקבית במיוחד בקרב הפעילים הוותיקים, בעוד בקרב הפעילים החדשים הנה מעורבת, ונראה כי יש עלייה בסיפוק צרכים אישיים ואכזבה מן הקשרים החברתיים.

אין הבדל בתרומת העיסוק לסיפוק צרכים אלטרואיסטיים. ניתן להסביר תופעה זו מחד, בתסכולים של החדשים לקראת יציאתם לעצמאות, בסכסוכים פנימיים ובקשיי קליטתם, ומאידך אולי גם בעייפות מסוימת של הוותיקים הפועלים תקופה ארוכה.

מבחינה זו נראה כי חשוב לטפל באופן מקצועי בנטרול סכסוכים פנימיים, הזרמת כוחות חדשים באופן מקצועי ושילובם בקבוצה הקיימת, וכן יצירת אתגרים חדשים לפעילים הוותיקים בכדי להקנות להם הרגשה מתמדת של סיפוק, בעיקר בהקשר לצרכים האישיים.

לוח מספר 8 - תרומת העיסוק בטלוויזיה הקהילתית לקשרים חברתיים

(כלל הפעילים - 1997)

שכית	קשר עם	משיבים	אחוז הסכמה גבוה	ערך ממוצע (בסולם 1 עד 5, נמוך לגבוה)
3	הקהילה	50	28%	2.8
3	החברים	48	15%	2.4
1	המשפחה	49	6%	1.9
1	השכנים	48	6%	1.8

הפעילות בטלוויזיה הקהילתית בהקשר ליחסים חברתיים, מוערכת על-ידי קרוב 30% מן הפעילים כתרומת לקשר עם הקהילה, ובידי 15% מהם כתרומת לקשר עם החברים. הפעילים כנראה אינם תופסים את פעילותם הקהילתית כתורמת לקשר עם משפחותיהם או שכניהם, במובן הצר של המושג.

לוח מספר 9 - מעורבות הקהילה בפעילות המגזין וקבלת משוב ממנה

(כלל הפעילים - 1997)

תגובה באמצעות	לפני שידור	אחרי שידור
שידור ישיר	30%	24%
פנייה לתא דואר	22%	19%
מפגשי קהילה	21%	25%
בטלפון	18%	21%
דרך עיתון מקומי	9%	11%

הפעילים מעדיפים שמעורבות הקהילה לפני השידור, תהיה באמצעות: פנייה לתיבת דואר, עריכת מפגשים בקהילה וקבלת הצעות בטלפון.

לצורך קבלת משוב לאחר השידורים, עדיין בולט הרצון לקשר ישיר עם הקהל, אך הוא עשוי להיות מתווך על-ידי גורם מקצועי כמו רדיו או עיתון. העיתון המקומי נתפס כאמצעי הכי פחות מועדף להעברת הצעות לפני השידורים או לקבלת תגובות אחריהם.

לוח מספר 10 - העצמה: האזרח והקהילה

(אחוז הסכמה גבוה, השוואה בין פעילים חדשים וותיקים)

חדשים 1997 (N=22)	ותיקים 1997 (N=31)	היגד
71%	86%	עניין להביע דעה באמצעי התקשורת, בנושאים בטיפול השלטונות
81%	79%	לתכניות הקהילתיות יש תרומה לקידום ענייני קהילה
68%	79%	לאזרח יש יכולת להשפיע על הקורה בסביבתו
50%	59%	לביטוי עניינים בתקשורת ההמונים יש יכולת לפתור בעיות
82%	56%	לטלוויזיה מקומית יש כוח השפעה רב מרדיו אזורי או עיתון מקומי
45%	50%	יש עניין להביע דעה באולפן פתוח, ללא תיווך אנשי מקצוע

הפעילים הותיקים והחדשים גם יחד, מאמינים כי לשידורים הקהילתיים יש תרומה לקידום ענייני הקהילה וכי לאזרח יש השפעה על הקורה בסביבתו. לחלק ניכר מן הפעילים, רצון להביע דעה באמצעי התקשורת, והם סבורים כי ביטוי עניינים בתקשורת, עשוי לפתור בעיות. הפעילים החדשים יותר מהותיקים, מאמינים כי לטלוויזיה המקומית כוח השפעה רב יותר מאשר לרדיו האזורי או לעיתון המקומי. נראה כי הפעילים רואים בשידורים הקהילתיים סוג של העצמה של האזרחים בקהילה.

לוח מספר 11 - מעורבות בפעילות התנדבותית בקהילה

(אחוז העוסקים בפעילות, השוואה בין פעילים חדשים וותיקים 1996 - 1997)

מגמה	חדשים 1997 (N=22)	חדשים 1996 (N=27)	מגמה	ותיקים 1997 (N=31)	ותיקים 1996 (N=40)	התנדבות בקהילה
↑	20%	15%	↑	14%	10%	חברות בועד בית
=	12%	12%	↑	21%	15%	השתתפות בחוגים
↓	29%	35%	↑	38%	29%	פעילות למען גמלאים
↓	7%	9%	↑	7%	6%	פוליטיקה מקומית
↑	24%	23%	↓	16%	33%	פעילות כללית בקהילה
↓	5%	6%	↓	0%	4%	משמר אזרחי

ישנה מגמה מעורבת ביחס להתנדבות קהילתית נוספת בקהילה. ניכר כי הפעילים הותיקים הגבירו את פעילותם למען הגמלאים ומעורבים יותר בחוגים, אך ביתר הפעילויות, מעורבותם נמוכה

יחסית. בקרב הפעילים החדשים, יש מעורבות כלשהי בקהילה, אך בתחומים אחרים חלה ירידה במעורבותם או שאינם פעילים באופן ניכר. מגמת הנסיגה במעורבות הקהילתית או התנדבות בשיעורים נמוכים בקרב הגמלאים, עשויה ללמד על כך שהפעילות במגזין "גיל הצפון", ממצה את תרומתם של הגמלאים לקהילה בה הם חיים.

לוח מספר 12 - תחומי עיסוק קיימים ורצויים - בקרב פעילי המגזין

(אחוז העוסקים והמעוניינים לעסוק בתחומים הבאים, כלל הפעילים 1997)

התחום	ותיקים 1997 -		ותיקים 1997 -		חדשים 1997 -		חדשים 1997 -	
	N	אחוז	N	אחוז	N	אחוז	N	אחוז
תחקיר/תסריט	25	96%	13	59%	17	94%	13	76%
ראיון	23	89%	7	37%	10	71%	7	50%
קול והקלטה	19	79%	10	45%	8	57%	4	31%
בימוי	16	73%	10	48%	12	67%	8	50%
צילום ותאורה	16	67%	14	70%	8	53%	13	76%
ארגון והפקה	14	61%	8	40%	14	88%	8	50%
עריכה	12	50%	11	55%	8	50%	8	50%
הכנת תכנית אולפן	9	38%	7	41%	3	19%	3	23%
הדרכה/הסברה	6	27%	0	0%	3	20%	3	23%

מרבית הפעילים, הן הותיקים והן החדשים, עסקו במסגרת פעילותם במגזין "גיל הצפון" בתחקיר ותסריט, ראיון, בימוי, קול והקלטה, צילום ותאורה, ארגון והפקה ועריכה. מעטים עסקו בשידורי אולפן, ובתחומי הדרכה והסברה.

מבחינת העניין לעיסוק בעתיד, הביקוש הרב בקרב הותיקים והחדשים כאחד, הוא לצילום ולתאורה, תחקיר ותסריט, עריכה ובימוי. הביקוש הנמוך לעיסוק הקשור בהדרכה והסברה ובפעילות באולפן, עשוי להיות קשור לאופי ההכשרה במגזין (חשיפה נמוכה לעיסוק בתחומים אלה), וייתכן אף כי יוקרתו בעיני הפעילים נמוכה, היות והקשר בינו לבין המניעים להצטרפות לקבוצה, הנו רזוף. הכנת תכניות אולפן ופעולות הדרכה והסברה בפרט, הם בעלי חשיבות מכרעת ביצירת הקשר בין המגזין לקהילה המקומית, והעמקתו בעיקר בקרב גמלאים שאינם פעילים, שהנם בגדר קהל היעד של המגזין.

שידורי "גיל הצפון"

מבנה התכניות המופקות ב"גיל הצפון" מורכב בדרך כלל מפריטים שונים, לא בהכרח בעלי קשר ביניהם. באמצעות דברי קישור הנוצרים בידי המנחה, הופכות הכתבות של כל הצוותים לכדי מגזין המורכב במערכת.

התכנית הראשונה שהופקה במסגרת "גיל הצפון" שודרה באוקטובר 1993, והאחרונה, לגבי המחקר, שודרה באוגוסט 1997 (תכנית מספר 49). בממוצע שודרה תכנית אחת לחודש. מתוך 49 התכניות: 6 שודרו בשידור חי ושתי תכניות בפורמט של דיון אולפן. בממוצע בכל מגזין היו כ-4 פריטים וסך הכל 181 פריטים.

שיטת הניתוח

ניתוח התכניות נעשה בשלושה רבדים:

1. על-פי נושאים.
2. לפי איכויות ההפקה, כלומר התחקיר, התסריט ומבנה הסיפור, גיוון הצילומים, הסאונד, העריכה, שימוש בזוויות מיוחדות ושילוב מוסיקה.
3. ניתוח הצרכים התקשורתיים בתחום הקוגניטיבי, הרגשי, החברתי ובתחום ההרגעה והריפוי.

ניתוח על-פי נושאים: ניתוח ראשוני של הנושאים שטופלו במגזינים, מתייחס לשני סוגים: נושאים הקשורים ישירות לקהילת הגמלאים ולצורכיהם, ונושאים הקשורים לכלל הקהילה.

נושאים הקשורים בקהילת הגמלאים:

הכנה לפרישה;
ניצול פנאי לגמלאים עצמאיים;
אבטלה בקרב מבוגרים;
מבט לחייהם של זוג גמלאים פעילים;
מבט לחיי קשישה המרותקת לביתה;
הדרכה בקבלת שירותי סעד;
מועדון תעסוקה לקשישים;
כפתורי מצוקה לקשישים;
גמלאים מתנדבים: עזרה לנשים צעירות בטיפול וטיפול ילדיהם, טיפול בילדים ממשפחות חד הוריות, ביצוע תיקונים בבתי גמלאים אחרים, התנדבות ביד שרה, בהוספיס ובגן ילדים;

התארגנות קשישים בודדים למסגרת תומכת ;
התור לקבלת קצבת זקנה ;
ארוחות חמות לילדים ולקשישים ;
תחביבי גמלאים : יצירת בובות, פיסול, ציור, שיט בים, לימודים לתואר שלישי ושירה במקהלה ;
קשר בין דורי : סבא גר אתנו, פעילות תרבותית משותפת, צעירים ומבוגרים רוקדים ביחד, בילוי עם
הנכדים, השפעת הסבים על הנכדים בנושא סמים ;
שירותים לגמלאי : בדיקת ראייה ושמיעה, פעילות גופנית, מועדון כדורת לגמלאים ולנכים ;
זוגיות בגיל השלישי ;
פרישה, משבר או הזדמנות ?

נושאים הקשורים לכלל הקהילה :

בטיחות בדרכים ;
כלבים כמטרד סביבתי ;
סיפורו של מקום ;
טיול ל... ;
סיפורה של עדה ;
איכות הסביבה, מחזור ואקולוגיה ;
דו קיום בעכו ;
שיבוש החיים באזור מגורים עקב עבודות בכביש ;
לאן נוסעת הכרמלית ;
העדה היוונית בעכו ובעיותיה ;
קליטת האתיופים, העלייה מחבר העמים ;
שילוב חולי נפש בקהילה ;
מקהלת ילדים בכנס מקהלות ;
ענף הדיג בעכו גוסס ;
זיהום מים בגליל ;
ניידת טיפול עיניים בכפרים ובישובים בסביבה ;
יריד ספרים משומשים.

נושאים שטופלו בשידור חי :

אהבה וסקס בגיל השלישי ;
זוגיות בגיל השלישי ;
פרישה, משבר או הזדמנות ;
סבים נכדים וסמים ;
לעזוב את הבית, מתי ולאן ?

איכות הסביבה (נושא שנקבע על-ידי גורמים חיצוניים בנושא ארצי ליום שידורים מיוחד בערוץ הקהילתי. הקבוצה בחרה לעסוק בזיהום המים בגליל).

דיון אולפן נערך בנושאי:

רפואה גריאטרית ;
תקשורת קהילתית, דיון על "גיל הצפון".

2. ניתוח תוכני ואיכותי

התבסס על 12 מגזינים שכללו כ- 40 פריטים, ושתי תכניות ששודרו בשידור ישיר³.
45 התכניות המשודרות חולקו לארבע תקופות, לצורכי ניתוח שיאפשרו לבחון התפתחות לאורך זמן, במקביל לעיתוי פעילותם של הפעילים הותיקים והחדשים ב"גיל בצפון".

אוקטובר 1993 עד נובמבר 1994 ;

נובמבר 1994 עד נובמבר 1995 ;

נובמבר 1995 עד אוקטובר 1996 ;

אוקטובר 1996 עד אוגוסט 1997.

הבחירה נעשתה על רצף של זמן, בכדי לבחון התפתחויות, שינוי ושיפור באיכויות התכניות ובאיכויות הטכניות, בעקבות כניסתם למעגל הפעילים של בוגרי הסדנאות. המאפיינים שנבחנו היו: איכות וגיוון הצילום, עריכה, סאונד, התאמת מסר מילולי, גיוון בשימוש במוסיקה, איכות התחקיר, איכות התסריט ומבנה הסיפור.

סיכום שתי התקופות הראשונות (פירוט הניתוח ראה נספח מספר 1), מעלה את הנקודות הבאות:
טיב הצילום אינו משתפר; קיימות קפיצות ושינויים בתוך אותה הכתבה; העורכים משתמשים בחלקים של צילום בטיב שונה לאורך הכתבה, במידה וקיימים מספר צלמים; הסיפור בכתבות והמבנה בדרך כלל סטנדרטי, כלומר הראיונות בהם מצולם האדם המדבר או Insert ("השתלח") של קול על רקע הצילומים אליהם מתייחס הדובר.

השוואה בין שתי התקופות הראשונות לשתיים האחרונות (פירוט הניתוח ראה נספח מספר 1), מצביעה על שיפורים משמעותיים, הניכרים בכל שטחי העבודה של הצוותים, הן ברמה המקצועית והן ברמת התכנים, כלהלן: ניכר כי הצוותים צברו ניסיון ולפיכך מרבית הכתבות מעניינות וזורמות מתוך היגיון הברור לצופה העוקב אחרי הכתבה;

הצילום הרבה יותר טוב ומדויק הן באיכות והן בשמירה על כללים בסיסיים. יש שימוש רב ומגוון יותר בזוויות צילום שונות. קיים שיפור בבחירת הנושאים לכתבות. ישנן יותר כתבות הבנויות על

³ מספרי המגזינים שנתחו: 1,5,12,13,24,25,29,35,41,45. ניתוח השידורים הישירים התייחס לתכניות מספר 37 ו- 38.

ציר מרכזי סביבו מתפתחת הכתבה, בין אם זוהי דמות אחת או שאלה מרכזית; העריכה השתפרה וקיימת תשומת לב לזרימת הכתבה וליצירת המשכיות. ישנו שימוש רב יותר בטכניקות צילום מורכבות ושמירה על קצב הכתבה.

3. ניתוח התכנים לפי צרכי התקשורת של הגיל השלישי

להלן סיכום ניתוח הצרכים התקשורתיים של הגיל השלישי, כפי שבא לידי ביטוי בתכניות שנותחו. עבור כל צורך, נספרו כמות המופעים הכוללת בתכניות.

לוח מספר 13 - הערכת הסיפוק הפוטנציאלי של צרכי התקשורת של גמלאים בתוכניות

"גיל הצפון", ניתוח תוכן כמותי

פריטים	צרכים
	קוגניטיביים : מידע, ידע והבנה בתחומים
17	מידע שימושי על שירותים ופעילויות
13	הכרת הזקנה
12	הבנת הסביבה
42	סך הכל
	אפקטיביים (רגשיים) : פנייה לרגש בהקשר הפסיכולוגי - אישי
19	הגדרת הזהות
18	נוכחות חיובית על המסך
17	הבעת רגשות
7	שמירת המורל
61	סך הכל
	פנייה לרגש בהקשר החברתי - השתייכותי :
13	המשכיות במרחב ובזמן
9	שליטה בסביבה
3	שייכות חברתית פנים דורית
25	סך הכל
	פנייה לרגש בהקשר של הרגעה וריפוי, פיצוי על אובדן, בידור :
10	הקלת לחצים
6	יצירת מסגרות התייחסות חדשות
2	תמיכה בעיצוב הזהות
18	סך הכל
	ייעוץ אינטראקטיבי בנושאים אישיים שונים :
11	תשובות לשאלות בתחום הקיום הרוחני - תרבותי
7	תשובות לשאלות בתחום הקיום הפיזי
0	תשובות לשאלות בתחום המין
18	סך הכל

בהסתמך על ניתוח הצרכים (ראה מאפייני צרכי תקשורת של הגיל השלישי, ע"מ 10-11), ניתן לומר, תוך הסתייגות הקשורה בעיתוי הכתבות ובחירתן, כי הצרכים התקשורתיים העיקריים הנאים לידי ביטוי הנם האפקטיביים (רגשיים) (61 פריטים), לאחר מכן הצרכים הקוגניטיביים (42 פריטים), הצרכים הפונים להקשר החברתי - השתייכותי (מונים 25 פריטים), והצרכים התראפויטיים מן הסוג של פיצוי על אובדן אישי, ואלו מן התחום הייעוץ האינטראקטיבי בפן האישי, נמצאים במיעוט יחסית לקודמיהם (18 פריטים).

להלן ריכוז הממצאים אודות התכנים בכל תקופה, לפי קהל היעד (גמלאים או כלל הקהילה).

לוח מספר 14 - ניתוח התכנים ב"גיל הצפון" לפי קהל היעד והתקופה - ספירה כמותית

התקופה	תכניות	נושאים כלל קהילתיים	פריטים	נושאים הקשורים בגמלאים	פריטים	חך כל הפריטים
17.10.1993	15	• איכות הסביבה הפיסית	31	• כתבות דיוקן (אנשים מעניינים, יוצרים וכו')	29	60
28.11.1994	(1 - 15)	• הווי/תרבות עדה/שכונה		• מידע לגמלאים		
		• היכרות עם הסביבה		• שירותים רפואיים		
		• קשר ופעילות בין דורית		• ניצול פנאי		
		• איכות חיים		• גמלאים למען הקהילה		
29.11.1994	13	• היכרות עם הסביבה	26	• מידע ושירותים	22	48
11.1995 -	(16 -	• מידע היסטורי		• ניצול פנאי		
	28)	• הווי ותרבות של עדה		• כתבות דיוקן (יוצרים, אומנים וכדומה)		
		• דו-קיום		• גמלאים למען הקהילה		
		• איכות חיים		• כתבות דיוקן (סיפור אישי, יוצרים, אומנים)	14	38
11.1995 -	11	• היכרות עם הסביבה	24	• מידע		
10.1996	(29 -	• הווי/תרבות עדה/שכונה		• שירותים, יעוץ והדרכה		
	39)	• איכות חיים		• איכות חיים		
		• אזרחות		• מידע ושירותים	17	35
		• מידע		• כתבות דיוקן (אישים, אנושיים, אומנים)		
10.1996 -	10	• איכות חיים	18	• למען הקהילה		
08.1997	(40 -	• היכרות עם הסביבה		• הווי ותרבות		
	49)	• דו-קיום		• איכות חיים		
		• מיסטיקה				
		• ביקורות				
		• איכות הסביבה				
סך הכל	49		99		82	181

קהל גמלאים צופים

שיטת מחקר: קבוצות מיקוד קבוצת המיקוד של קהל הגמלאים הצופים במגזין "גיל הצפון", באה לבדוק את מידת החשיפה והעניין של קהל הגמלאים בשידורים של התכניות, ובאיזו מידה הן עונות על צורכיהם התקשורתיים בהקשר הקהילתי. כמו כן נעשה ניסיון באמצעות קבוצת המיקוד, לאתר צרכים תקשורתיים ספציפיים, לבדוק מהי מידת העניין בתכנים הקיימים ובתכנים נוספים, מידת הנכונות לקחת חלק בפעילות בעתיד ומידת העניין במעורבות בשידורים, בפעילות מלאה או חלקית.

חלק מן השאלות שנשאלו הן: צפייה בשידורי "גיל הצפון"; האם התכניות עונות על צרכיך, מה צריך להיות משודר בערוץ ובמגזין כדי שתצפה בו, איזה מקום תופסת הטלוויזיה בחייך, הדרכים להגברת הקשר בין הצופה והערוץ הקהילתי וכיוצא באלה.

ניתוח הממצאים מעלה את המסקנות הבאות:

קיימת חוסר מודעות לערוץ הקהילתי בכלל, ולמגזין "גיל הצפון" בפרט;

היעדר יכולת אבחנה בין שידורים קהילתיים ושידורים מקומיים;

קיים רצון לצפייה בכתבות המוסרות מידע רלוונטי לאוכלוסיית הקשישים וכן כתבות המתעדות פעילויות שונות המתקיימות בקרב הקהילה.

חשיפתו של קהל הגמלאים הצופים לשידורי המגזין, העניין בהם והמידה שהם עונים על צרכיו התקשורתיים בדיקה של מידת החשיפה של קהל מנויי הכבלים באזור לתכניות שהופקו על-ידי הגמלאים, ובאיזו מידה הן עונות לצרכים כלליים של הקהילה.

חשיפה למגזין "גיל הצפון"

לוח מספר 15 - אחוזי הצפייה במגזין "גיל הצפון"

(השוואה בין גמלאים פעילים, קהל הגמלאים וכלל האוכלוסייה, 1996 לעומת 1997)

השנה	גמלאים פעילים			קהל הגמלאים			כלל האוכלוסייה		
	צפו	לא צפו	סך הכל	צפו	לא צפו	סך הכל	צפו	לא צפו	סך הכל
1996	* 28%	72%	100%	21%	79%	100%	12%	88%	100%
	N=19	N=48	N=67	N=42	N=159	N=201	N=24	N=178	N=202
1997	* 17%	83%	100%	24%	76%	100%	19%	81%	100%
	N=9	N=44	N=53	N=52	N=163	N=215	N=48	N=202	N=250

* השאלה התייחסה לצפייה ב"גיל הצפון" לפני תחילת הפעילות במגזין.

לוח מספר 16 - צפייה במגזין בתדירות גבוהה

(אחוז הצופים פעם בחודש ויותר, בקרב צופי המגזין)

כלל האוכלוסייה		קהל הגמלאים		גמלאים פעילים		השנה
N	אחוז	N	אחוז	N	אחוז	
24	44%	42	71%	19	* 68%	1996
48	50%	52	70%	9	* 78%	1997

* השאלה התייחסה לתדירות הצפייה ב"גיל הצפון" לפני תחילת הפעילות במגזין.

ההשוואה בין הקבוצות בשנים 1996 - 1997 מלמדת, כי אחוז הצופים במגזין "גיל הצפון" בקרב קהילת הגמלאים ובקרב כלל האוכלוסייה, עלה בזמן שחלף מתחילת הפרויקט לסיומו, ובמקביל עלתה תדירות הצפייה במגזין, בקרב האוכלוסייה הכוללת. הירידה בצפייה במגזין בקרב הפעילים, ככל שעולה הוותק בפעילותם, מוסברת לדעתנו לאור מעורבותם הרבה בהפקה, בעריכה ובצפייה מוקדמת בשידורים כחלק מעבודת המערכת, כך שהעניין שהם מביעים במוצר הסופי על המסך, יורד.

לוח מספר 17 - סיבות לאי צפייה במגזין

כלל האוכלוסייה		הסיבה
1997 (N=48)	1996 (N=24)	
49%	52%	לא שמע עליו
40%	32%	לא מעניין
9%	13%	היעדר זמן
2%	3%	סיבה אחרת

הסיבה העיקרית לאי צפייה במגזין קשורה בהיעדר הידיעה על קיומו. לפיכך נראה כי פעולות השיווק והפרסום של הערוץ טרם מוצו וניתן יהיה להרחיב את החשיפה למגזין, ככל שיתרחבו. בנוסף, קיימת מגמה של עלייה בשיעור המסבירים את אי הצפייה במגזין בהיעדר עניין בו.

לוח מספר 18 - גורמים שיעודדו צפייה במגזין

(גורמים מעודדי צפייה, בקרב הצופים במגזין)

כלל האוכלוסייה		קהל הגמלאים		הגורם
1997 (N=48)	1996 (N=24)	1997 (N=52)	1996 (N=42)	
62%	42%	73%	55%	נושאים מעניינים
30%	29%	14%	23%	זמן שידור נוח
8%	29%	13%	22%	גורם אחר

ניכר כי קיימת עלייה בחשיבותם של נושאים מעניינים במגזין כמשפיעים על עידוד הצפייה במגזין בקרב קהל הגמלאים והאוכלוסייה כאחד, בעוד זמני שידור נוחים, מאבדים מחשיבותם אצל הגמלאים. לפיכך, את הנאמנות ניתן יהיה להשיג באמצעות בחירת נושאים רלוונטיים המעניינים את האוכלוסייה באופן מיוחד, וכן בהתאמת שעות הצפייה לזמנים נוחים, בעיקר עבור הגמלאים.

לוח מספר 19 - אחוזי צפייה בשידורים הקהילתיים

(בקרב הצופים במגזין ומי שאינם צופים בו)

השנה	קהל הגמלאים				כלל האוכלוסייה			
	צפו במגזין		לא צפו		צפו במגזין		לא צפו	
	N	אחוז	N	אחוז	N	אחוז	N	אחוז
1996	42	38%	159	13%	24	28%	178	9%
1997	52	72%	163	33%	48	68%	202	31%

ניכר כי קיים קשר בין הצפייה במגזין לבין הצפייה בשידורי הערוץ הקהילתי, בקרב קהל הגמלאים וכלל האוכלוסייה, כאחד. כלומר, קיימת עלייה בחשיפה לשידורי המגזין והערוץ, וניתן לומר שפרט לפעילים עצמם, נוצרת נאמנות למגזין בקרב קהל הנחשף אליו.

מן הראוי לציין, כי אחוזי הצפייה בשידורים הקהילתיים בכלל ובשידורי "גיל הצפון" בפרט, גבוהים ביחס לנתונים ממדינות אחרות, ואף ביחס לאזורים אחרים במדינת ישראל⁴. נתונים אלה מצביעים ככל הנראה, על עניין גבוה יחסית בשידורים בקרב תושבי האזור.

לוח מספר 20 - גורמים שיעודדו צפייה בערוץ הקהילתי

הגורם	קהל הגמלאים		כלל האוכלוסייה	
	1996 (N=42)	1997 (N=52)	1996 (N=24)	1997 (N=48)
נושאים מעניינים	44%	59%	50%	47%
זמן שידור נוח	29%	11%	23%	22%
קבלת מידע בשידור	13%	13%	14%	14%
משתתפים מוכרים	12%	13%	11%	15%
גורם אחר	2%	4%	2%	2%

ניכר כי עלתה חשיבותם של נושאים מעניינים בערוץ, כמעודדים צפייה בקרב הגמלאים, בעוד בקרב האוכלוסייה הכוללת יעודדו צפייה משתתפים מוכרים.

⁴ ראה נתונים מתוך נוסק ה. (1997). מידת העניין של הציבור בשידורים של חדשות מקומיות בטלוויזיה בכבלים - דו"ח מחקר, המועצה לשידורי כבלים, ירושלים.

לוח מספר 21 - התנדבות בערוץ הקהילתי בעתיד

(אחוז המעוניינים להתנדב בערוץ הקהילתי ובמגזין בעתיד, בקרב הצופים במגזין ואלה שאינם צופים

בו)

השנה	קהל הגמלאים				כלל האוכלוסייה			
	צפו במגזין		לא צפו		צפו במגזין		לא צפו	
	N	אחוז	N	אחוז	N	אחוז	N	אחוז
1996	42	12%	159	10%	24	40%	178	17%
1997	52	21%	163	10%	48	33%	202	33%

באופן כללי, אחוז הפעילים בהפקת תכניות לערוץ הקהילתי בקרב הגמלאים נמוך מאד, ועומד על 3% בקרב הצופים במגזין ב-1997, ו-2% ב-1996, ללא הבדל בין הצופים לאלה שאינם צופים.

5% מן הגמלאים, הן ב-1996 והן ב-1997, הן בקרב הצופים במגזין והן שאינם צופים, הביעו עניין לפעילות בעתיד. בנוסף, 5% מהגמלאים שאינם צופים במגזין, בשני השנתונים, הביעו עניין בהתניית סוג הפעילות, ו-7% מהצופים במגזין ב-1996 ו-16% מהצופים ב-1997, הביעו עניין דומה. כלומר, עניין רב יותר לפעילות בעתיד מדווח בידי גמלאים הצופים במגזין.

לפיכך, הפוטנציאל לגיוס טמון בפנייה לצופי המגזין, תוך התאמת סוג הפעילות לצורכיהם ולציפיותיהם ושימוש נכון בשידורים עצמם לצורך גיוסם. בכך ניתן יהיה להגיע לפוטנציאל רב יותר של בין 10% ל-15% מתנדבים, בקרב הגמלאים.

לגבי אופי הצפייה במגזין, מנתוני 1997 עולה כי מתצית מהגמלאים צפו במגזין "גיל הצפון" לבדם, כשליש צפו בלוויית בן זוג, ורק 18% צפון במגזין באופן מזדמן. נתונים אלה מלמדים כי כשמונים אחוזים מהצופים במגזין הנם ככל הנראה גמלאים או בעלי עניין לצפייה בו, ומכאן שיצירת נאמנות לשידורים, מחייבת אבחנה ביחס לקהל היעד השונה.

בכדי להעלות את מידת העניין של כל אחת מן האוכלוסיות במוצרי הפעילים, יש צורך להבחין בין מגזינים הפונים לגמלאים בלבד ומגזינים הפונים לכלל האוכלוסייה.

להערכתנו, פילוח טוב יותר של הקהל באמצעות מבנה התוכן של המגזינים, יעלה את אחוזי הצפייה ומידת העניין של כל אחת משתי הקבוצות, בשידורים.

אפשר לנסות מודל זה ולמדוד את הצפייה כאשר קהל גמלאים הוא קהל בעל עניין כללי וימשיך לצפות גם בשידורים הקהילתיים הכלליים, וזאת מבלי לאבד את הצופים המזדמנים הצופים יחד עם הגמלאים בשידורים המופנים אליהם.

לוח מספר 22 - אחוזי הצפייה בתכניות ששודרו במגזין, בקרב קהל הגמלאים ומידת העניין בהן

(1997)

התכנית	אחוז הצופים (N=52)	עניין רב (N=52)
גמלאים פעילים בקהילה	40%	63%
גמלאים יוצרים	36%	53%
חוק ביטוח סיעוד	33%	70%
זוגיות בגיל השלישי	32%	58%
התנדבות בקהילה	31%	58%
מתנדבות מסייעות לנשים צעירות	30%	74%
פעילות גופנית בגיל השלישי	30%	60%
הכנה לפרישה	28%	75%
רפואה גריאטרית	26%	72%
שירותי ייעוץ לאזרחים וותיקים	26%	69%

תכניות נוספות לגביהן הובע עניין רב הן: סבים ונכדים - קשר בין דורי (79%), כפתורי מצוקה (72%), יד שרה (68%) והתכנית שעסקה בנושא אספקת ארוחות חמות (66%).

שילוב בין דירוג התכנים שנצפו במסגרת המגזין ומידת העניין בהם, מלמד באופן כללי על הרצון לקבל מידע רלוונטי ומעשי לצרכים הפיזיים, יותר מאשר לצרכים הרגשיים או לתדמית של הגמלאי. בולט במיוחד העניין בתכניות העוסקות במידע הרלוונטי לחיי היום יום ולרווחה, ונראה כי תכניות אלה מספקות מידע משלים לאמצעי התקשורת הפונים לכלל האוכלוסייה.

לוח מספר 23 - אמצעי הפרסום המועדפים להעברת מידע אודות שידורי הערוץ הקהילתי

(בקרב הצופים במגזין ואלה שאינם צופי בו, השוואה בין 1996 ו-1997)

אמצעי הפרסום	קהל הגמלאים		כלל האוכלוסייה	
	צפו במגזין	לא צפו במגזין	צפו במגזין	לא צפו במגזין
	1997 (N=52)	1996 (N=159)	1997 (N=48)	1996 (N=178)
מסך הערוץ	55%	30%	24%	34%
עלוני	13%	18%	17%	17%
עיתונות מקומית	9%	24%	16%	22%

בקרב קהל הגמלאים, אלה הצופים במגזין ואלה שאינם צופים בו, חלה מגמה של עלייה בהעדפת מסך הערוץ כאמצעי לפרסום, ברצף הזמן, במקביל לירידה בהעדפת העלוני ופרסום בעיתונות המקומית. בכלל האוכלוסייה חלה ירידה בהעדפת מסך הערוץ לצד עלייה לעיתונות המקומית.

לפיכך, נראה כי פרסום באמצעות מסך הערוץ עשוי להיות יעיל ביחס לקהל הגמלאים, ויאפשר חשיפה רבה יותר לשידורים ובעתיד אף הנעה להתנדבות במסגרתו. בעוד בקרב כלל האוכלוסייה, מומלץ לגייס צופים חדשים תוך שימוש בעיתונות המקומית.

בחנית סיפוק הצרכים של הגמלאים, במסגרת המגזין, מראה כי קיימת ציפייה נמוכה למדי לפעילות נוספת (16%), בעקבות הצפייה בשידורי המגזין. כמחצית מהגמלאים (54%) סבורים כי התכניות ששודרו במגזין ענו על הצרכים במידה חלקית, ו- 22% ציינו כי יש להם עניין בתכנים נוספים במגזין בעתיד. נראה כי סקר צרכים או התבססות לפחות על מידע ממחקרים רלוונטיים, יכול לשפר בהרבה את מידת העניין והתרומה של השידורים לרווחת הגמלאים, ולהעלות את אחוזי הצופים הנאמנים בהם.

האמצעים שהוצגו בידי הגמלאים, הצופים ושאנים צופים כאחד, ליצירת מעורבות הקהילה בפעילות המגזין, לפני עשיית הכתבות ולאחריהן, הנם דומים, וכוללים בעיקר שימוש בתא דואר וטלפון, בעוד קיום שידורים ישירים, מפגשים בקהילה והתייחסות בעיתון המקומי, מומלצים פחות. נראה כי התשובות מותנות בהכרת האמצעים ובמידת החשיפה הנדרשת מן הפונה, וייתכן כי מודעות למגבלות פיזיות ואסתטיות, מקדמות הצעות שאינן כרוכות בחשיפה וויזואלית. עם זאת, ברור כי קיים עניין במעורבות, ויש צורך ליצור עבורו אפיקים בהדרגה, בתחילה באמצעות תיבת דואר וקו טלפון שיפורסמו במגזין, ובהמשך לפי היכולת יש מקום לפתח את הפעילות לכיוון של שידורים חיים ושידורים בנוכחות קהל מגיב ופעיל, ואף פעילויות המשך בקהילה, בעקבות השידורים או בנפרד מהם, תוך שימוש בקלטות של השידורים.

לוח מספר 24 - דירוג הצרכים כמעודדי פעילות קהילתית, בקרב גמלאים

(אחוז המסכימים עם ההיגדים בקרב גמלאים הצופים במגזין ומי שאינם צופים, ודירוגם - 1997)

דירוג	לא צפו (N=163)	דירוג	צפו במגזין (N=52)	סיווג הצורך	הפעילות
5	11%	1	27%	לכידות	תעזור לקהל הרחב לדעת מה עושים הגמלאים
4	12%	2	25%	אפקטיבי	תאפשר עבודה בצוות
5	11%	2	25%	לכידות	תעזור ליצור קשר בין דורי
1	18%	3	23%	הכרתי	תעזור להכיר בחדשנות
6	10%	3	23%	אפקטיבי	תעזור להרגיש יצירתי
1	18%	4	22%	אפקטיבי	תעזור להרגיש תחושת ערך עצמי
2	16%	4	22%	לכידות	תעזור להיות מעורה בסביבה
4	12%	5	19%	לכידות	תעזור ליצירת מגע עם הסביבה
1	18%	6	17%	לכידות	תעזור לשפר את איכות הסביבה
3	13%	6	17%	אפקטיבי	תעזור להרגיש עצמאות ושליטה על הסביבה
7	8%	7	14%	אפקטיבי/ לכידות	תפתח דלתות

יש לשים לב כי אחוזי ההסכמה עם ההיגדים המוצגים לעיל הנם נמוכים באופן כללי, וכי הצרכים שעמם אחוז הסכמה גבוה יותר יחסית, גם הם מייצגים רק כרבע מהגמלאים. לפיכך, הממצאים אינם חד משמעיים. עם זאת, ניתן לומר כי קיימת מגמה שונה בקרב הצופים במגזין ואלה שאינם צופים בו. בקרב הצופים יש הסכמה גבוהה יותר מאשר בקרב הלא צופים לחשיבותם של צרכים המעודדים פעילות קהילתית.

הצפייה במגזין עשויה להוות פוטנציאל למשיכה לנראות, בצורך הלכידות, בצרכים אישיים לקשר עם אחרים, בצורך להעלות ערך עצמי ובצרכים של קשר ושליטה עם הסביבה ועליה תוך שיפור איכותה. בקרב אלה שאינם צופים במגזין, הפעילות קשורה קודם כל צרכים אישיים, בקשר לסביבה ושיפור איכותה, בקשר חברתי ונראות ובמקום אחרון אמצעי ל"פתיחת דלתות".

המדד שנבחר לבחינת הדימוי העצמי מורכב מהיגדים, את מידת התאמתם לעמדתם התבקשו המרוואיינים לדרג, בסולם ליקרט שלילי (ערך "1") לחיובי (ערך "7"). לצורכי השוואה, נשאלו שלוש הקבוצות (גמלאים פעילים, קהל הגמלאים ובוגרים בקהילה), בשני עיתויים: עם תחילת הפרויקט באוקטובר 1996 ובעת סיום הפרויקט ביוני-דצמבר 1997. הנחת המחקר הייתה שפרט לשינויים בתכני השידור ובמודעות לקיומם, לא חלו שינויים במשתני הרקע באף אחת מן האוכלוסיות או חסביבות, כך שלפנינו מערך דמוי ניסוי בו קיימת יכולת השוואה בין עיתוי אי לעיתוי בי וכן בין הקבוצות. יצרנו בדיעבד קבוצת ביקורת על-ידי יצירת אבחנה בין מרוואיינים שצפו בשידורים לבין כאלה שלא צפו בהם כלל. המדד הנו הציון הממוצע של ההיגדים בסולם ערכים בין 1-7, וככל שערכו גבוה יותר הוא מעיד על דימוי עצמי חיובי יותר.

לוח מספר 25 - דימוי עצמי של גמלאים

(ערך מדד ממוצע, השוואה בין גמלאים פעילים, קהל הגמלאים וכלל האוכלוסייה, 1996 ו-1997)

השנה	פעילים		קהל הגמלאים				כלל האוכלוסייה			
	מדד	N	צפו במגזין	לא צפו	צפו במגזין	לא צפו	לא צפו			
	מדד	N	מדד	N	מדד	N	מדד			
1996	4.6	67	4.6	42	4.5	159	4.4	24	4.4	178
1997	4.1	53	4.4	52	4.4	163	4.8	48	4.6	202

השוואה מלמדת כי בקרב הגמלאים, הן כקהל והן כפעילים, חלה ירידה בתדמית הגמלאי, בעוד שכלל האוכלוסייה, מציגה מגמה של שיפור בתדמית, ללא תלות בצפייה במגזין. אם כך, נראה כי תרומת הפעילות לשיפור הדימוי העצמי והתדמית, הנה חלקית ומרמזת על פוטנציאל.

לוח מספר 26 - גמלאים כמפיקים תכניות והשפעה על תדמית הגמלאים

(אחוז הסבורים כי הפעילות תורמת להעלאת התדמית, השוואה בין הגמלאים

הצופים במגזין לאלה שאינם צופים בו - 1997)

תדמית הגמלאים	צפו במגזין (N=52)	לא צפו (N=163)
בעיני עצמך	28%	20%
בעיני עצמם	42%	31%
בעיני הציבור	44%	27%

בבחינת ההבדלים בין הצופים במגזין לבין אלה שאינם צופים בו, ביחס לתרומת הפעילות הקהילתית של גמלאים להעלאת תדמיתם, בולטת בחשיבותה העלאת תדמית הגמלאים בעיני הציבור, בקרב הצופים (44%), בעוד הלא צופים רואים בכך עניין שני בחשיבותו (27%) ומציגים את העלאת תדמית הגמלאים בעיני עצמם כחשובה יותר (31%, ובקרב הצופים - 42%). שתי הקבוצות מסכימות כי העלאת תדמית הגמלאים באופן אישי ("בעיני עצמך"), מושפעת פחות מפעילות במגזין (28% בקרב הצופים ועשרים אחוזים מאלה שאינם צופים במגזין).

במודל התפעול, שיפור תדמית הגמלאים בקרב כלל הקהילה, יכול להיות מושג באמצעות הפקת תכנים לשירות כלל הקהילה, שיווק ופרסום השידורים בקרבה, הגברת הצפייה במגזין כחלק משידורי הערוץ הקהילתי ויצירת אפשרות למעורבות הקהילה, בהכוונת הצוותים ו"הזמנת" נושאים הנראים ראויים עבורה. את הפעילות לשיפור הדימוי העצמי של הפעילים ושל קהילת הגמלאים, לא ניתן ככל הנראה לבסס רק על הצפייה בשידורים המופקים על-ידי גמלאים, ונחוצות פעולות קהילתיות אחרות בקרבם. השידורים לכשעצמם ובעצמם, לא יגרמו להעלאת הדמוי, גם אם יתוגברו. יש מקום למקד את ההפקות לקהל הגמלאים בידע כללי ומידע שימושי, ופחות בתכנים האמורים לכאורה להעלות את הדימוי העצמי.

דיון והמלצות

בחינת התנאים הנחוצים להצלחת תכניות בהשתתפות מתנדבים, מלמדת כי הפעלתם יכולה להיעשות כאמצעי וכמענה למספר גדול של צרכים. ניתן לגייס מתנדבים לכל תחום עיסוק, כל עוד מידת הזדהותם עם המטרה הנה גבוהה, שכן מחויבותם ונכונותם להשקיע מזמנם וממרחם, גדלות באותו יחס. (נייקרוג, סתיו ויגיל, 1996)

בתחום הטלוויזיה קהילתית, הפעלת מתנדבים מתאפיינת בקשיים ייחודיים. בניגוד לתחומי התנדבות אחרים, מתנדבים הפונים לעסוק בטלוויזיה קהילתית אינם מגיעים עם ידע מוקדם בתחום, ולפיכך נחוץ תהליך הכשרה ארוך, המחייב מסלול הכשרה ייחודי הכולל לימודים מעשיים ועיוניים בתחומים מגוונים.

שני הצדדים משקיעים ולא תמיד יכולה התוצאה להיות ברורה מראש. כמו כן, הפעילות מחייבת עמידה בלוח זמנים קצוב. קושי אחר הנו הצורך ביכולת עבודה בשיתוף פעולה בצוותים קבועים ומשתנים.

נראה כי תהליך ההכשרה שעברו המתנדבים במסגרת הפרויקט, ענה על מרבית הצרכים המקצועיים הנדרשים לצורך תחילת פעילות שוטפת. צרכים נוספים שעלו בהמשך קיבלו מענה במסגרת השתלמויות שנערכו לאורך זמן ושהיו מיועדות לחיזוק הידע המקצועי והעמקתו.

ואכן, הממצאים שהוצגו בדו"ח זה מלמדים באופן ברור, כי פרויקט "גיל הצפון" נחל הצלחה בהפקה קבועה ומתמשכת של תכנים המשודרים בערוץ הקהילתי המקומי, התורמים לפעילים ולסביבה, כאחד.⁵

תהליך גיוס נכון, תבהרת ציפיות, הזדהות עם המטרה והכשרה מתאימה, יכולים להוות גורמים המנבאים את היכולת להתמיד לאורך זמן.

נראה שתהליך האיתור והמיון של המתנדבים בפרויקט התבצע נכון, שכן מרבית המועמדים שמעו על פתיחת הקורס מתבריהם או ענו למודעות בעיתון, גילו רצון להיות מעורבים בחיי הקהילה ובתהליכי קבלת החלטות. המניעים להצטרפות מעידים על רצון לספק בעיקר צרכים קוגניטיביים וצרכים אינטגרטיביים.

חשוב לתת את הדעת לכך שהמתנדבים, ללא קשר לגילם, מצפים לתגמול בתמורה להתנדבותם. התמורה יכולה להיות בנתינת ההזדמנות ליצירת מסגרת התייחסות חדשה המאפשרת יצירת

⁵ חשוב לציין, כי ההמלצות המובאות בפרק זה, הוצגו במהלך ניתוח הממצאים ביתר הרחבה.

קשרים חדשים, כמסגרת חלופית למקום העבודה, כאמצעי למילוי חללים קיימים, לרכישת סטטוס חברתי ומקצועי וקבלת הערכה על פועלם (נייקרוג, סתיו ויגיל, 1996). המשמעות המעשית של צרכים אלה, מחייבת יחס של הדדיות והשקעת משאבים ומחשבה בדרכים לתגמול המתנדבים.

המסקנה המתבקשת אם כן, היא שתהייה זו טעות להמשיך ולהתייחס אך ורק לצרכים המקצועיים הנובעים מתחום עיסוק זה וקשורים בצילום, תחקיר עריכה וכדומה, על אף חשיבותם המרובה.

לפיכך, מומלץ כי תהליך ההכשרה וכן ההשתלמויות הנלוות, לא יסתפקו רק בהקניית ידע מקצועי, אלא יעסקו גם בעקרונות ומטרות התקשורת הקהילתית, הבנת צרכיה המיוחדים של הקהילה ויקנו כלים שיכשירו מתנדבים גם בתחומים הקשורים בניהול הארגון במטרה לבסס את עקרון "הניהול העצמי".

הרחבת תחומי ההכשרה יכולה להיעשות עם קבוצות מתנדבים שונות, אשר יעודכנו אודות האפשרות לעסוק במסגרת "גיל הצפון" הן בהפקה והן בניהול, פרסום, שיווק, קשרים עם הקהילה ועם גורמי חוץ נוספים. הפרדה והבחנה מעין זו, תאפשר הרחבת מעגל המתנדבים, וניתן יהיה להגיע גם לאלו שלא בהכרח רואים את עצמם "עושים תקשורת".

ראוי לציין, כי מבחינה ארגונית וניהולית עלה "גיל הצפון" על דרך עצמאית יותר המביאה לידי ביטוי את יכולתם של הפעילים לניהול עצמי נכון יותר. אולם, עדיין קיים צורך להגדיר את תפקידי העמותות המקומיות, בכדי לסייע בהפעלה שוטפת מחד, ובהתייחסות לגורם האנושי מאידך.

הממצאים מלמדים כי יש צורך לתת מענה לסוגי צרכים שונים של הפעילים, הקשורים בגורם האנושי, כגון הצורך של רבים מהם לראות בפעילותם ב"גיל הצפון" בית שני ולפעמים ראשון.

צריך לזכור כי סוג פעילות כזה מחייב את האנשים להשקיע שעות רבות אותן הם מבליס ביחד עם חבריהם לקבוצה ולצוות, ומכאן נובע הצורך ליצירת מסגרת דינמית מתאימה, המופעלת על ידי אנשי מקצוע (העמותות המקומיות בשיתוף עם אנשי "גיל הצפון"), שתאפשר לעזור לפעילים לדבר על דברים המציקים להם גם ברמה של "הוצאת קיטור" וגם במתן מענה לקשיים אישיים, מתחים בין חברי הקבוצה, התעניינות באנשים שנעדרו פרק זמן ממושך מפעילות כתוצאה ממחלה, וטיפול במוקדי תסכול הנבעים ממתחים בתוך הקבוצה. קשיים מעין אלה מובילים לפגיעה במוטיבציה ואף לפרישה מן הפעילות, ולפיכך יצירת מסגרת כזו תחזק את תחושת השייכות לקבוצה ותהווה מסגרת תומכת המתעניינת בפעילים כאנשים ולא רק בתפוקה שלהם.

המלצתנו אם כן, קשורה בצורך בליווי הקבוצה בידי שני מלווים מקצועיים, האחד מלווה מקצועי בתחום ההפקה הטלוויזיוני, כפי שקיים כיום, האחר מלווה מקצועי מתחום העבודה הקהילתית,

שיהיו בידיו הכלים והידע המתאימים לעבודה עם מתנדבים, והלה יהיה אחראי על סיפוק הצרכים המיוחדים של הפעילים, צרכים שאינם כלולים בהפקתה, בפן הכספי או הארגוני של הפעילות.

אחת ממטרות הפרויקט הייתה להגביר את הקשר בין הקבוצות המשדרות לבין קהל הגמלאים, ולהרחיב את מספר הנחשפים לתכניות המשודרות. מכאן נבעה ההחלטה לפעול "עם הפנים לקהילה" על מנת לפעול במעגלים נרחבים יותר מעבר לחוג להפקת טלוויזיה המספק את צרכיו הוא.

המפגשים המוצלחים שהתקיימו במועדוני הקשישים עם צוותי ההפקה המקומיים, מעידים כי הכיוון הוא נכון, חשוב ונחוץ, עבור שני הצדדים. מכאן נובעת ההמלצה למסד מפגשים אלו, ולהכשיר אנשים שיהיו שייכים לקבוצת "גיל הצפון" הרחבה, אבל לא יהיו מבין הפעילים המפיקים.

פעילות מסודרת מעין זו תאפשר להשיג כמה מטרות חשובות:

- להרחיב את מעגל המתנדבים הפועלים במסגרת "גיל הצפון";
- להגדיל את מספר הגמלאים הנחשפים לתכניות שהופקו "בגיל הצפון";
- למפיקים לקבל משוב על רלוונטיות התכנים עבור קהל היעד;
- לחזק את הקשר הדו-סטרי בין קהל היעד לפעילים, באמצעות קבלת מידע על צרכי הגמלאים המקומיים;
- להרחיב את התחומים הרלוונטיים להפקה על ידי שידור חי (או צילום ועריכה) של הדיונים המתקיימים במרכזים הקשישים השונים, והבאתם לשידור לכלל אוכלוסיית הגמלאים.

ממצאי המחקר מלמדים כי תרומת הפעילות לשיפור הדימוי העצמי והתדמית, היא חלקית ומרמזת על פוטנציאל. התכנים שהופקו ונגעו לגמלאים זכו לצפייה בידיהם, אך לא נצפו באופן משמעותי על ידי הקהילה ככלל. לפיכך, חשוב כי הפעילות לשיפור הדימוי העצמי של הפעילים ושל קהילת הגמלאים לא תתבססו רק על הצפייה בשידורים המופקים על-ידי גמלאים, ונחוצות הפקות של ידע כללי ומידע שימושי המופנות לקהל הגמלאים, ופחות תכנים האמורים לכאורה להעלות את הדימוי העצמי.

במבנה הארגוני הקיים לא נוצר קשר משמעותי בין המשדרים והקהילה, לכן על המבנה הארגוני לאפשר קשר פתוח ואפקטיבי עם קהילת הגמלאים שאינה פעילה בשידורים, וכן עם הקהילה בכלל. הקשר צריך לתרום להעלאת נושאים לשידור וכן למשוב קבוע על הרלוונטיות של התכנים לצרכים של הקהילות במקום.

המבנה המוצע, יאפשר לממש את מרבית מטרות הפרויקט: הרחבת מעגל הפעילים בתחומים שונים, חיזוקו והרחבתו של הקשר הדו-סטרי בין המשדרים והקהילה ושיפור תדמיתם של הגמלאים בעיני עצמם ובעיני הקהילה.

מכאן נובעת ההמלצה המרכזית המכוונת לשקול אימוץ של מודל הפעלה שונה מזה הקיים כיום, מודל שיש בו באופן מוצהר ומכוון שלושה קדקודים (צוותים ארגוניים):

- צוותי הפקת תכנים שיפעלו בשני כיוונים כשפניהם לכלל הקהילה: האחד - הפקת תכנים המיועדים לקהילת הגמלאים, השני - הפקת תכנים המיועדים לכלל הקהילה באזור.
- צוות ניהול שתפקידו לטפל בכל הצד הארגוני, הניהולי, השיווקי והפרסומי.
- צוות "עם הפנים לקהילה" שיהיה מופקד על קשר ישיר עם קהילת הגמלאים במרכזי קשישים ובמועדונים. צוות זה צריך למסד את הקשר עם קהילת הגמלאים, להקרין בפניהם קטעים שהופקו, לקיים דיונים, לשמוע הערות ובקשות ולהביא את המשוב לידיעת צוותי ההפקה.

כאמור, מודל הפעלה זה יאפשר להרחיב את מעגל המתנדבים ל"גיל הצפון" ויאפשר לקלוט גם מתנדבים שאינם רוצים או שאינם יכולים להפיק באופן פעיל תכניות, והם באים מתחומי הכשרה שמאפשרים ביתר קלות טיפול בצדדים הנוספים.

מכאן, שאימוץ מודל זה יחייב שינוי בתהליך הגיוס וההכשרה של המתנדבים, אולם בהמשך עשוי להביא לידי ביטוי את הרעיון הבסיסי של שידורים קהילתיים (נגישות, השתתפות וניהול עצמי) ויחפוך את "גיל הצפון" לגוף שפועל לא רק למען עצמו, אלא גם למען חבריו, ויחווה את הבסיס לרעיון "העצמת הקהילה" לא רק באמצעות פעולות של יחידים, אלא במשמעות של קהילה שלמה.

אין ספק כי למעורבות ותמיכתו של המוסד לביטוח לאומי ולמסגרת ועדת ההיגוי הקבועה, הייתה תרומה ממשית להעלאת המוטיבציה האישית והקבוצתית של הפעילים, מה שתרם גם להעלאת רמתם המקצועית. מעבר לתמיכה הכספית, עצם המעורבות, העניין והתחושה "שאנחנו לא לבד", מעידים כי לתמיכה ומעורבות מסוג זה יש מקום חשוב ומרכזי בפרויקט, ואולי יש לחשוב על דרך לקיים מסגרת תמיכה לטווח ארוך שייקחו בה חלק מרכזי העמותות ונציגי "אשל תקשורת מרכז אורקולי לקשיש".

עם סיום המעורבות של הביטוח הלאומי וסיום המחקר המלווה, נוצרה בקרב הפעילים חרדה מפני הבלתי נודע ובעיקר התעורר החשש שעכשיו הם יישארו לבד. לכן, גם ההתנתקות מגורמים מלווים חייבת להיעשות באופן מדורג, כשהתהליכים ולוח הזמנים ידוע מראש.

לסיכום, חשוב לציין כי משתני הרקע הרלוונטיים של פעילי "גיל הצפון" ביחס למאפייני כלל אוכלוסיית הגמלאים בארץ (כפי שמוצגים בלוח מספר 1), מלמדים על מאפיינים ייחודיים המעידים על שוני המקשה על הסקת מסקנות וניבוי אודות כלל הפעילים.

נראה כי הפעלת גמלאים בשידורים הקהילתיים מתאימה לפלח קטן יחסית של האוכלוסייה, ולהם גם תהייה התרומה המרבית, אך הפוטנציאל לתרומה לכלל הגמלאים וכן לקהילה באופן כללי, רב יותר וחשוב למצוא את הדרך לממש אותו.

מכאן עולה, שכדי לתת תשובה ברורה ומשמעותית יותר ממנה ניתן יהיה להשליך גם על קבוצות פעילים נוספות וגם על דרכים למימוש הרעיון והפוטנציאל הגלום בו, יש להרחיב את מסגרת המחקר גם לקבוצות פעילים וצופים באזורים אחרים בארץ.

ביבליוגרפיה

- אברהם, א. (1997). "בחזרה לעיירה: טלוויזיה קהילתית בישראל ובעולם", דברים אחדים, 1, ע"מ 88-98.
- נוסק, ה. (1997). מידת העניין של הציבור בשידורים של חדשות מקומיות בטלוויזיה בכבלים – דו"ח מחקר, המועצה לשידורי כבלים, ירושלים.
- נוסק, ה. (1999). "הטלוויזיה הקהילתית בעולם מהרעיון התיאורטי למעשה העכשווי ומבט לעתיד", בתוך שמעוני, א. וגרניט, ע. (עורכים), טלוויזיה קהילתית: מחזון למציאות. ירושלים, מרכז ציפורי, ע"מ 51-61.
- נוסק, ה. ואדוני, ח. (1995). מידת העניין ומידת המעורבות של הציבור בתכניות מקומיות ובשידורים קהילתיים המשודרים בטלוויזיה בכבלים, המועצה לשידורים בכבלים והמכון לקומוניקציה על שם סמארט, ירושלים.
- נייקרוג, ש., סתוי, נ. ויגיל, י. (1996). הקשיש בקהילה, ידע ועקרונות עבודה, החברה למתנ"סים, מרכזים קהילתיים בישראל בע"מ, ירושלים.
- סדן, א. (1997). העצמה ותכנון קהילתי, תל-אביב, הוצאת הקיבוץ המאוחד.
- שנער, ד. (1997). תקשורת, טכנולוגיה, תרבות, חברה, תל-אביב, האוניברסיטה הפתוחה.
- שנער, ד. (1993). חדשנות טכנולוגית ודמוקרטיה תקשורתית: רעיונות, יישומים וסכנות, בתמיר, א. טלוויזיה אחרת, ספרית המנהל, המכללה למנהל, תל-אביב, עמ' 4-20.
- שנער, ד. (1987). טלוויזיה קיבוצית - היבטים מבניים, מוסדיים ותפקודיים, יד טבנקין, תל-אביב.
- תמיר, א. (1993). טלוויזיה קהילתית בעולם ובישראל, בתמיר א. טלוויזיה אחרת, ספרית המנהל, המכללה למנהל, תל-אביב, עמ' 21-29.

- Enzensberger, H.M. (1972). "Constituents of a theory of media", in D. McQuail (ed.) Sociology of mass communication, Middlessex, England: Penguin. Pp 99-117.
- Goldberg, K. (1990). The barefoot channel. Vancouver: New Star Books.
- Habermas, J. (1991). "The Public Sphere" in Mukerji J. & M. Schudson, (eds.) Rethinking Popular Culture: Contemporary Perspectives in Cultural Studies. Berkeley, CA: University of California Press, Pp. 398-401.
- Hamilton, J. (1998). "An alternative to 'Alternative Media'", paper presented at the AEJMC annual conference, Baltimore, August 1998.
- Hollander, E. & Stappers, J. (1992). "Community media and community communication", in Jankowski, N., Prehn, O. & Stappers, J. (Eds.), The people's voice: Local radio and television in Europe. London: John Libby, Pp. 16-26.
- Jankowski, N., Prehn, O. & Stappers, J. (Eds.), (1992). The people's voice: Local radio and television in Europe. London: John Libby.
- Lewis, P.M. & Booth, J. (1989). The invisible medium: Public, commercial and community radio. London: Macmillan.
- Nossek, H. (1999). Community television practice and its future in view of its implementation in Israel. Paper presented at the IAMCR Conference, Leipzig, Germany, July 1999.
- Olien, C., Donohue G.A. and P. Tichenor. (1972). Community structure and media use, Journalism Quarterly 55, 5: 445-455
- Stamm, K.(1985). Newspaper use and community ties. Toward a dynamic theory. Norwood, NJ: Ablex.
- Tichenor, P., Donohue G.A. and C. Olien (1980).Community, conflict and the press. Beverly Hills: Sage

נספחים

פירוט הניתוח האיכותי והטכני של המגזינים ששודרו

תקופה ראשונה: אוקטובר 1993 - נובמבר 1994

תכנית מספר 1: 6 פריטים. 25 דקות.

צילום: ניכר שהצילומים נעשו בהזדמנויות שונות, האיכות איננה אחידה גם באותה כתבה. שימוש בזוויות צילום גבוהות High angle ו-Close-up בדרך כלל סביר ומתאים לתוכן פנים מראיין או פרטים שיש להדגיש וכדומה. שימוש ב-Pan להדגשת מהירות. הצילום אינו אחיד ברמתו. לעתים אין מספיק אור והצילום איננו ממוקד וחד דיו. הכתבות בנויות בדרך כלל מקריינות, ראיונות וצילומי שטח. בכל התכנית חסרים שמות האנשים המדברים, גיוון בעריכה חידוד הצילום ושימוש בזוויות שונות. אין מספיק תשומת לב לשילוב בין הרקע לבין לבוש המצולם כך שלעתים הפנים והדמות נבלעות ברקע.

תכנית מספר 5: 4 פריטים. 21 דקות.

צילום: זוויות סטנדרטיות, הרבה צילומים מלפנים במדיום שוט, לעתים חיתוך הראש המדבר מלמעלה. שילוב תמונות סטילס. לפעמים צילום רועד ולא יציב וממוקד. ישנו הבדל בטיב הצילום בין פריט לפריט. שילוב טוב של מוסיקה בהתאם לנושא. עריכה טובה ומגוונת בטכניקות שונות (Fade out).

תכנית מספר 12: 4 פריטים. 20 דקות.

שינוי בפתיח. אותה מוסיקה מלווה בצילומי נוף מאזור חיפה והקריות, צילום צוותי התקשורת בפעולה ועריכה קליפית. קריינית המציגה אילו כתבות תהיינה בתכנית תוך צילומים מהירים מהכתבות. שיפור נוסף, יש כתוביות עם שמות המנחים והמראיינים. צילום עדין, אחיד, לא תמיד ממוקד, ראש נחתך מלמעלה, צילום בשמש חזקה שנתן תמונה חשוכה ובעיות מיקוד. אולם יש גם צילומים טובים ממוקדים וחדים. זוויות צילום מגוונות יותר. עדיין אין התאמה בין בגד פרחוני של הקריינית לרקע פרחוני שגורם לקריינית ללכת לאיבוד. לא תמיד הקול ברור.

תכנית מספר 13: 22 דקות.

שינוי בפורמט. דיון באולפן סביב נושא מרכזי ומשולב בכתבות המשרתות את הנושא המרכזי. מוסיקה.

תקופה שנייה: נובמבר 1994 - נובמבר 1995

תכנית מספר 24 : 3 פריטים. 24 דקות.

שלוש כתבות ארוכות מהרגיל. הפורמט זהה. פתיחה אותה מוסיקה וצילומים מציגים את הכתבות שבהמשך.

צילומים לא תמיד ממוקדים. קלואז אפ לא תמיד במרכז, מקומות בהם יש יותר מידי אור בצילום והתמונה לא ברורה. לא נותנים מספיק את הדעת לרקע בזמן צילומי בהם יש מראיין ומרואיין. קיר מפריע או עציץ, ביגוד לא מתאים וכדומה.

תכנית מספר 25 : 3 פריטים. 27 דקות.

מתאפיינת בחוסר אחידות. בצילום ישנה כתבה בה הצילום טוב, קלואז אפ ממורכזים תשומת לב לדמות ורקע לצד צילומים פחות ממורכזים, ראש חתוך, שימוש טוב בדיזולב והעלמות דמות על רקע לא מתאים.

לסיכום שתי התקופות הראשונות

טיב הצילום אינו משתפר. יש קפיצות ושינויים בתוך אותה הכתבה. אם ישנם מספר צלמים וטיב הצילום שונה הרי שעורכים ומשתמשים בחלקים שונים לאורך הכתבה יכול להיות קטע טוב מאוד בהתחלה וקטע פחות טוב בסוף.

סיפור הכתבות והמבנה בדרך כלל סטנדרטי, ראיונות צילום האדם המדבר או Insert של קול על רקע הצילומים עליהם מתייחס הדובר.

תקופה שלישית: נובמבר 1995 - אוקטובר 1996

תכנית מספר 29 : 3 פריטים. 28 דקות.

שניים מתוך שלושת הפריטים הוכן על-ידי צוותים משולבים בשיתוף עם משלחת הטלוויזיה הקהילתית מגרמניה. ניכר שינוי משמעותי באיכות הצילום ובגיוון זוויותיו, במבנה הכתבות ובאיכות התסריט.

בכתבות נעשה שימוש טוב בחומר ארכיוני, גיוון גם במרואיינים. אין חיתוך בקלאוז אפ, פנים ממורכזות והפוקוס טוב.

שימוש טוב במוסיקה שעוזרת ליצור אווירה המתאימה לנושא. גם כשהמוסיקה נפסקת היא ממשיכה במקום שבו הופסקה מה שיוצר המשכיות ורצף.

תכנית מספר 35 : 5 פריטים. 25 דקות.

צילום לא תמיד אחיד. לעתים מטושטש ולא ממוקד ולעתים טוב, ממורכז וממוקד. אין זוויות צילום מיוחדות.

טעות עריכה לא מובנת כאשר המנחה מציג את נושא הכתבה ומשודרת כתבה אחרת. התכנית איננה משודרת בשידור חי וניתן היה להימנע מכך.

שימוש טוב במוסיקה.

תכנית מספר 37 : שידור חי. 30 דקות.

פורמט התכנית: אולפן אורחת מרכזית ומנחה. השאלות ברובן נשאלות על-ידי הצופים. צילום סביר אין זוויות מיוחדות גם לא בעריכה.

תכנית מספר 39 : שידור חי. 27 דקות.

בתכנית זו ישנו שילוב של שיחה עם מוזמנים, כתבה, שימוש בשחקנים המציגים סיטואציות אמיתיות ושיחות בטלפון.

ישנו שימוש בקטע מתוך סרט ללא ציון מקור או שם.

עריכה מצוינת שתורמת רבות לקצב ולזרימה, צילום רגיל קלואז אפ על פני המדבר.

תקופה רביעית : אוקטובר 1996 - אוקטובר 1997

תכנית מספר 41 : 6 פריטים. 30 דקות.

צילום טוב, זוויות מיוחדות תוך ניצול תנועות סירה. הצילום המתנועע והזוויות הבלתי שגרתיות מחדדות את תחושת הים והגלים, מעברים מגוונים מתמונה לתמונה.

עריכה טובה שעושה שימוש במשפט או שניים ממוקד ומעבר לתמונות מעבירה קצב טוב המשרת את התוכן.

הכתבה מובנת היטב סביב נושא מרכזי בהיבטים מגוונים.

אבל לצד כתבה טובה ישנה בתכנית כתבה מוזרה לא ברורה שהאיכויות ובחירת זוויות הצילום לא סייעו להבנת הנושא. למרות שהצילום הטכני היה טוב וממוקד.

בכלל ישנו שימוש נכון יותר בקלואז אפ באופן שמשרת את התוכן.

עריכה טובה ששומרת על מינון נכון בין קטעים מצולמים, ראיונות ומוסיקה.

העריכה ככלל יוצרת זרימה משוט לשוט בצורה מרתקת. ניכר הגיון פנימי בעריכה וניכרת מחשבה מאחוריה. זו כבר לא רק עריכה טכנית.

תכנית מספר 45: 4 פריטים. 24 דקות.

צילום ועריכה באיכות סבירה מאד, קלואז אפ ממוקדים בהתאם לנושא.
קול הקריינית צורמני ומפריע לעתים להקשבה.

סיכום והשוואה בין שתי התקופות הראשונות לשתיים האחרונות

ישנם הבדלים רבים לטובה בין התקופות.

ניכר שהצוותים צברו ניסיון, למדו איך לבנות כתבה מעניינת וזורמת, איך לצלם טוב ומעניין יותר, איך לערוך וליצור גיוון. ניכר שיש שיפור גם בבחירת הנושאים לכתבות.
סך הכל השיפור ניכר בכל שטחי העבודה של הצוותים גם ברמה המקצועית וגם ברמה התכנית.

• מרבית הכתבות זורמות תוך הגיון תברור לצופה העוקב אחרי הכתבה.

• ישנן יותר כתבות הבנויות על ציר מרכזי שסביבו מתפתחת הכתבה. אם זוהי דמות אחת או שאלה מרכזית.

• הצילום הרבה יותר טוב ומדויק הן באיכות והן בשמירה על כללים בסיסיים. יש שימוש רב מגוון יותר בזוויות שונות.

• העריכה הרבה יותר טובה. יש תשומת לב לזרימת הכתבה, ליצירת המשכיות. שימוש רב יותר בדיזולב בסטילס ושמירה על קצב. עיקרי המסקנות וההמלצות

1. נראה כי הפעלת גמלאים בשידורים הקהילתיים מתאימה לפלח קטן יחסית של האוכלוסייה ולהם גם תהיה התרומה המרבית, אך הפוטנציאל לתרומה לכלל הגמלאים וכן לקהילה באופן כללי, רב יותר וחשוב למצוא את הדרך לממש אותו.

2. העובדה כי בקרב כלל האוכלוסייה לא זכתה התכנית לצפייה משמעותית, מעידה על כך שאין זו דרך יעילה לשיפור תדמית הגמלאים. ניתן להעריך, כי הפניית חלק מהמאמצים של הגמלאים להפקת תכנים הקשורים יותר לכלל הקהילה, תעלה את הצפייה בשידורים הקהילתיים בקרב כלל האוכלוסייה ותשפר בעקיפין את תדמיתם של הגמלאים בעיני כלל הקהילה.

3. חשוב להציע מודל ארגוני שונה מזה הקיים כיום, מודל בעל שלושה קדקודים:

א. צוותי הפקה הפועלים בשני כיוונים כשפניהם לכלל הקהילה: האחד חפיקת תכנים המיועדים לקהילת הגמלאים, השני, חפיקת תכנים לכלל הקהילה באזור.

ב. צוות ניהול שתפקידו לטפל בכל הצד הארגוני, הניהולי, השיווקי והפרסומי.

ג. צוות "עם הפנים לקהילה" שיהיה מופקד על קשר ישיר לקהילת הגמלאים במרכזי קשישים ובמועדונים.

על המבנה הארגוני לאפשר קשר פתוח ואפקטיבי עם קהילת הגמלאים שאינה פעילה בשידורים, ועם הקהילה בכלל. הקשר צריך לתרום להעלאת נושאים לשידור וכן לשוב קבוע על הרלוונטיות של התכנים לצרכים של הקהילות במקום. המבנה המוצע יאפשר הרחבת מעגל הפעילים בתחומים שונים ויתרום לחיזוקו של הקשר הדו סטרי.

4. להרחיב את תכנית ההכשרה שתכלול גם התמחות שאינה קשורה בהפקות.

5. יש מקום ללוות את הפעילים לאורך זמן עם שני מדריכים צמודים : אחד מתחום ההפקה והשני מתחום הפעלת קבוצות של מתנדבים.

6. יש לבצע ניתוק של הצוות מן החדרחה הקבועה באופן הדרגתי ומבוקר, עד ליציאת הצוות לעצמאות מלאה.

שאלון לגמלאים פעילים

שלום רב

להלן שאלון למילוי עצמי, עבור גמלאים פעילים ב"גיל הצפון".
 נודה לך מאד אם תוכל להקדיש מזמנך למילוי השאלון, בכדי שנוכל ללמוד יותר על אופי פעילותך.
 נא הקף בעיגול את תשובתך בכל שאלה. בשאלות המיועדות לכך, ישנו מקום למילוי תשובה אחרת.

חלק א': מגזין "גיל הצפון"

1. מאיזו תאריך התחלת את פעילותך במגזין "גיל הצפון"? חודש: _____ שנה: 19__
2. האם צפית במגזין של "גיל הצפון" בערוץ הקהילתי לפני תחילת פעילותך הקהילתית? 1. לא 2. כן
3. אם לא, למה?
 1. כי לא שמעתי 2. לא היה לי זמן 3. לא מעניין 4. אחר, פרט: _____
4. אם כן, באיזו תדירות צפית לפני תחילת פעילותך הקהילתית?
 1. פעם אחת בלבד 2. מספר פעמים בשנה 3. פחות מפעם בחודש 4. פעם בחודש 5. בכל פעם ששודר
5. באיזו תדירות אתה צופה כיום?
 1. פעם אחת בלבד 2. מספר פעמים בשנה 3. פחות מפעם בחודש 4. פעם בחודש 5. בכל פעם שמשודר
6. מה היה גורם לך לצפות יותר ב"גיל הצפון"?
 1. זמן שידור נוח 2. נושאים שמעניינים אותי 3. קרובי משפחה או חברים שפעילים במגזין
 4. הרגל 5. אחר, פרט: _____

7. באיזו מידה העיסוק ב"גיל הצפון" עוזר לך לממש כל אחד מן הדברים הבאים?

כלל לא	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאד	
1	2	3	4	5	1. ייצוג הקהילה בה אתה חי
1	2	3	4	5	2. להיות גורם המבקר את המוסדות המקומיים
1	2	3	4	5	3. חשיפת הדברים היפים בקהילה
1	2	3	4	5	4. תחליף למחויבות שהייתה במקום העבודה
1	2	3	4	5	5. תחושת אחריות ושותפות למסגרת
1	2	3	4	5	6. אחר, פרט: _____

8. באיזו מידה צריך לדעתך לעסוק יותר בנושאים הבאים בתכניות "גיל הצפון"?

כלל לא	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאד	
1	2	3	4	5	1. עניינים הקשורים בגמלאים
1	2	3	4	5	2. עניינים הקשורים בקהילה המקומית
1	2	3	4	5	3. עניינים הקשורים באזור
1	2	3	4	5	4. עניינים הקשורים בארץ כולה
1	2	3	4	5	5. כתבות דיוקן על אנשים מעניינים
1	2	3	4	5	6. כתבות בנושאי תרבות אמנות
1	2	3	4	5	7. אחר, פרט: _____

9. האם אתה עוסק בכל אחד מן התחומים הבאים במסגרת פעילות "גיל הצפון" (לא / כן), ובאיזו מידה היית רוצה לעסוק בהם במסגרת פעילותך במגזין "גיל הצפון" בעתיד ?

במידה רבה מאד	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה	כלל לא	כן	לא	
5	4	3	2	1	2	1	1. תחקיר/תסריט
5	4	3	2	1	2	1	2. צילום ותאורה
5	4	3	2	1	2	1	3. קול והקלטה
5	4	3	2	1	2	1	4. ראיון
5	4	3	2	1	2	1	5. ארגון והפקה
5	4	3	2	1	2	1	6. בימוי
5	4	3	2	1	2	1	7. הכנת תכנית מולטי קמרה - תכנית אולפן
5	4	3	2	1	2	1	8. הדרכה/הסברה
5	4	3	2	1	2	1	9. עריכה
5	4	3	2	1	2	1	10. אחר, פרט _____

10. כיצד לדעתך יכולה הקהילה להיות מעורבת ולהשפיע על הפעילות של "גיל הצפון" לפני עשיית הכתבות ?
(ניתן להשיב יותר מתשובה אחת):

1. קבלת הצעות לכתבות באמצעות תיבת דואר
2. קבלת הצעות לכתבות באמצעות מדור פנייה בעיתון מקומי
3. קבלת הצעות לכתבות באמצעות הטלפון
4. קיום שידורים ישירים הפתוחים לתגובות הקהל
5. עריכת מפגשים בקהילה, בהם מועלים נושאים לפעילות
6. אחר, פרט _____

11. כיצד לדעתך יכולה הקהילה לתת משוב לתכניות שהופקו "בגיל הצפון" (ניתן להשיב יותר מתשובה אחת):

1. קבלת משוב מהקהילה באמצעות תיבת דואר
2. קבלת משוב באמצעות מדור פנייה בעיתון מקומי
3. מתן אפשרות להביע דעה באמצעות הטלפון
4. קיום שידורים ישירים הפתוחים לתגובות הקהל
5. עריכת מפגשים בקהילה, בהם מציגים הפעילים את יצירותיהם ומקבלים משוב לפעילותם
6. אחר, פרט _____

12. באיזו מידה אתה מרגיש שהעיסוק בטלוויזיה הקהילתית שיפר את הקשר שלך עם:

במידה רבה מאד	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה	כלל לא	
5	4	3	2	1	1. המשפחה
5	4	3	2	1	2. החברים
5	4	3	2	1	3. השכנים
5	4	3	2	1	4. הקהילה בה אתה חי

שאלון לגמלאים פעילים

שלום רב

להלן שאלון למילוי עצמי, עבור גמלאים פעילים ב"גיל הצפון".
 נודה לך מאד אם תוכל להקדיש מזמנך למילוי השאלון, בכדי שנוכל ללמוד יותר על אופי פעילותך.
 נא הקף בעיגול את תשובתך בכל שאלה. בשאלות המיועדות לכך, ישנו מקום למילוי תשובה אחרת.

חלק א': מגזין "גיל הצפון"

1. מאיזו תאריך התחלת את פעילותך במגזין "גיל הצפון"? חודש: _____ שנה: _____ 19__
2. האם צפית במגזין של "גיל הצפון" בערוץ הקהילתי לפני תחילת פעילותך הקהילתית? 1. לא 2. כן
3. אם לא, למה?
 1. כי לא שמעתי
 2. לא היה לי זמן
 3. לא מעניין
 4. אחר, פרט: _____
4. אם כן, באיזו תדירות צפית לפני תחילת פעילותך הקהילתית?
 1. פעם אחת בלבד
 2. מספר פעמים בשנה
 3. פחות מפעם בחודש
 4. פעם בחודש
 5. בכל פעם ששודר
5. באיזו תדירות אתה צופה כיום?
 1. פעם אחת בלבד
 2. מספר פעמים בשנה
 3. פחות מפעם בחודש
 4. פעם בחודש
 5. בכל פעם שמשודר
6. מה היה גורם לך לצפות יותר ב"גיל הצפון"?
 1. זמן שידור נוח
 2. נושאים שמעניינים אותי
 3. קרובי משפחה או חברים שפעילים במגזין
 4. הרגל
 5. אחר, פרט: _____

7. באיזו מידה העיסוק ב"גיל הצפון" עוזר לך לממש כל אחד מן הדברים הבאים?

כלל לא	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאד	
1	2	3	4	5	1. ייצוג הקהילה בה אתה חי
1	2	3	4	5	2. להיות גורם המבקר את המוסדות המקומיים
1	2	3	4	5	3. השיפת הדברים היפים בקהילה
1	2	3	4	5	4. תחליף למחויבות שהייתה במקום העבודה
1	2	3	4	5	5. תחושת אחריות ושותפות למסגרת
1	2	3	4	5	6. אחר, פרט: _____

8. באיזו מידה צריך לדעתך לעסוק יותר בנושאים הבאים בתכניות "גיל הצפון"?

כלל לא	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאד	
1	2	3	4	5	1. עניינים הקשורים בגמלאים
1	2	3	4	5	2. עניינים הקשורים בקהילה המקומית
1	2	3	4	5	3. עניינים הקשורים באזור
1	2	3	4	5	4. עניינים הקשורים בארץ כולה
1	2	3	4	5	5. כתבות דיוקן על אנשים מעניינים
1	2	3	4	5	6. כתבות בנושאי תרבות אמנות
1	2	3	4	5	7. אחר, פרט: _____

9. האם אתה עוסק בכל אחד מן התחומים הבאים במסגרת פעילות "גיל הצפון" (לא / כן), ובאיזו מידה היית רוצה לעסוק בהם במסגרת פעילותך במגזין "גיל הצפון" בעתיד ?

במידה רבה מאד	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה	כלל לא	כן	לא	
5	4	3	2	1	2	1	1. תחקיר/תסריט
5	4	3	2	1	2	1	2. צילום ותאורה
5	4	3	2	1	2	1	3. קול והקלטה
5	4	3	2	1	2	1	4. ראיון
5	4	3	2	1	2	1	5. ארגון והפקה
5	4	3	2	1	2	1	6. בימוי
5	4	3	2	1	2	1	7. חכנת תכנית מולטי קמרה - תכנית אולפן
5	4	3	2	1	2	1	8. הדרכה/הסברה
5	4	3	2	1	2	1	9. עריכה
5	4	3	2	1	2	1	10. אחר, פרט _____

10. כיצד לדעתך יכולה הקהילה להיות מעורבת ולהשפיע על הפעילות של "גיל הצפון" לפני עשיית הכתבות ?
(ניתן להשיב יותר מתשובה אחת):

1. קבלת הצעות לכתבות באמצעות תיבת דואר
2. קבלת הצעות לכתבות באמצעות מדור פנייה בעיתון מקומי
3. קבלת הצעות לכתבות באמצעות הטלפון
4. קיום שידורים ישירים הפתוחים לתגובות הקהל
5. עריכת מפגשים בקהילה, בהם מועלים נושאים לפעילות
6. אחר, פרט _____

11. כיצד לדעתך יכולה הקהילה לתת משוב לתכניות שהופקו "בגיל הצפון" (ניתן להשיב יותר מתשובה אחת):

1. קבלת משוב מהקהילה באמצעות תיבת דואר
2. קבלת משוב באמצעות מדור פנייה בעיתון מקומי
3. מתן אפשרות להביע דעה באמצעות הטלפון
4. קיום שידורים ישירים הפתוחים לתגובות הקהל
5. עריכת מפגשים בקהילה, בהם מציגים הפעילים את יצירותיהם ומקבלים משוב לפעילותם
6. אחר, פרט _____

12. באיזו מידה אתה מרגיש שהעיסוק בטלוויזיה הקהילתית שיפר את הקשר שלך עם:

במידה רבה מאד	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה	כלל לא	
5	4	3	2	1	1. המשפחה
5	4	3	2	1	2. החברים
5	4	3	2	1	3. השכנים
5	4	3	2	1	4. הקהילה בה אתה חי

13. באיזו מידה אתה מרגיש שהפעילות שלך בטלוויזיה הקהילתית עוזרת לך:

כלל לא	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאד	
1	2	3	4	5	1. לקבל הנאה ממגע עם אחרים
1	2	3	4	5	2. להרחיב קשרים הדדיים
1	2	3	4	5	3. לחוות התנסויות משותפות
1	2	3	4	5	4. לחוש תחושה של הכרת ערך עצמי
1	2	3	4	5	5. להחזיר משמעות חיים לאחר אובדן אישי
1	2	3	4	5	6. למצוא אתגר
1	2	3	4	5	7. ליהנות ממפגש חברתי
1	2	3	4	5	8. לחזק קשר בין דורי
1	2	3	4	5	9. ביצירת עניין לשעות הפנאי

14. באיזו מידה אתה חושב שהפעילות שלך בטלוויזיה הקהילתית עוזרת לך:

כלל לא	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאד	
1	2	3	4	5	1. כתחליף לתעסוקה
1	2	3	4	5	2. לפיתוח ושמירה על יצירתיות
1	2	3	4	5	3. לחוש סיפוק מפעילות שיש בה חדשנות
1	2	3	4	5	4. לתחושת אוטונומיה וביטוי אישי
1	2	3	4	5	5. לתעד ולהנציח תקופת חיים
1	2	3	4	5	6. להיות בשליחות חברתית וציבורית
1	2	3	4	5	7. כביטוי לצורך להתנדב
1	2	3	4	5	8. להתפתחותך האישית
1	2	3	4	5	9. ליצור מסגרת לקביעת סדר יום

15. האם ישנם סיפוקים אישיים נוספים אשר פעילותך במסגרת הטלוויזיה הקהילתית, עונה עליהם, להערכתך ?

1. לא 2. כן, פרט _____

16. באיזו מידה היית רוצה לעבור לעסוק בכל אחת מהפעילויות הבאות:

במידה רבה מאד	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה	כלל לא	
5	4	3	2	1	1. תחקיר/תסריט
5	4	3	2	1	2. כתבות צבע
5	4	3	2	1	3. כתבות דיוקן
5	4	3	2	1	4. צילום ותאורה
5	4	3	2	1	5. קול והקלטה
5	4	3	2	1	6. ראיון
5	4	3	2	1	7. ארגון והפקה
5	4	3	2	1	8. בימוי
5	4	3	2	1	9. הכנת תכנית מולטי קמרה - תכנית אולפן
5	4	3	2	1	10. הדרכה/הסברה
5	4	3	2	1	11. עריכה
5	4	3	2	1	12. תרבות אמנות
5	4	3	2	1	13. כתבות בנושאים הקשורים בגמלאים
5	4	3	2	1	14. כתבות בנושאים שונים הקשורים לקהילה (לאו דווקא בענייני גמלאים)

חלק ב': תדמית

17. לפניך רשימה של תכונות. כל תכונה ניתן לדרג על סולם בן 7 שלבים מ: 1-7. באיזו מידה לדעתך, מאפיינת כל אחת מן התכונות הבאות גמלאים? הקף בעיגול את דעתך, כאשר ציון נמוך = שלילי (1-3), ציון ממוצע (4), ציון גבוה = חיובי (5-7)

	1	2	3	4	5	6	7	אקטיבי
1 פסיבי	1	2	3	4	5	6	7	
2 איטי	1	2	3	4	5	6	7	
3 חולני	1	2	3	4	5	6	7	
4 עוין	1	2	3	4	5	6	7	
5 טיפש	1	2	3	4	5	6	7	
6 נוקשה	1	2	3	4	5	6	7	
7 משעמם	1	2	3	4	5	6	7	
8 גאה	1	2	3	4	5	6	7	
9 בלתי מוצלח	1	2	3	4	5	6	7	
10 רע	1	2	3	4	5	6	7	
11 חלש	1	2	3	4	5	6	7	
12 מבולבל	1	2	3	4	5	6	7	
13 עצוב	1	2	3	4	5	6	7	
14 בלתי עצמאי	1	2	3	4	5	6	7	
15 קר	1	2	3	4	5	6	7	
16 חסר מרץ	1	2	3	4	5	6	7	
17 מריר	1	2	3	4	5	6	7	
18 שמרן	1	2	3	4	5	6	7	
19 דוחה	1	2	3	4	5	6	7	
20 אינו בר שינוי	1	2	3	4	5	6	7	
21 שכחן	1	2	3	4	5	6	7	
22 בלתי יצרני	1	2	3	4	5	6	7	
23 לא עוזר לזולת	1	2	3	4	5	6	7	
24 מוזנח	1	2	3	4	5	6	7	

חלק ג': צריכת טלוויזיה קהילתית

18. האם אתה מחובר לכבלים ? 1. לא 2. כן
 א): ממתי: שנה: 19____
 ב): לאיזו חברת כבלים: 1. תבל 2. מת"ב 3. גוונים 4. ערוצי זהב 5. עידן (ICS)

19. כמה מכשירי טלוויזיה יש לכם בבית: _____ מכשירים.

20. כמה שעות לערך, אתה צופה בטלוויזיה ביום: _____ שעות, דקות _____.

21. האם הנך צופה בחדשות המקומיות המשודרות באזור מגוריך ?

1. לא צופה (עבור לשאלה 22)
 2. כן צופה

א') באיזו תדירות הנך צופה בהן ?

1. פחות מפעם בחודש 2. פעם בחודש 3. 2-3 פעמים בחודש 4. פעם בשבוע 5. יותר מפעם בשבוע

ב') מהי מידת העניין שלך בהן?

1. כלל לא 2. מידה מועטה 3. מידה בינונית 4. מידה רבה 5. מידה רבה מאד

22. האם הנך צופה בשידורים קהילתיים באזור מגוריך ?

1. לא צופה. (עבור לשאלה 23)
 2. כן צופה

א') באיזו תדירות הנך צופה בהם ?

1. פחות מפעם בחודש 2. פעם בחודש 3. 2-3 פעמים בחודש 4. פעם בשבוע 5. יותר מפעם בשבוע

ב') מהי מידת העניין שלך בהם?

1. כלל לא 2. מידה מועטה 3. מידה בינונית 4. מידה רבה 5. מידה רבה מאד

23. מהי מידת שביעות רצונך מהשידורים קהילתיים באזור מגוריך, בכל אחד מן ההיבטים הבאים ?

מרוצה מאד	מרוצה	לא כל כך מרוצה	לא מרוצה	כלל לא מרוצה	היבט
5	4	3	2	1	1. משקפים נושאים רלוונטיים לקהילה
5	4	3	2	1	2. תורמים בצורה מעשית לקהילה
5	4	3	2	1	3. בעלי מקוריות ויצירתיות בהצגת הנושא
5	4	3	2	1	4. איכות ההפקה (היבטים תוכניים)
5	4	3	2	1	5. איכות טכנית (צליל וכדומה)
5	4	3	2	1	6. מגוון תכנים/נושאים
5	4	3	2	1	7. באופן כללי

24. באילו מהנושאים הבאים חשוב לדעתך שהתכניות המופקות בידי אנשים מאזור מגוריך, תעסוקנה ?

חשוב מאד	חשוב	לא כל כך חשוב	כלל לא חשוב	נושא
4	3	2	1	1. איכות הסביבה הפיסית
4	3	2	1	2. איכות החיים ברשות הרבים בשכונה/עיר/אזור
4	3	2	1	3. שידור של אירועים מקומיים בעלי עניין
4	3	2	1	4. שידורים חיים מישיבות של מוסדות ציבור שיש להחלטותיהן השפעה על התושבים
4	3	2	1	5. הווי ותרבות מקומית
4	3	2	1	6. הווי ותרבות של עדות בשכונה/עיר/אזור
4	3	2	1	7. אירועים מחיי הילדים והנוער
4	3	2	1	8. תכניות שהופקו ע"י המבוגרים עבור ילדים ונוער
4	3	2	1	9. תכניות שהופקו ע"י ילדים ונוער
4	3	2	1	10. תכניות בשידור חי בענייני הקהילה, המשתפות את התושבים באמצעות תגובה טלפונית
4	3	2	1	11. תכניות בשידור חי בענייני הקהילה, המשתפות את התושבים באמצעות מכתבים
4	3	2	1	12. תכניות בשידור חי בענייני הקהילה, המשתפות את התושבים באמצעות הצבעה בקלפי/טלפון
4	3	2	1	13. תכניות בשידור חי בענייני הקהילה, המשתפות את התושבים באמצעות ביצוע משימה התנדבותית
4	3	2	1	14. אחר, פרט: _____

25. באיזו מידה אתה מסכים עם כל אחד מן ההיגדים הבאים:

מסכים בהחלט	מסכים	לא כל כך מסכים	בהחלט לא מסכים	היגד
4	3	2	1	1. לאזרח יש השפעה על מה שקורה בסביבה שלו
4	3	2	1	2. לתכניות הקהילתיות יש תרומה לקידום עניינים שונים בקהילה
4	3	2	1	3. לטלוויזיה המקומית יש כוח השפעה יותר מאשר הרדיו המקומי, הרדיו האזורי או העיתון המקומי
4	3	2	1	4. לביטוי של עניינים באמצעי התקשורת ההמוניים, ללא תיווך של בעלי מקצוע, יש יכולת לפתור בעיות בסביבה
4	3	2	1	5. יש לי עניין רב להביע את דעתי באמצעי התקשורת, לגבי נושאים הנמצאים בטיפול של השלטונות
4	3	2	1	6. יש לי עניין רב לנצל את האפשרות להביע את דעתי בנושאים שונים באולפן פתוח, ללא תיווך של אנשי מקצוע

26. ציין מהן הפעילויות העיקריות בהן הנך לוקח חלק (ניתן להשיב יותר מתשובה אחת):

1. פעיל בפוליטיקה המקומית	2. מתנדב בקהילה (התרמות, הסעות)	3. השתתפות בחוגים, מתנ"סים
4. חברות בועד שכונה	5. חברות בועד בית	6. חברות בועד הורים בבית-ספר
7. מתנדב במשמר האזרחי	8. מתנדב לפעילות למען גמלאים	9. אחרת, פרט:

חלק ד': מספר שאלות על עצמך

27. מהו גילך? _____
28. מין: 1. גבר 2. אישה
29. כמה שנים למדת בבית הספר?
1. לא למד כלל 2. עד 4 שנים 3. 5-8 שנים 4. 9-10 שנים 5. 11-12 שנים, ללא בגרות מלאה
6. תעודת בגרות 7. 13 שנים ויותר, ללא תואר אקדמאי 8. תואר ראשון 9. תואר מתקדם
30. איך היית מגדיר את עצמך מבחינה דתית?
1. חילוני 2. מסורתי 3. דתי
31. משפחה ממוצעת בישראל משתכרת 6,000 ש"ח נטו לחודש. לצורך הסטטיסטיקה, מהי הכנסתכם המשפחתית נטו?
1. הרבה מתחת לממוצע 2. מתחת לממוצע 3. כמו הממוצע 4. מעל הממוצע 5. הרבה מעל הממוצע
32. מהו מצבך המשפחתי?
1. רווק 2. רווק, עם ילדים ברשותי 3. נשוי, ללא ילדים 4. נשוי, עם ילדים
5. גרוש, ללא ילדים ברשותי 6. גרוש, עם ילדים ברשותי 7. אלמן, ללא ילדים 8. אלמן, עם ילדים
33. מהו המקצוע שלך? _____ רשום את מקצועך (לפני הפרישה לגמלאות)
1. בעל מקצוע אקדמאי ומדעי (כולל: מדענים, רופאים, מהנדסים, מורים על יסודיים, בעלי השכלה אקדמאית)
2. מנהל בכיר (כולל: מנהל מפעל גדול, מנכ"ל וראשי אגפים, קצינים בכירים בדרגות סגן אלוף/סגן ניצב ומעלה)
3. בעל עסק או סוכן
4. בעל מקצוע חופשי ללא השכלה אקדמאית (כולל: מורה בבית ספר יסודי, אחות, הנדסאי)
5. פקיד (כולל: פקידים בדרגות בינוניות וזוטרות בצבא ובמטרה)
6. טכנאי
7. עובד ופועל בעל מקצוע או בעל מלאכה (כולל: פועל מקצועי בבתי חרושת, מנהל עבודה, בעלי מלאכה עצמאיים)
8. עובדים בלתי מקצועיים, עובדים בשירותים (סבלים, דוורים, עוזרות בית)
9. עקרת בית (אין מקצוע אחר)
34. איפה נולדת? _____ (רשום את המדינה)
1. ישראל (דלג לשאלה 36)
2. מזרח אירופה (כגון: פולניה, רוסיה, רומניה)
3. צפון אפריקה (כגון: מרוקו, אלג'יר, טוניס, מצרים)
4. אסיה (עיראק, פרס, טורקיה, הודו)
5. ארץ אנגלו-סכסית (כגון: בריטניה, ארה"ב, קנדה, דרום אפריקה)
6. בלקן (בולגריה, יוון, יגוסלביה)
7. מערב אירופה (כגון: צרפת, גרמניה, אוסטריה, איטליה, הולנד, בלגיה, שוויץ)
8. מרכז ודרום אמריקה (כגון: ארגנטינה, ברזיל, מקסיקו)
9. אחר
35. באיזו שנה עלית ארצה? _____ 19__
36. מהי השפה שאתה בדרך כלל מדבר בה (ניתן להשיב יותר מתשובה אחת)?
1. עברית 2. אנגלית 3. ערבית 4. צרפתית 5. רוסית 6. ספרדית 7. גרמנית 8. יידיש
9. אמהרית 10. לדינו 11. שפה אירופאית אחרת, פרט: _____ 12. שפה אחרת, פרט: _____
37. איך ידיעת העברית שלך?
(א) בשיחה: 1. לא יודע 2. יודע במידה בינונית 3. יודע במידה טובה 4. יודע היטב
(ב) בקריאה/כתיבה: 1. לא יודע 2. יודע במידה בינונית 3. יודע במידה טובה 4. יודע היטב
38. עם מי אתה גר?
1. לבד, בדיור מוגן 2. לבד, לא בדיור מוגן
3. עם בן/בת זוג, חבר/חברה, בדיור מוגן 4. עם בן/בת זוג, חבר/חברה, לא בדיור מוגן
5. עם בן/בת זוג, וילדים 6. רק עם ילד/ילדים
7. עם קרוב משפחה אחר, פרט: _____ 8. אחר, פרט: _____
39. מקום מגוריך: _____

שם _____ סלפון _____ תאריך _____

שאלון "גיל הצפון" - גמלאים - ראיון פנים מול פנים

1. מהו גילך? _____ (למראיין: אם פחות מ-60, הודה, וסיים את הראיון).

2. האם אתה מחובר לכבלים?

1. לא - (למראיין: הודה, וסיים את הראיון).

2. כן - (A: ממתי: שנה: _____ 19

(B: לאיזו חברת כבלים: 1. תבל 2. מתייב 3. גוונים 4. ערוצי זהב 5. עידן (ICS)

3. כמה מכשירי טלוויזיה יש לכם בבית: _____ מכשירים.

4. כמה שעות לערך, אתה צופה בטלוויזיה ביום: _____ שעות, _____ דקות.

חלק א': ברצוני לשאול אותך מספר שאלות בקשר למגזין "גיל הצפון", המשודר באזור שלך.

5. האם צפית אי פעם במגזין של "גיל הצפון" בערוץ הקהילתי? 1. לא

2. כן

⊗ למראיין: אם ענה כן,

שאל באיזה תכנית צפה לאחרונה:

ואחרי שהשיב, עבור לשאלה 7.

⊗ אם לא זוכר/לא יודע, הקרא את רשימת התכניות המצורפת ושאל: "איזה מהתכניות הבאות ראית פעם?" ורשום תכניות שהמראיין מכיר:

אחרי שהשיב, דלג עבור 7.

במידה ולא הכיר אף תכנית, סמן בשאלה 5 שלא צפה במגזין (תשובה "1") והמשך לפי ההוראות הבאות:

⊗ למראיין: אם ענה לא,

⊗ הסבר מהו מגזין גיל הצפון ("זהו מגזין בו מעורבים גמלאים הפעילים בערוץ הקהילתי, בחפיקת תכניות בענייני

קהילה") ושאל שוב: "האם צפית בתכנית מן הסוג הזה?"

⊗ אם נזכר כי צפה, רשום את התכניות בהן צפה:

וסמן בשאלה 5 שצפה במגזין (2), ואחר כך עבור לשאלה 7.

⊗ אם נזכר שצפה אך אינו זוכר/לא יודע כמה צפה, הקרא את רשימת התכניות המצורפת, רשום מה הוא מכיר:

סמן בשאלה 5 שצפה במגזין (2), ואחר כך עבור לשאלה 7.

⊗ אם לאחר שהקראת את הרשימה, עדיין אינו מכיר אף תכנית, עבור לשאלה 6, ואחר כך דלג לשאלה 14.

6. אם לא, למה? _____

1. כי לא שמעתי

2. לא היה לי זמן, ציין מהו הזמן המועדף על-ידך לצפייה: יום בשבוע _____ שעה _____

3. לא מעניין

4. איכות טכנית ירודה

5. הפקה באיכות נמוכה

6. אחר, פרט: _____

7. אם כן, באיזו תדירות אתה צופה?

1. פעם אחת בלבד 2. מספר פעמים בשנה 3. פחות מפעם בחודש 4. פעם בחודש 5. פעם בשבועיים

8. אם כן, מהי מידת העניין שלך במגזין?

1. מידה מועטה מאד 2. מידה מועטה 3. מידה בינונית 4. מידה רבה 5. מידה רבה מאד

9. אם כן, בדרך כלל, בחברת מי הנך צופה במגזין?

1. לבדי 2. עם בן זוג 3. עם בני הבית 4. עם קרובי משפחה/חברים 5. באופן מזדמן

10. אם כן, האם הנך מצפה שבעקבות השידורים תהיינה פעילויות נוספות (מפגשים, קבוצות דיון וכדומה)?

1. לא 2. כן, פרט: _____

11. באיזו מידה התכניות שהוצעו עד היום במסגרת המגזין, ענו על הצרכים שלך?

1. מידה מועטה מאד 2. מידה מועטה 3. מידה בינונית 4. מידה רבה 5. מידה רבה מאד

12. האם ישנם תכנים נוספים שהיית רוצה שיופיעו במסגרת המגזין? 1. לא (דלג לשאלה 13)

2. כן, פרט: _____

13. מה היה גורם לך לצפות יותר ב"גיל הצפון"?

1. זמן שידור נוח 2. נושאים שמעניינים אותי
3. קרובי משפחה או חברים שפעילים במגזין
4. אחר, פרט:

14. האם העובדה שגמלאים מפיקים תכניות, יש בה כדי:

כלל לא	במידה מועטה מאד	במידה מעטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאד
0	1	2	3	4	5
0	1	2	3	4	5
0	1	2	3	4	5

15. באיזו מידה חשוב לך שתכנים שנוגעים לגמלאים, יופקו ע"י גמלאים?

1. במידה מועטה מאד 2. במידה מועטה 3. במידה בינונית 4. במידה רבה 5. במידה רבה מאד

16. כיצד לדעתך יכולה הקהילה להיות מעורבת ולהשפיע על הפעילות של "גיל הצפון" לפני עשיית הכתבות? (ניתן להשיב יותר מתשובה אחת):

1. קבלת הצעות לכתבות באמצעות תיבת דואר
2. קבלת הצעות לכתבות באמצעות הטלפון
3. קבלת הצעות לכתבות באמצעות תיבת דואר
4. קיום שידורים ישירים הפתוחים לתגובות הקהל
5. עריכת מפגשים בקהילה, בהם מועלים נושאים לפעילות 6. אחר, פרט

17. כיצד לדעתך יכולה הקהילה לתת משוב לתכניות שהופקו ב"גיל הצפון" (ניתן להשיב יותר מתשובה אחת):

1. קבלת משוב מהקהילה באמצעות תיבת דואר
2. קבלת משוב באמצעות מדור פנייה בעיתון מקומי
3. מתן אפשרות להביע דעה באמצעות הטלפון
4. קיום שידורים ישירים הפתוחים לתגובות הקהל
5. עריכת מפגשים בקהילה, בהם מציגים הפעילים את יצירותיהם ומקבלים משוב לפעילותם
6. אחר, פרט

18. באיזו מידה כל אחד מן הדברים הבאים, יגרום לך להיות פעיל בערוץ הקהילתי?

גורם	במידה מועטה מאד	במידה מעטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאד
1. במידה והפעילות תעזור לי להרגיש יצירתי	1	2	3	4	5
2. במידה והפעילות תשפר את איכות הסביבה	1	2	3	4	5
3. במידה והפעילות תאפשר לי לעבוד בצוות	1	2	3	4	5
4. במידה והפעילות "תפתח בפניי דלתות"	1	2	3	4	5
5. במידה והפעילות תעזור לי ליצור קשר בין דורי	1	2	3	4	5
6. במידה והפעילות תעזור לקהל הרחב לדעת מה עושים גמלאים	1	2	3	4	5
7. במידה והפעילות תעזור לי להרגיש עצמאות ושליטה על הסביבה	1	2	3	4	5
8. במידה והפעילות תעזור לי ליצור מגע עם הסביבה	1	2	3	4	5
9. במידה והפעילות תעזור לי לחוש תחושת ערך עצמי	1	2	3	4	5
10. במידה והפעילות תעזור לי להכיר בחדשנות	1	2	3	4	5
11. במידה והפעילות תעזור לי להיות מעורה בסביבה	1	2	3	4	5
12. אחר, פרט:	1	2	3	4	5

19. באיזו מידה אתה מרגיש שהעיסוק בטלוויזיה הקהילתית, עשוי לשפר את הקשר שלך עם:

במידה מועטה מאד	במידה מעטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאד
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5

20. לפניך רשימה של תכונות. כל תכונה ניתן לדרג על סולם בן 7 שלבים מ: 1-7. באיזו מידה לדעתך, מאפיינת כל אחת מן התכונות הבאות גמלאים שאתה מכיר? © למראיין: ציון נמוך = שלילי (1-3), ציון ממוצע (4), ציון גבוה = חיובי (5-7)

1	פסיבי	1	2	3	4	5	6	7	אקטיבי
2	איטי	1	2	3	4	5	6	7	מהיר
3	חולני	1	2	3	4	5	6	7	בריא
4	עיון	1	2	3	4	5	6	7	ידידותי
5	טיפש	1	2	3	4	5	6	7	חכם
6	נוקשה	1	2	3	4	5	6	7	גמיש
7	משעמם	1	2	3	4	5	6	7	מעניין
8	גאה	1	2	3	4	5	6	7	צנוע
9	בלתי מוצלח	1	2	3	4	5	6	7	מוצלח
10	רע	1	2	3	4	5	6	7	טוב
11	חלש	1	2	3	4	5	6	7	חזק
12	מבולבל	1	2	3	4	5	6	7	מסודר
13	עצוב	1	2	3	4	5	6	7	מאושר
14	בלתי עצמאי	1	2	3	4	5	6	7	עצמאי
15	קר	1	2	3	4	5	6	7	חם
16	חסר מרץ	1	2	3	4	5	6	7	בעל מרץ
17	מריר	1	2	3	4	5	6	7	מתוק
18	שמרן	1	2	3	4	5	6	7	ליברלי
19	זוחה	1	2	3	4	5	6	7	חברי
20	אינו בר שינוי	1	2	3	4	5	6	7	בר שינוי
21	שכחן	1	2	3	4	5	6	7	בעל זיכרון
22	בלתי יצרני	1	2	3	4	5	6	7	יצרני
23	לא עוזר לזולת	1	2	3	4	5	6	7	עוזר לזולת
24	מוזנח	1	2	3	4	5	6	7	מטופח

חלק ג': הערוץ הקהילתי (שכונתי / עירוני)

אציג לך עכשיו מספר שאלות בנושא שידורים קהילתיים. הכוונה לשידורים שהופקו ע"י אנשים/ארגונים מהשכונה / עיר/ אזור שלך, ועוסקים בנושאים שכונתיים כגון: אירועים בביה"ס, במתנ"ס, במרכז הספורט, במפגעים ובעיות בשכונה וטיפול באוכלוסיות ספציפיות המתגוררות בשכונה. © למראיין - וודא שמבין את ההבדל בין תכניות קהילתיות לתכניות מקומיות).

21. האם הנך צופה בשידורים קהילתיים באזור מגוריך ?

1. לא צופה, כי איני יודע על קיומם של שידורים כאלה (דלג לשאלה 26)
2. לא צופה, כי אין לי עניין בכך (דלג לשאלה 26)
3. כן צופה

22. באיזו תדירות הנך צופה בהם ?

1. פחות מפעם בחודש
2. פעם בחודש
3. 2-3 פעמים בחודש
4. פעם בשבוע
5. יותר מפעם בשבוע

23. מהי מידת העניין שלך בהם ?

1. כלל לא
2. מידה מועטה
3. מידה בינונית
4. מידה רבה
5. מידה רבה מאד

24. מתי צפית לאחרונה בשידור מהסוג הזה ומה הייתה התכנית © למראיין, נא לוודא שהתכנית כלולה ברשימה המצורפת)

1. בשבוע האחרון, בתכניות: (A) _____ (B) _____ (C) _____ (דלג ל-3)
- © למראיין: אם לא זוכר את שם התכנית, נא להקריא עבורו מהרשימה המצורפת ולרשום שמות של תכניות בהן צפה) _____ (A) _____ (B) _____ (C) _____
2. בתכניות: _____ (A) _____ (B) _____ (C) _____
3. לפני יותר משבוע ופחות מחודש, בתכניות: _____ (A) _____ (B) _____ (C) _____
- © למראיין: אם לא זוכר את שם התכנית, נא להקריא עבורו מהרשימה המצורפת ולרשום שמות של תכניות בהן צפה) _____ (A) _____ (B) _____ (C) _____
4. בתכניות: _____ (A) _____ (B) _____ (C) _____

25. מהו אמצעי הפרסום העיקרי ממנו תעדיף לשמוע על שידורים בערוץ המקומי/קהילתי (ניתן להשיב יותר מתשובה אחת)?

1. פרסום על גבי המסך של הערוץ עצמו
2. פרסום בחוברת התכניות
3. פרסום בעיתונות המקומית
4. פרסום בשלטי חוצות
5. קבלת עלונים הביתה
6. דרך המשפחה/חברים/מכרים
7. פרסום בערוצים אחרים ("בקרוב")
8. אחר, פרט: _____

26. אילו גורמים יעודדו אותך לצפות בעתיד בשידורים קהילתיים (ניתן להשיב יותר מתשובה אחת)?

1. נושאים שהנם בעלי עניין עבורך
2. משתתפים המוכרים לך
3. שעות שידור נוחות
4. קבלת מידע בשידור, אודות פעילויות בקהילה
5. אחר, פרט: _____

27. אילו מהנושאים הבאים חשוב לדעתך שיופקו בידי אזרחי הקהילה, ולא על-ידי אנשי מקצוע ?

נושא	כלל לא חשוב	לא חשוב	לא כל כך חשוב	חשוב	חשוב מאד
1. הכנה לפרישה	1	2	3	4	5
2. חוק ביטוח סיעוד	1	2	3	4	5
3. כפתורי מצוקה	1	2	3	4	5
4. אספקת ארוחות חמות	1	2	3	4	5
5. רפואה גריאטרית	1	2	3	4	5
6. פעילות גופנית בגיל השלישי	1	2	3	4	5
7. יד שרה	1	2	3	4	5
8. מפגעים ביתיים	1	2	3	4	5
9. דרכים לשיפור תנועת נכים	1	2	3	4	5
10. שירותי ייעוץ לאזרחים ותיקים	1	2	3	4	5
11. זוגיות בגיל השלישי	1	2	3	4	5
12. אהבה וסקס בגיל השלישי	1	2	3	4	5
13. גמלאים פעילים בקהילה	1	2	3	4	5
14. מתנדבות מסייעות לנשים צעירות	1	2	3	4	5
15. התנדבות בקהילה	1	2	3	4	5
16. תרומה לאיכות הסביבה	1	2	3	4	5
17. גמלאים יוצרים	1	2	3	4	5
18. סבים ונכדים - קשר בין דורי	1	2	3	4	5

28. אילו מהנושאים הבאים חשוב לדעתך שיופקו בידי גמלאים, ולא אנשים אחרים מהקהילה ?

נושא	כלל לא חשוב	לא חשוב	לא כל כך חשוב	חשוב	חשוב מאד
1. הכנה לפרישה	1	2	3	4	5
2. חוק ביטוח סיעוד	1	2	3	4	5
3. כפתורי מצוקה	1	2	3	4	5
4. אספקת ארוחות חמות	1	2	3	4	5
5. רפואה גריאטרית	1	2	3	4	5
6. פעילות גופנית בגיל השלישי	1	2	3	4	5
7. יד שרה	1	2	3	4	5
8. מפגעים ביתיים	1	2	3	4	5
9. דרכים לשיפור תנועת נכים	1	2	3	4	5
10. שירותי ייעוץ לאזרחים ותיקים	1	2	3	4	5
11. זוגיות בגיל השלישי	1	2	3	4	5
12. אהבה וסקס בגיל השלישי	1	2	3	4	5
13. גמלאים פעילים בקהילה	1	2	3	4	5
14. מתנדבות מסייעות לנשים צעירות	1	2	3	4	5
15. התנדבות בקהילה	1	2	3	4	5
16. תרומה לאיכות הסביבה	1	2	3	4	5
17. גמלאים יוצרים	1	2	3	4	5
18. סבים ונכדים - קשר בין דורי	1	2	3	4	5

29. באיזו מידה אתה מסכים עם כל אחד מן ההיגדים הבאים:

היגד	לא מסכים	בהחלט לא מסכים	מסכים	מסכים בהחלט
1. לאזרח יש השפעה על מה שקורה בסביבה שלו	1	2	3	4
2. לתכניות הקהילתיות יש תרומה לקידום עניינים שונים בקהילה	1	2	3	4
3. לטלוויזיה המקומית יש כוח השפעה יותר מאשר הרדיו המקומי, הרדיו האזורי או העיתון המקומי	1	2	3	4
4. להתבטאויות בתקשורת ע"י אזרחים, באופן ישיר (ללא תיווך של עיתונאים) יש יכולת לפתור בעיות בסביבה	1	2	3	4

30. האם הנך פעיל בהפקת תכניות לערוץ הקהילתי? 1. לא 2. כן

31. האם הנך מעוניין להיות פעיל (בהתנדבות) בהפקת תכניות לערוץ הקהילתי, בעתיד?
1. לא (דלג לשאלה 33) 2. כן 3. כן, תלוי בסוג הפעילות

32. באיזו מידה אתה מעריך שפעילות בערוץ הקהילתי תעזור לך ?

במידה רבה מאד	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מעטה	במידה מעטה מאד	
5	4	3	2	1	1. להתמודד עם טכנולוגיות חדשות
5	4	3	2	1	2. להתמודד עם אתגרים וגירויים חדשים
5	4	3	2	1	3. לשמור על יצירתיות
5	4	3	2	1	4. להרגיש שאני עושה דברים חדשים
5	4	3	2	1	5. להרגיש גאה בעצמי
5	4	3	2	1	6. להרגיש שמכבדים אותי
5	4	3	2	1	7. להרגיש מרוצה מהעבר
5	4	3	2	1	8. להרגיש מרוצה מהווה
5	4	3	2	1	9. להרגיש שיש לי השפעה
5	4	3	2	1	10. להרגיש מעורב בקהילה
5	4	3	2	1	11. להרגיש שייכות
5	4	3	2	1	12. להרגיש המשכיות
5	4	3	2	1	13. להרגיש שמקשיבים לי
5	4	3	2	1	14. לחוות התנסויות משותפות
5	4	3	2	1	15. להתגבר על הבדידות
5	4	3	2	1	16. לברוח מהמציאות היומיומית

33. באיזו מידה תהיה מעוניין:

במידה רבה מאד	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מעטה	במידה מעטה מאד	כלל לא	
5	4	3	2	1	0	1. להיות פעיל בהפקת תכניות לרדיו קהילתי אם יוקם
5	4	3	2	1	0	2. להאזין לרדיו קהילתי שיופק על-ידי אזרחים מהקהילה
5	4	3	2	1	0	3. להאזין לרדיו קהילתי שיופק על-ידי גמלאים בלבד

34. לגבי כל אחת מן הפעילויות הבאות, ציין האם הנך לוקח חלק בהן או לא ?

פעילות	לא	כן
1. פעיל בפוליטיקה המקומית	1	2
2. מתנדב בקהילה (התרמות, הסעות)	1	2
3. השתתפות בחוגים, מתנ"סים	1	2
4. חברות בועד שכונה	1	2
5. חברות בועד בית	1	2
6. חברות בועד הורים בבית-ספר	1	2
7. מתנדב במשמר האזרחי	1	2
8. מתנדב לפעילות למען גמלאים	1	2
9. אחרת, פרט:	1	2

חלק ד': ברצוני לשאול אותך מספר שאלות בקשר לחדשות המקומיות המשודרות באזור שלך.

35. האם הנך צופה בחדשות המקומיות המשודרות באזור מגוריך ?

1. לא צופה, כי איני יודע על קיומם של שידורים כאלה (דלג לשאלה 39)

2. לא צופה, כי אין לי עניין בכך (דלג לשאלה 39)

3. כן צופה

36. באיזו תדירות הנך צופה בהן ?

1. פחות מפעם בחודש 2. פעם בחודש 3. 2-3 פעמים בחודש 4. פעם בשבוע 5. יותר מפעם בשבוע

37. מהי מידת העניין שלך בהן ?

1. כלל לא 2. מידה מעטה 3. מידה בינונית 4. מידה רבה 5. מידה רבה מאד

38. ציין שמות של תכניות בהן אתה נוהג לצפות (למראיין, נא לוודא שהתכנית כלולה ברשימה המצורפת)

1. בתכניות: (A) _____ (B) _____ (C) _____

(למראיין: אם לא זוכר את שם התכנית, נא להקריא עבורו מהרשימה המצורפת ולרשום שמות של תכניות בהן צפה)

2. בתכניות: (A) _____ (B) _____ (C) _____

ברצוני לשאול אותך מספר שאלות בקשר לתכניות המקומיות המשודרות באזור שלך.

39. האם הנך צופה בתכניות המקומיות המשודרות באזור מגוריך (כגון: "עדשה מקומית", "שיחה מקומית") ?

1. לא צופה, כי איני יודע על קיומם של שידורים כאלה (דלג לשאלה 44)

2. לא צופה, כי אין לי עניין בכך (דלג לשאלה 44)

3. כן צופה

45. כמה זמן צפית בטלוויזיה אתמול (לא וידאו): _____ שעות, _____ דקות

46. באיזה ערוצים ובאילו תכניות אתה מעדיף לצפות בדרך כלל?

(A) ערוץ _____ (B) ערוץ _____ (C) ערוץ _____
(D) תכנית _____ (E) תכנית _____ (F) תכנית _____

47. אילו סוגים של תכניות אתה מעדיף בדרך כלל (ניתן להשיב יותר מתשובה אחת)?

1. חדשות	2. ראיונות אולפן	3. ספורט
4. סרטים עלילתיים	5. סדרות מתח ופעולה	5. קומדיות מצבים
6. אופרות סבון	7. תכניות בידור	8. חידונים ושעשועונים
9. סוג אחר, פרט: _____		

48. כל כמה זמן אתה קורא עיתון יומי?

1. לא קורא עיתון יומי 2. רק בסוף שבוע 3. מספר פעמים בשבוע 4. כל יום עיתון 1 5. כל יום 2 עיתונים או יותר

49. כל כמה זמן אתה קורא מקומון?

1. אף פעם 2. פחות מפעם בחודש 3. פעם בחודש 4. כמעט כל שבוע 5. כל שבוע

50. האם קראת ספר בחודש האחרון?

1. לא קורא ספרים בכלל (דלג לשאלה 52) 2. לא 3. כן

51. כמה ספרים לשנה אתה קורא בערך?

1. לא נוהג לקרוא ספרים 2. 1-5 ספרים 3. 6-10 ספרים 4. 11-20 ספרים
5. 21-50 ספרים 6. 51-100 ספרים 7. יותר ממאה ספרים

52. כמה זמן ביום אתה מאזין לרדיו? 1. בכלל לא מאזין 2. מאזין: _____ שעות _____ דקות (ביום)

53. האם יש לכם מחשב אישי בבית? 1. לא 2. כן

(A) אם כן, איזה שימוש אתה עושה במחשב הנמצא בביתך (ניתן להשיב יותר מתשובה אחת)?

1. עיבוד תמלילים	2. עיבודים גרפיים	3. לומדה	4. צרכים משרדיים/עסקיים
5. משחקים	6. תקשורת מחשבים	7. אינטרנט	8. מוסיקה

54. האם יש לך מכשיר וידאו בבית? 1. לא 2. כן

(A) אם כן, בכמה סרטים (קלטות מושכרות) בשבוע אתה צופה: _____ קלטות בשבוע

55. כמה פעמים בשבוע אתה נוהג לצאת בערב מהבית?

1. כלל לא יוצא 2. לעתים רחוקות 3. אחת לחודש 4. אחת לשבועיים
5. פעם-פעמיים בשבוע 6. 3-4 פעמים בשבוע 7. 5-6 פעמים בשבוע/כל יום

56. כל כמה זמן אתה נפגש עם חברים?

1. אין לי חברים 2. לא נפגש עם חברים 3. לעתים רחוקות 4. מספר פעמים בשנה
5. פעם-פעמיים בחודש 6. כמעט כל שבוע 7. כמעט כל יום

57. כל כמה זמן אתה נפגש עם קרובי משפחה שאינם גרים עמך בבית?

1. אין קרובים כאלה 2. לא נפגש עם קרובים אלה 3. לעתים רחוקות 4. מספר פעמים בשנה
5. פעם-פעמיים בחודש 6. כמעט כל שבוע 7. כמעט כל יום

58. האם אתה הולך לפעמים לקולנוע?

1. לא הולך בכלל 2. כן, לעתים רחוקות 3. כן, פעם בשנה 4. כן, פעמים אחדות בשנה
5. כן, פעם בחודש 6. כן, פעמים אחדות בחודש 7. כן, פעם בשבוע 8. כן, פעמים אחדות בשבוע

59. האם אתה הולך לפעמים לראות הצגות תיאטרון?

1. לא הולך בכלל 2. כן, לעתים רחוקות 3. כן, פעם בשנה 4. כן, פעמים אחדות בשנה
5. כן, פעם בחודש 6. כן, פעמים אחדות בחודש

60. האם אתה הולך לפעמים לראות הופעות בידור?

1. לא הולך בכלל 2. כן, לעתים רחוקות 3. כן, פעם בשנה 4. כן, פעמים אחדות בשנה
5. כן, פעם בחודש 6. כן, פעמים אחדות בחודש

61. האם אתה מבקר לפעמים במחיאונים ?
 1. לא הולך בכלל 2. כן, לעתים רחוקות
 4. כן, פעמים אחדות בשנה 5. כן, פעם בחודש
62. האם אתה משתתף לפעמים בערבי שירה בציבור ?
 1. לא הולך בכלל 2. כן, לעתים רחוקות
 5. כן, פעם בחודש 6. כן, פעמים אחדות בחודש
63. האם אתה הולך לפעמים לשמוע הרצאות ?
 1. לא הולך בכלל 2. כן, לעתים רחוקות
 5. כן, פעם בחודש 6. כן, פעמים אחדות בחודש
64. האם אתה עוסק באופן פעיל באיזשהו ספורט ?
 1. לא עוסק בספורט 2. כן, לעתים רחוקות
 5. כן, פעם בשבוע 6. כן, פעמים אחדות בשבוע
65. האם אתה הולך לפעמים לראות הופעות ספורטיביות ?
 1. לא הולך בכלל 2. כן, לעתים רחוקות
 3. כן, לעתים קרובות
66. האם יש לך תחביב בו אתה נוהג לעסוק ?
 1. לא עוסק בתחביב 2. כן, לעתים רחוקות
 5. כן, פעם בשבוע 6. כן, פעמים אחדות בשבוע
 3. כן, פעם בחודש 7. כן, כל יום
 4. כן, פעמים אחדות בחודש
67. האם אתה יוצא לעתים לטיולים מחוץ למקום מגוריך ?
 1. אף פעם לא 2. כן, פעם בשנה
 4. כן, פעם בחודש 5. כן, כמה פעמים בחודש
 3. כן, מספר פעמים בשנה
 6. כן, פעם בשבוע
68. האם יצאת פעם מן הארץ לחו"ל ?
 1. לא 2. כן, פעם אחת 3. כן, פעמיים-שלוש 4. כן, 4-6 פעמים 5. כן, 6-10 פעמים 6. כן, מעל 10 פעמים

ועכשיו מספר שאלות על עצמך

69. מין: 1. גבר 2. אישה

70. כמה שנים למדת בבית הספר?

1. לא למד כלל 2. עד 4 שנים 3. 5-8 שנים 4. 9-10 שנים 5. 11-12 שנים, ללא בגרות מלאה
6. תעודת בגרות 7. 13 שנים ויותר, ללא תואר אקדמאי 8. תואר ראשון 9. תואר מתקדם

71. איך היית מגדיר את עצמך מבחינה דתית? 1. חילוני 2. מסורתי 3. דתי

72. משפחה ממוצעת בישראל משתכרת 6,000 ש"ח נטו לחודש. לצורך הסטטיסטיקה, מהי הכנסתכם המשפחתית נטו?
1. הרבה מתחת לממוצע 2. מתחת לממוצע 3. כמו הממוצע 4. מעל הממוצע 5. הרבה מעל הממוצע

73. מהו מצבך המשפחתי?

1. רווק 2. רווק, עם ילדים ברשותי 3. נשוי, ללא ילדים 4. נשוי, עם ילדים
5. גרוש, ללא ילדים ברשותי 6. גרוש, עם ילדים ברשותי 7. אלמן, ללא ילדים 8. אלמן, עם ילדים

74. מהו המקצוע שלך? (למראיין, רשום וסמל בהתאם)

1. בעל מקצוע אקדמאי ומדעי (כולל: מדענים, רופאים, מהנדסים, מורים על יסודיים, בעלי השכלה אקדמאית)
2. מנהל בכיר (כולל: מנהל מפעל גדול, מנכ"ל וראשי אגפים, קצינים בכירים בדרגות סגן אלוף/סגן ניצב ומעלה)
3. בעל עסק או סוכן
4. בעל מקצוע חופשי ללא השכלה אקדמאית (כולל: מורה בבית ספר יסודי, אחות, הנדסאי)
5. פקיד (כולל: פקידים בדרגות בינוניות וזוטרות בצבא ובמשטרה)
6. טכנאי
7. עובד ופועל בעל מקצוע או בעל מלאכה (כולל: פועל מקצועי בבתי חרושת, מנהל עבודה, בעלי מלאכה עצמאיים)
8. עובדים בלתי מקצועיים, עובדים בשירותים (סבלים, דוורים, עוזרות בית)
9. עקרת בית (אין מקצוע אחר)

75. מהו מצבך התעסוקתי?

1. עצמאי 2. עובד בשכר 3. עובד בהתנדבות 4. לא עובד / פנסיונר (דלג לשאלה 78)
76. היכן אתה עובד? 1. בבית 2. מחוץ לבית
77. כמה שעות אתה עובד בשבוע? שעות בממוצע

78. איפה נולדת? (למראיין, רשום וסמל בהתאם)

1. ישראל (דלג לשאלה 80)
2. מזרח אירופה (כגון: פולניה, רוסיה, רומניה)
3. צפון אפריקה (כגון: מרוקו, אלג'יר, טוניס, מצרים)
4. אסיה (עיראק, פרס, טורקיה, הודו)
5. ארץ אנגלו-סכסית (כגון: בריטניה, ארה"ב, קנדה, דרום אפריקה)
6. בלקן (בולגריה, יוון, יגוסלביה)
7. מערב אירופה (כגון: צרפת, גרמניה, אוסטריה, איטליה, הולנד, בלגיה, שוויץ)
8. מרכז ודרום אמריקה (כגון: ארגנטינה, ברזיל, מקסיקו)
9. אחר (למראיין: הימנע ככל האפשר משימוש בקטגוריה זו וברר אם לא ניתן לסמל באחת הקבוצות האחרות)
79. באיזו שנה עלית ארצה? 19__

80. מהי השפה שאתה בדרך כלל מדבר בה (ניתן להשיב יותר מתשובה אחת)?

1. עברית 2. אנגלית 3. ערבית 4. צרפתית 5. רוסית 6. ספרדית 7. גרמנית 8. יידיש
9. אמהרית 10. לדינו 11. שפה אירופאית אחרת, פרט: _____ 12. שפה אחרת, פרט: _____

81. איך ידיעת העברית שלך?

- (A) בשיחה: 1. לא יודע 2. יודע במידה בינונית 3. יודע במידה טובה 4. יודע היטב
(B) בקריאה/כתיבה: 1. לא יודע 2. יודע במידה בינונית 3. יודע במידה טובה 4. יודע היטב

82. עם מי אתה גר?

1. לבד, בדיור מוגן 2. לבד, לא בדיור מוגן
3. עם בן/בת זוג, חבר/חברה, בדיור מוגן 4. עם בן/בת זוג, חבר/חברה, לא בדיור מוגן
5. עם בן/בת זוג, וילדים 6. רק עם ילד/ילדים
7. עם קרוב משפחה אחר, פרט: _____ 8. אחר, פרט: _____

83. מקום מגוריך: _____

שם המראיין _____ טלפון _____ גיל _____ מין: _____
שם מראיין _____ קוד מראיין _____ תאריך _____

רשימת תכניות של מגזין "גיל הצפון" - עבור שאלה 5 בשאלון

1. תכנית מספר 43 (פברואר '97)

11. "הגנבים והפורצים"
12. "הכביש היתום"
13. "החלוט ושברו"
14. "עניין של תשלום"
15. "הורמונים בגיל המעבר"
16. "פינת המידע (1)"

2. תכנית מספר 44 (מרץ '97) - אודות השואה

21. "הבריחה מהקרמטוריום"
22. "בצל המחתרת"
23. "נרדפת בבודפשט"
24. "החושך והאור"
25. "בזכות המשקפיים"
26. "סיפור של הישרדות"

3. תכנית מספר 45 (אפריל '97)

31. "תזמורת נשר מיצלול"
32. "מיסטימניה"
33. "הרכבת הקטנה"
34. "עמרם גרשוני"

4. תכנית מספר 46 (מאי '97) - שידור חי

41. "לעזוב את הבית"

5. תכנית מספר 47 (יוני '97) - שידור מוקלט

51. "לעזוב את הבית"

6. תכנית מספר 48 (יולי '97)

61. "שכנים"
62. "ברידג"
63. "תמונות של אדית קנדל"
64. "הגן המוסיקלי"
65. "פינת המידע (2)"

7. תכנית מספר 49 (אוגוסט '97)

71. "תקווה בעלטה (מגדלור)"
72. "לטוס בכל גיל"
73. "פתאום חסרי בית?"
74. "פינת המידע"
75. "פינת הבישול (1)"

רשימת שידורים קהילתיים - שאלה 24 בשאלון

חברה	עיר השידור	שידור קהילתי
מת"ב	חיפה - טירת הכרמל - נשר - עתלית	• גיל הצפון • אנטנה • אוטו פוקוס
תבל	מגדל העמק - נצרת עלית - עפולה - קרית טבעון	• גיל הצפון • השעה הקהילתית
עידן	נחריה - עכו	• גיל הצפון • אנטנה
גוונים	קרית אתא - קרית ביאליק - קרית חיים - קרית ים - קרית מוצקין - כרמיאל - מעלות	• גיל הצפון • אנטנה • אתא שלנו

רשימת חדשות מקומיות - שאלה 38

חברה	עיר השידור	מגזין חדשות
מת"ב	חיפה - טירת הכרמל - נשר - עתלית	• עדשה מקומית
תבל	קרית טבעון - מגדל העמק - נצרת עלית - עפולה	• אולפן מקומי
עידן	עכו - נחריה	• חדשות מהבית
גוונים	קרית אתא - קרית ביאליק - קרית חיים - קרית ים - קרית מוצקין - כרמיאל - מעלות	• יומן גוונים

רשימת תכניות מקומיות - שאלה 42

חברה	עיר השידור	תכנית מקומית
מת"ב	חיפה - טירת הכרמל - נשר - עתלית	• שיחה מקומית
תבל	מגדל העמק - נצרת עלית - עפולה - קרית טבעון	• מצלמה על החר • תחנה מרכזית
עידן	נחריה - עכו	• יום על הגל
גוונים	קרית אתא - קרית ביאליק - קרית חיים - קרית ים - קרית מוצקין - כרמיאל - מעלות	• יום על הגל • ביאליק כאן • סגנון מקומי

שאלון "גיל הצפון" - כלל האוכלוסייה

1. מהו גילך ? _____ (למראיין: אם פחות מ-16, הודה, וסיים את השיחה. אם מעל 60, מלא שאלון גמלאים).
2. האם אתה מחובר לכבלים ?
1. לא - (למראיין: הודה, וסיים את השיחה).
2. כן - (A) :ממתי: שנה: _____ 19
(B) : לאיזו חברת כבלים: 1. תבל 2. מת"ב 3. גוונים 4. ערוצי זהב 5. עידן (CS)
3. כמה מכשירי טלוויזיה יש לכם בבית: _____ מכשירים.
4. כמה שעות לערך, אתה צופה בטלוויזיה ביום: _____ שעות, _____ דקות.

ברצוני לשאול אותך מספר שאלות בקשר לחדשות המקומיות המשודרות באזור שלך.

5. האם הנך צופה בחדשות המקומיות המשודרות באזור מגוריך ?
1. לא צופה, כי איני יודע על קיומם של שידורים כאלה (דלג לשאלה: 10)
2. לא צופה, כי אין לי עניין בכך (דלג לשאלה: 10)
3. כן צופה
6. באיזו תדירות הנך צופה בהן ?
1. פחות מפעם בחודש 2. פעם בחודש 3. 2-3 פעמים בחודש 4. פעם בשבוע 5. יותר מפעם בשבוע
7. מהי מידת העניין שלך בהן?
1. כלל לא 2. מידה מועטה 3. מידה בינונית 4. מידה רבה 5. מידה רבה מאד
8. בהשוואה לחדשות המשודרות בערוצים הישראליים 1 ו-2, או בערוצים מחו"ל, באיזו מידה אתה מרוצה מטיב החדשות המקומיות המשודרות באזורך?
1. כלל לא מרוצה 2. לא מרוצה 3. לא כל כך מרוצה 4. מרוצה 5. מרוצה מאד
9. בהשוואה לחדשות המשודרות בערוצים הישראליים 1 ו-2, או בערוצים מחו"ל, באיזו מידה אתה מרוצה מהרמה המקצועית והטכנית של עריכה והגשת החדשות המקומיות המשודרות באזורך?
1. כלל לא מרוצה 2. לא מרוצה 3. לא כל כך מרוצה 4. מרוצה 5. מרוצה מאד

ברצוני לשאול אותך מספר שאלות בקשר לתכניות המקומיות המשודרות באזור שלך.

10. האם הנך צופה בתכניות המקומיות המשודרות באזור מגוריך (כגון: "עדשה מקומית", "שיחה מקומית") ?
1. לא צופה, כי איני יודע על קיומם של שידורים כאלה (דלג לשאלה: 17)
2. לא צופה, כי אין לי עניין בכך (דלג לשאלה: 17)
3. כן צופה
11. באיזו תדירות הנך צופה בהן ?
1. פחות מפעם בחודש 2. פעם בחודש 3. 2-3 פעמים בחודש 4. פעם בשבוע 5. יותר מפעם בשבוע
12. מהי מידת העניין שלך בהן?
1. כלל לא 2. מידה מועטה 3. מידה בינונית 4. מידה רבה 5. מידה רבה מאד
13. בהשוואה לתכניות המשודרות בערוצים הישראליים 1 ו-2, או בערוצים מחו"ל, באיזו מידה אתה מרוצה מטיב התכניות המקומיות המשודרות באזורך?
1. כלל לא מרוצה 2. לא מרוצה 3. לא כל כך מרוצה 4. מרוצה 5. מרוצה מאד
14. באופן כללי, באיזו מידה אתה מרוצה ממגוון הנושאים בהן עוסקות התכניות המקומיות המשודרות באזור מגוריך ?
1. כלל לא מרוצה 2. לא מרוצה 3. לא כל כך מרוצה 4. מרוצה 5. מרוצה מאד
15. מאיפה בד"כ אתה יודע/שומע על חדשות/תכניות מקומיות שעומדות להיות משודרות (ניתן להשיב יותר מתשובה אחת)?
1. לוח משדרים בעיתונות 2. חוברות מיוחדות 3. לוח המשדרים שמתפרסם בטלוויזיה
4. פרסומת בטלוויזיה עצמה 5. אנשים ומכרים 6. אחר, פרט: _____

16. ציין לגבי כל אחד מסוגי התכניות הבאים, באיזו מידה אתה מעוניין לצפות בהם ?

סוג תכנית	כלל לא	במידה מעטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאד
1. בידור מקומי	1	2	3	4	5
2. יעוץ בנושאי הבית והמשפחה	1	2	3	4	5
3. ייעוץ בנושאי בילוי פנאי	1	2	3	4	5
4. ייעוץ בנושאי צרכנות	1	2	3	4	5
5. ייעוץ בנושאי פסיכולוגיה	1	2	3	4	5
6. ייעוץ בנושאי רפואה	1	2	3	4	5
7. ייעוץ בנושאי חינוך	1	2	3	4	5
8. אקטואליה מקומית	1	2	3	4	5
9. פוליטיקה מקומית	1	2	3	4	5
10. ספורט מקומי	1	2	3	4	5
11. תרבות מקומית	1	2	3	4	5
12. תכניות לילדים ונוער	1	2	3	4	5
13. משחקים ותחביבים	1	2	3	4	5
14. כתבות תחקיר וסרטי תעודה בנושאים מקומיים	1	2	3	4	5

הערוץ הקהילתי (שכונתי / עירוני)

אציג לך עכשיו מספר שאלות בנושא שידורים קהילתיים. הכוונה לשידורים שהופקו ע"י אנשים/ארגונים מהשכונה / עיר / אזור שלך, ועוסקים בנושאים שכונתיים כגון: אירועים בביה"ס, במתנ"ס, במרכז הספורט, במפגעים ובעיות בשכונה וטיפול באוכלוסיות ספציפיות המתגוררות בשכונה. (Ⓜ מראיין - ודא שמבין את ההבדל בין תכניות אלה לבין התכניות המקומיות).

17. האם הנך צופה בשידורים קהילתיים באזור מגוריך ?
1. לא צופה, כי איני יודע על קיומם של שידורים כאלה (דלג לשאלה: 23)
 2. לא צופה, כי אין לי עניין בכך (דלג לשאלה: 23)
 3. כן צופה

18. באיזו תדירות הנך צופה בהם ?
1. פחות מפעם בחודש
 2. פעם בחודש
 3. 2-3 פעמים בחודש
 4. פעם בשבוע
 5. יותר מפעם בשבוע

19. מהי מידת העניין שלך בהם ?
1. כלל לא
 2. מידה מועטה
 3. מידה בינונית
 4. מידה רבה
 5. מידה רבה מאד

20. מתי צפית לאחרונה בשידור מהסוג הזה ומה הייתה התכנית ?
1. בשבוע האחרון, בתכניות: _____ (A) _____ (B) _____ (C)
 2. לפני יותר משבוע ופחות מחודש, בתכניות: _____ (A) _____ (B) _____ (C)

21. מהי מידת שביעות רצונך מהשידורים קהילתיים באזור מגוריך, בכל אחד מן ההיבטים הבאים ?

היבט	כלל לא מרוצה	לא מרוצה	לא כל כך מרוצה	מרוצה	מרוצה מאד
1. משקפים נושאים רלוונטיים לקהילה	1	2	3	4	5
2. תורמים בצורה מעשית לקהילה	1	2	3	4	5
3. בעלי מקורות ויצירתיות בהצגת הנושא	1	2	3	4	5
4. איכות ההפקה (היבטים תוכניים)	1	2	3	4	5
5. איכות טכנית (צליל וכדומה)	1	2	3	4	5
6. מגוון תכנים/נושאים	1	2	3	4	5
7. באופן כללי	1	2	3	4	5

22. האם אתה נמנע מלצפות בתכניות העוסקות בנושאים שמעניינים אותך בערוץ הקהילתי משום שהרמה ההפקתית והטכנית ירודה ?

1. אני צופה למרות האיכות הירודה
2. איני צופה בגלל האיכות הירודה
3. לפעמים צופה ולפעמים לא צופה
4. אם הרמה הטכנית נמוכה במיוחד אני מפסיק לצפות באמצע התכנית
5. אחר, פרט: _____

23. באילו מהנושאים הבאים חשוב לדעתך שהתכניות המופקות בידי אנשים מאזור מגוריד, תעסוקנה ?

נושא	כלל לא חשוב	לא כל כך חשוב	חשוב	חשוב מאד
1. איכות הסביבה הפיסית	1	2	3	4
2. איכות החיים ברשות הרבים בשכונה/עיר/אזור	1	2	3	4
3. שידור של אירועים מקומיים בעלי עניין	1	2	3	4
4. שידורים חיים משיבות של מוסדות ציבור שיש להחלטותיהן השפעה על התושבים	1	2	3	4
5. הווי ותרבות מקומית	1	2	3	4
6. הווי ותרבות של עדות בשכונה/עיר/אזור	1	2	3	4
7. אירועים מחיי הילדים והנוער	1	2	3	4
8. תכניות שהופקו ע"י המבוגרים עבור ילדים ונוער	1	2	3	4
9. תכניות שהופקו ע"י ילדים ונוער	1	2	3	4
10. תכניות בשידור חי בענייני הקהילה, המשתפות את התושבים באמצעות תגובה טלפונית	1	2	3	4
11. תכניות בשידור חי בענייני הקהילה, המשתפות את התושבים באמצעות מכתבים	1	2	3	4
12. תכניות בשידור חי בענייני הקהילה, המשתפות את התושבים באמצעות הצבעה בקלפי/טלפון	1	2	3	4
13. תכניות בשידור חי בענייני הקהילה, המשתפות את התושבים באמצעות ביצוע משימה התנדבותית	1	2	3	4
14. אחר, פרט:	1	2	3	4

24. באיזו מידה אתה מסכים עם כל אחד מן ההיגדים הבאים:

היגד	לא מסכים	בהחלט לא מסכים	מסכים	מסכים בהחלט
1. לאזרח יש השפעה על מה שקורה בסביבה שלו	1	2	3	4
2. לתכניות הקהילתיות יש תרומה לקידום עניינים שונים בקהילה	1	2	3	4
3. לטלוויזיה המקומית יש כוח השפעה יותר מאשר הרדיו המקומי, הרדיו האזורי או העיתון המקומי	1	2	3	4
4. לביטוי של עניינים באמצעי התקשורת ההמוניים, ללא תיווך של בעלי מקצוע, יש יכולת לפתור בעיות בסביבה	1	2	3	4
5. יש לי עניין רב להביע את דעתי באמצעי התקשורת, לגבי נושאים הנמצאים בטיפול של השלטונות	1	2	3	4
6. יש לי עניין רב לנצל את האפשרות להביע את דעתי בנושאים שונים באולפן פתוח, ללא תיווך של אנשי מקצוע	1	2	3	4

25. מהו אמצעי הפרסום העיקרי ממנו תעדיף לשמוע על שידורים בערוץ המקומי/קהילתי (ניתן להשיב יותר מתשובה אחת)?

1. פרסום על גבי המסך של הערוץ עצמו
2. פרסום בחוברת התכניות
3. פרסום בעיתונות המקומית
4. פרסום בשלטי חוצות
5. קבלת עלונים הביתה
6. דרך המשפחה/חברים/מכרים
7. פרסום בערוצים אחרים ("בקרוב")
8. אחר, פרט:

26. אילו גורמים יעודדו אותך לצפות בעתיד בשידורים קהילתיים (ניתן להשיב יותר מתשובה אחת)?

1. נושאים שהנם בעלי עניין עבורך
2. משתתפים המוכרים לך
3. שעות שידור נוחות
4. קבלת מידע בשידור, אודות פעילויות בקהילה
5. אחר, פרט:

27. האם הנך פעיל בהפקת תכניות לערוץ הקהילתי? 1. לא 2. כן

28. האם הנך מעוניין להיות פעיל (בהתנדבות) בהפקת תכניות לערוץ הקהילתי, בעתיד?

1. לא
2. כן
3. כן, תלוי בסוג הפעילות, פרט:

29. לגבי כל אחת מן הפעילויות, ציין באיזו מידה אתה מעוניין לעסוק בה בעתיד ?

מעילות	כלל לא מעוניין	לא מעוניין	מעוניין במידה מעטה	מעוניין במידה רבה	מעוניין במידה רבה מאד
1. תכנון כתבות / העלאת רעיונות	1	2	3	4	5
2. ראיון אנשים	1	2	3	4	5
3. צילום ועריכת כתבות	1	2	3	4	5
4. סיוע בארגון	1	2	3	4	5
5. השתתפות בקורס ללימוד הפקת תכניות	1	2	3	4	5
6. השתתפות בהפקות לפי נושא, מדי פעם	1	2	3	4	5
7. חברות בצוות הפקה קבוע של תכניות	1	2	3	4	5
8. העלאת רעיונות לנושא, לצוות הפקה קבוע	1	2	3	4	5
9. אחרת, פרט: _____	1	2	3	4	5

30. לגבי כל אחת מן הפעילויות הבאות, ציין האם הנך לוקח חלק בהן או לא ?

פעילות	לא	כן
1. פעיל בפוליטיקה המקומית	1	2
2. מתנדב בקהילה (התרמות, הסעות)	1	2
3. השתתפות בחוגים, מתנייסיים	1	2
4. חברות בועד שכונה	1	2
5. חברות בועד בית	1	2
6. חברות בועד הורים בבית-ספר	1	2
7. מתנדב במשמר האזרחי	1	2
8. מתנדב לפעילות למען גמלאים	1	2
9. אחרת, פרט: _____	1	2

31. ציין לגבי כל אחת מן הדרכים, באיזו מידה היית בוחר בה כדי להביע את דעתך בשידורים הקהילתיים, אם יאפשרו לך ?

דרך לתגובה	בהחלט לא	לא	אולי	כן	בהחלט כן
1. תגובה מהבית בלחיצת כפתור (הצבעה אלקטרונית)	1	2	3	4	5
2. שידור וידאו מהבית	1	2	3	4	5
3. הכנת סרט מראש והבאתו לאולפן	1	2	3	4	5
4. שיחת טלפון מהבית תוך כדי שידור	1	2	3	4	5
5. הגעה לאולפן והבעת דעה בשידור	1	2	3	4	5
6. כתיבת מכתב	1	2	3	4	5
7. אחרת, פרט: _____	1	2	3	4	5

32. עד כמה לדעתך אמצעי התקשורת הקיימים מתייחסים לבעיות החשובות באמת, הנוגעות לקהילה שלך ?

אמצעי תקשורת	כלל לא	לא	במידה מועטה	במידה רבה	במידה רבה מאד
1. עיתון מקומי - מקומון	1	2	3	4	5
2. טלוויזיה ערוץ מקומי / קהילתי	1	2	3	4	5
3. רדיו אזורי	1	2	3	4	5

33. באיזו מידה יכול כל אחד מאמצעי התקשורת הבאים לגרום לשינוי לטובה בסביבה שלך ?

אמצעי תקשורת	כלל לא	לא	במידה מועטה	במידה רבה	במידה רבה מאד
1. עיתון מקומי - מקומון	1	2	3	4	5
2. טלוויזיה ערוץ מקומי / קהילתי	1	2	3	4	5
3. רדיו אזורי	1	2	3	4	5

34. באיזו מידה אתה מצליח לבטא את דעתך כשאתה רוצה להביע אותה בכל אחד מכלי התקשורת הבאים ?

אמצעי תקשורת	כלל לא	לא	במידה מועטה	במידה רבה	במידה רבה מאד	לא רוצה להביע דעה
1. עיתון מקומי - מקומון	1	2	3	4	5	0
2. טלוויזיה ערוץ מקומי / קהילתי	1	2	3	4	5	0
3. רדיו אזורי	1	2	3	4	5	0

ברצוני לשאול אותך מספר שאלות בקשר למגזין "גיל הצפון", המשודר באזור שלך.

35. האם צפית אי פעם במגזין של "גיל הצפון" בערוץ הקהילתי? 1. לא (השב על שאלה 36, דלג לשאלה 38)
2. כן (דלג לשאלה 37)

36. אם לא, למה?

1. כי לא שמעתי
2. לא היה לי זמן, ציין מהו הזמן המועדף על-ידך לצפייה: יום בשבוע _____ שעה _____
3. לא מעניין
4. אחר, פרט: _____

37. אם כן, באיזו תדירות אתה צופה?

1. פעם אחת בלבד
2. מספר פעמים בשנה
3. פחות מפעם בחודש
4. פעם בחודש
5. פעם בשבועיים

38. מה היה גודם לך לצפות יותר ב"גיל הצפון"?

1. זמן שידור נוח
2. נושאים שמעניינים אותי
3. קרובי משפחה או חברים שפעילים במגזין
4. הרגל
5. אחר, פרט: _____

39. אילו תכניות היית מעוניין לראות בהפקת גמלאים?

אמצעי תקשורת	כלל לא	לא	במידה מועטה	במידה רבה	במידה רבה מאד
1. עיתון מקומי - מקומון	1	2	3	4	5
2. טלוויזיה ערוץ מקומי / קהילתי	1	2	3	4	5
3. רדיו אזורי	1	2	3	4	5

דימוי עצמי

40. לפניך רשימה של תכונות. כל תכונה ניתן לדרג על סולם בן 7 שלבים מ: 1-7. באיזו מידה לדעתך, מאפיינת כל אחת מן התכונות הבאות גמלאים? (למראיין: ציון נמוך = שלילי (1-3), ציון ממוצע (4), ציון גבוה = חיובי (5-7))

1	פסיבי	1	2	3	4	5	6	7	אקטיבי
2	איטי	1	2	3	4	5	6	7	מהיר
3	חולני	1	2	3	4	5	6	7	בריא
4	ידידותי	1	2	3	4	5	6	7	עוין
5	טיפש	1	2	3	4	5	6	7	חכם
6	גמיש	1	2	3	4	5	6	7	נוקשה
7	משעמם	1	2	3	4	5	6	7	מעניין
8	גאח	1	2	3	4	5	6	7	צנוע
9	בלתי מוצלח	1	2	3	4	5	6	7	מוצלח
10	רע	1	2	3	4	5	6	7	טוב
11	חזק	1	2	3	4	5	6	7	חלש
12	מסודר	1	2	3	4	5	6	7	מבולבל
13	עצוב	1	2	3	4	5	6	7	מאושר
14	עצמאי	1	2	3	4	5	6	7	בלתי עצמאי
15	קר	1	2	3	4	5	6	7	חם
16	חסר מרץ	1	2	3	4	5	6	7	בעל מרץ
17	מתוק	1	2	3	4	5	6	7	מריר
18	ליברלי	1	2	3	4	5	6	7	שמרן
19	דוחה	1	2	3	4	5	6	7	חברי
20	אינו בר שינוי	1	2	3	4	5	6	7	בר שינוי
21	בעל זיכרון	1	2	3	4	5	6	7	שכחן
22	בלתי יצרני	1	2	3	4	5	6	7	יצרני
23	לא עוזר לזולת	1	2	3	4	5	6	7	עוזר לזולת
24	מוזנח	1	2	3	4	5	6	7	מטופח

41. כמה זמן צפית בטלוויזיה אתמול (לא וידאו): _____ שעות, _____ דקות

42. באיזה ערוצים ובאיילו תכניות אתה מעדיף לצפות בדרך כלל ?

(A) ערוץ _____ (B) ערוץ _____ (C) ערוץ _____
(D) תכנית _____ (E) תכנית _____ (F) תכנית _____

43. אילו סוגים של תכניות אתה מעדיף בדרך כלל (ניתן להשיב יותר מתשובה אחת) ?

1. חדשות	2. ראיונות אולפן	3. ספורט
4. סרטים עלילתיים	5. סדרות מתח ופעולה	5. קומדיות מצבים
6. אופרות סבון	7. תכניות בידור	8. חידונים ושעשועונים
9. סוג אחר, פרט: _____		

צריכת מדיה

44. כל כמה זמן אתה קורא עיתון יומי ?

1. לא קורא עיתון יומי 2. רק בסוף שבוע 3. מספר פעמים בשבוע 4. כל יום עיתון 1 5. כל יום 2 עיתונים או יותר

45. כל כמה זמן אתה קורא מקומון ?

1. אף פעם 2. פחות מפעם בחודש 3. פעם בחודש 4. כמעט כל שבוע 5. כל שבוע

46. האם קראת ספר בחודש האחרון ?

1. לא קורא ספרים בכלל (דלג לשאלה 48) 2. לא 3. כן

47. כמה ספרים לשנה אתה קורא בערך ?

1. לא נוהג לקרוא ספרים 2. 1-5 ספרים 3. 6-10 ספרים 4. 11-20 ספרים
5. 21-50 ספרים 6. 51-100 ספרים 7. יותר ממאה ספרים

48. כמה זמן ביום אתה מאזין לרדיו ? 1. בכלל לא מאזין 2. מאזין: _____ שעות _____ דקות (ביום)

49. האם יש לך מחשב אישי בבית ? 1. לא 2. כן

(A) אם כן, איזה שימוש אתה עושה במחשב הנמצא בביתך (ניתן להשיב יותר מתשובה אחת) ?

1. עיבוד תמלילים	2. עיבודים גרפיים	3. לומדה	4. צרכים משרדיים/עסקיים
5. משחקים	6. תקשורת מחשבים	7. אינטרנט	8. מוסיקה

50. האם יש לך מכשיר וידאו בבית ? 1. לא 2. כן

(A) אם כן, בכמה סרטים (קלטות מושכרות) בשבוע אתה צופה: _____ קלטות בשבוע

צריכת פנאי

51. כמה פעמים בשבוע אתה נוהג לצאת בערב מהבית ?

1. כלל לא יוצא	2. לעתים רחוקות	3. אחת לחודש	4. אחת לשבועיים
5. פעם-פעמיים בשבוע	6. 3-4 פעמים בשבוע	7. 5-6 פעמים בשבוע/כל יום	

52. כל כמה זמן אתה נפגש עם חברים ?

1. אין לי חברים	2. לא נפגש עם חברים	3. לעתים רחוקות	4. מספר פעמים בשנה
5. פעם-פעמיים בחודש	6. כמעט כל שבוע	7. כמעט כל יום	

53. כל כמה זמן אתה נפגש עם קרובי משפחה שאינם גרים עמך בבית ?

1. אין קרובים כאלה	2. לא נפגש עם קרובים אלה	3. לעתים רחוקות	4. מספר פעמים בשנה
5. פעם-פעמיים בחודש	6. כמעט כל שבוע	7. כמעט כל יום	

54. האם אתה הולך לפעמים לקולנוע ?

1. לא הולך בכלל	2. כן, לעתים רחוקות	3. כן, פעם בשנה	4. כן, פעמים אחדות בשנה
5. כן, פעם בחודש	6. כן, פעמים אחדות בחודש	7. כן, פעם בשבוע	8. כן, פעמים אחדות בשבוע

55. האם אתה הולך לפעמים לראות הצגות תיאטרון ?
1. לא הולך בכלל
2. כן, לעתים רחוקות
3. כן, פעם בשנה
4. כן, פעמים אחדות בשנה
5. כן, פעם בחודש

3. כן, פעם בשנה
6. כן, פעמים אחדות בחודש

56. האם אתה הולך לפעמים לראות הופעות בידור ?
1. לא הולך בכלל
2. כן, לעתים רחוקות
3. כן, פעם בשנה
4. כן, פעמים אחדות בשנה
5. כן, פעם בחודש

3. כן, פעם בשנה
6. כן, פעמים אחדות בחודש

57. האם אתה מבקר לפעמים במוזיאונים ?
1. לא הולך בכלל
2. כן, לעתים רחוקות
3. כן, פעם בשנה
4. כן, פעמים אחדות בשנה
5. כן, פעם בחודש

3. כן, פעם בשנה
6. כן, פעמים אחדות בחודש

58. האם אתה משתתף לפעמים בערבי שירה בציבור ?
1. לא הולך בכלל
2. כן, לעתים רחוקות
3. כן, פעם בשנה
4. כן, פעמים אחדות בשנה
5. כן, פעם בחודש
6. כן, פעמים אחדות בחודש

3. כן, פעם בשנה
7. כן, פעם בשבוע
4. כן, פעמים אחדות בשנה
8. כן, פעמים אחדות בשבוע

59. האם אתה הולך לפעמים לפאב ?
1. לא הולך בכלל
2. כן, לעתים רחוקות
3. כן, פעם בשנה
4. כן, פעמים אחדות בשנה
5. כן, פעם בחודש
6. כן, פעמים אחדות בחודש

3. כן, פעם בשנה
7. כן, פעם בשבוע
4. כן, פעמים אחדות בשנה
8. כן, פעמים אחדות בשבוע

60. האם אתה הולך לפעמים לשמוע הרצאות ?
1. לא הולך בכלל
2. כן, לעתים רחוקות
3. כן, פעם בשנה
4. כן, פעמים אחדות בשנה
5. כן, פעם בחודש
6. כן, פעמים אחדות בחודש

3. כן, פעם בשנה
7. כן, פעם בשבוע
4. כן, פעמים אחדות בשנה
8. כן, פעמים אחדות בשבוע

61. האם אתה יוצא לעתים לטיולים מחוץ למקום מגוריך ?
1. אף פעם לא
2. כן, פעם בשנה
3. כן, מספר פעמים בשנה
4. כן, פעם בחודש
5. כן, כמה פעמים בחודש

3. כן, מספר פעמים בשנה
6. כן, פעם בשבוע

62. האם יצאת פעם מן הארץ לחו"ל ?

1. לא
2. כן, פעם אחת
3. כן, פעמיים-שלוש
4. כן, 4-6 פעמים
5. כן, 6-10 פעמים
6. כן, מעל 10 פעמים

ועכשיו מספר שאלות על עצמך

63. מין: 1. גבר 2. אישה

64. כמה שנים למדת בבית הספר?

1. לא למד כלל 2. עד 4 שנים 3. 5-8 שנים 4. 9-10 שנים 5. 11-12 שנים, ללא בגרות מלאה
6. תעודת בגרות 7. 13 שנים ויותר, ללא תואר אקדמאי 8. תואר ראשון 9. תואר מתקדם

65. איך היית מגדיר את עצמך מבחינה דתית? 1. חילוני 2. מסורתי 3. דתי

66. משפחה ממוצעת בישראל משתכרת 6,000 ש"ח נטו לחודש. לצורך הסטטיסטיקה, מהי הכנסתכם המשפחתית נטו?

1. הרבה מתחת לממוצע 2. מתחת לממוצע 3. כמו הממוצע 4. מעל הממוצע 5. הרבה מעל הממוצע

67. מהו מצבך המשפחתי?

1. רווק 2. רווק, עם ילדים ברשותי 3. נשוי, ללא ילדים 4. נשוי, עם ילדים
5. גרוש, ללא ילדים ברשותי 6. גרוש, עם ילדים ברשותי 7. אלמן, ללא ילדים 8. אלמן, עם ילדים

68. מהו המקצוע שלך? (למראיין, רשום וסמל בהתאם)

1. בעל מקצוע אקדמאי ומדעי (כולל: מדענים, רופאים, מהנדסים, מורים על יסודיים, בעלי השכלה אקדמאית)
2. מנהל בכיר (כולל: מנהל מפעל גדול, מנכ"ל וראשי אגפים, קצינים בכירים בדרגות סגן אלוף/סגן ניצב ומעלה)
3. בעל עסק או סוכן
4. בעל מקצוע חופשי ללא השכלה אקדמאית (כולל: מורה בבית ספר יסודי, אחות, הנדסאי)
5. פקיד (כולל: פקידים בדרגות בינוניות וזוטורות בצבא ובמשטרה)
6. טכנאי
7. עובד ופועל בעל מקצוע או בעל מלאכה (כולל: פועל מקצועי בבתי חרושת, מנהל עבודה, בעלי מלאכה עצמאיים)
8. עובדים בלתי מקצועיים, עובדים בשירותים (סבלים, דוורים, עוזרות בית)
9. עקרת בית (אין מקצוע אחר)
10. תלמיד/סטודנט/חייל
11. מובטל

69. איפה נולדת? (למראיין, רשום וסמל בהתאם)

1. ישראל (דלג לשאלה 71)
2. מזרח אירופה (כגון: פולניה, רוסיה, רומניה)
3. צפון אפריקה (כגון: מרוקו, אלג'יר, טוניס, מצרים)
4. אסיה (עיראק, פרס, טורקיה, הודו)
5. ארץ אנגלו-סכסית (כגון: בריטניה, ארה"ב, קנדה, דרום אפריקה)
6. בלקן (בולגריה, יוון, יגוסלביה)
7. מערב אירופה (כגון: צרפת, גרמניה, אוסטריה, איטליה, הולנד, בלגיה, שוויץ)
8. מרכז ודרום אמריקה (כגון: ארגנטינה, ברזיל, מקסיקו)
9. אחר (למראיין: הימנע ככל האפשר משימוש בקטגוריה זו וברר אם לא ניתן לסמל באחת הקבוצות האחרות)

70. באיזו שנה עלית ארצה? 19__

71. מהי השפה שאתה בדרך כלל מדבר בה (ניתן להשיב יותר מתשובה אחת)?

1. עברית 2. אנגלית 3. ערבית 4. צרפתית 5. רוסית 6. ספרדית 7. גרמנית 8. יידיש
9. אמהרית 10. לדינו 11. שפה אירופאית אחרת, פרט: _____ 12. שפה אחרת, פרט: _____

72. האם יש בבעלותך מכונית?

1. לא 2. כן, של מקום העבודה 3. כן, בבעלותי

73. מקום מגוריך: _____

שם המראיין _____ טלפון _____ גיל _____ מין: ז / נ
שם מראיין _____ קוד מראיין _____ תאריך _____

NATIONAL INSURANCE INSTITUTE
Research and Planning Administration

**“Gil HaZafon” Project:
Pensioners’ Involvement in Producing and
Broadcasting Community Broadcasts**

By Dr. Hillel Nossek

Jerusalem, January 2000

Abstract

Project Goals

1. Recruitment, training and operation of 30 new community media activists from the pensioners' community;
2. Advanced training for the experienced activists;
3. Increasing the involvement of pensioners within their communities
4. Strengthening the connections between the broadcasting groups and the pensioners in their regions;
5. Improving the pensioners' image and raising public awareness of their needs;
6. Raising the issues of old age, quality of life, community involvement and information in the media.

Research Goals

To examine the extent to which the "Gil HaZafon" model succeeded in realizing the idea of public communications for the pensioners' community, defined according to the geographical region of the channel's broadcasting jurisdiction, as part of the broader geographical community.

Main Findings

1. The processes of recruiting and training pensioners were efficient, and the existing group was joined by additional activists.
2. The advanced training program for the experienced activists was partially successful. The attempt to train activists in editing was not successful, due to the professional complexity of the subject.
3. Activities aimed at increasing the involvement of pensioners in the community were very limited and were implemented relatively late. Nevertheless, the live broadcasts encouraged this involvement.
4. The only connection with the pensioners in the broadcast region was through the broadcasts. There was a tendency to avoid such a connection.
5. Media activity helped raise the self-image of the participants significantly, but their community image improved only partially, and there was no change in the perception of non-activist pensioners.
6. No two-way connection was established between the broadcasters and the community in the organizational structure existing prior to and during the project.
7. Contents relating to matters relevant to the pensioners received relatively high ratings, but the rating was considerably lower among the community at large.
8. Viewing of community television in general was relatively high in relation to data from around the world and from other areas in Israel, with no connection to the "Gil HaZafon" broadcasts.

Principle Conclusions and Recommendations

1. It appears that the involvement of pensioners in community broadcasts is only suitable for a relatively small sector of the population, and it is they who will be the principle beneficiaries, but there is a greater potential to benefit the pensioner community in general and the community at large. It is necessary to find the way to realize this potential.
2. The fact that the viewing rate of the program was not significantly high among the population at large indicates that this is not an efficient method to improve the pensioners' image. Probably, the viewing rate of community broadcasts among the population at large could be increased by directing some of the pensioners' efforts to the production of

contents of general community interest. This would also indirectly improve the pensioners' image among the general community.

3. An alternative organizational framework is proposed, with three angles:
 - a. Production teams working in two directions, with a community orientation, one producing contents directed towards the pensioners and one directed at the entire community of the region.
 - b. an administrative team whose role is to deal with the organizational, administrative, marketing and advertising aspects.
 - c. A "community-oriented" team which will be in charge of the direct connection between the pensioners' community in the centers and in clubs.
4. It is necessary that the organizational structure enable open and effective relations with the community of non-activist pensioners and the community at large. The relations should contribute towards raising issues for broadcast and to regular feedback on the relevance of the contents to the needs of the local communities. The proposed structure will enable the expansion of the circle of activists in their various fields and will help strengthen the two-way connection. Further, it is necessary to broaden the training program to include specialization unrelated to the broadcasts.
5. It would be appropriate to have two trainers work alongside the activists: one from the production field and the other from the field of volunteer operation. The involvement of the permanent training team should be slowly and carefully cut down, until the production team is independent.

ניתן להזמין פרסומים במוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון,
שד' ויצמן 13, ירושלים 91909, טל. (02)6709579